

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FREDERIKSBORG AMTSRAAD

1842 + 10. JUNI + 1942

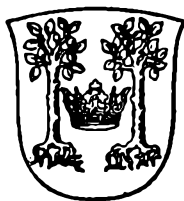
FREDERIKSBORG AMTSRAAD

1842 • 10. Juni • 1942

FREDERIKSBORG AMTSRAAD

1842 • 10. JUNI • 1942

REDIGERET AF
MOGENS HOLCH

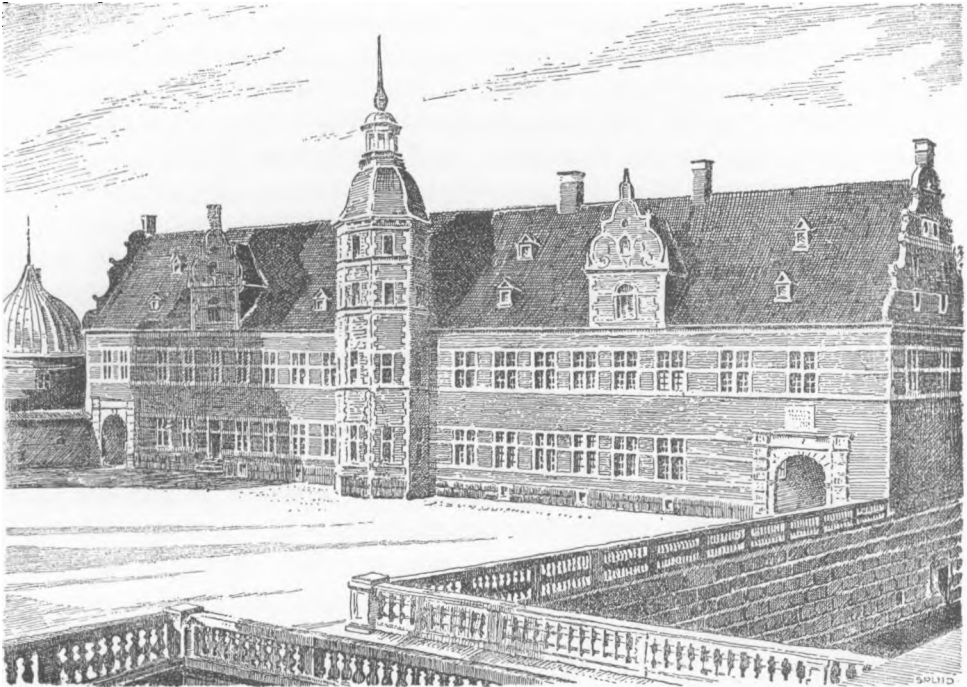

UDGIVET AF
FREDERIKSBORG AMTSRAAD
1942

INDHOLDSFORTEGNELSE

AMTSRAADETS VIRKEFELT	7
Omkring Amtsrådets Virkefelt. Nogle indledende Bemærkninger af Amtmand <i>Kay Ulrich</i>	9— 16
Frederiksborg Amtskommunes finansielle Forhold. Af Amtsrådets Sekretær, Amtsfuldmægtig, cand. jur. <i>A. Fløystrup</i>	17— 27
Sygehusvæsenets Udvikling fra 1842—1942. Af Frederiksborg Amtsråds Sygehuskonsulent, Overlæge <i>Johs. Using</i>	28— 45
Amtsrådets Tilsyn med Sognekommunerne. Af Amtsfuldmægtig, cand. jur. <i>Bianco Boeck</i>	46— 56
Frederiksborg Amts Skolevæsen 1842—1942. Af Amtsskolekonsulent <i>L. C. Jensen</i> , Gilleleje	57— 69
Frederiksborg Arbejdsanstalt. Af Amtsfuldmægtig, cand. jur. <i>Bianco Boeck</i>	70
Frederiksborg Amts Vandløbsvæsen. Ved Amtsvandinspektør, Landinspektør <i>Kaj Sørensen</i> , Hillerød	71— 74
Frederiksborg Amts Vejvæsen 1842—1942. Af Amtsvejinspektør <i>A. Kjærgaard</i>	75— 87
 FREDERIKSBORG AMTSRAADS FORMÆND, MEDLEMMER OG EMBEDSMÆND 1842—1942. Af Amtsfuldmægtig, cand. jur. <i>Mogens Holch</i>	 89
Frederiksborg Amtsråd	91— 97
Amtmænd over Frederiksborg Amt 1842—1942	97—100
Fortegnelse over Frederiksborg Amtsråds Medlemmer 1842—1942	100—110
Amtsrådssekretæren	110—113
Amtskontorets Personale i 1942	113—114
Amtsrevisor	114—115
Amtsvandinspektøren	116—117
Amtsvejinspektøren	117—119
Amtsforvalteren	119—122
Medlemmer af det jubilerende Amtsråd	122—125
Skoleraadet og Skoledirektionen	125—127
Vejkrydsudvalget	127
Frederiksborg Amtsrådskreds' Arbejds-Nævn	127—128
Særlige Udvalg	128—129
Frederiksborg Amtskommunes Vaaben	130
 Register	 131—135

AMTSRAADETS VIRKEFELT

Amtskontoret og Amtmandens Bolig paa Frederiksborg

OMKRING AMTSRAADETS VIRKEFELT

NOGLE INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

Af Amtmand *Kay Ulrich*.

Ved Siden af Tilsynet med Sognekommunerne er Amtsrådets to vigtigste Arbejdsfelter Vejvæsenet og Sygehusvæsenet, og det er to Væsener, der har været Vækst i i de svundne hundrede Aar.

For blot nogle Aartier siden var der Idyl over Landevejene. Bræmmet af Poppel og Pil bugtede de sig smukt gennem Landskabet. I Dag er en stor Del af dem rettet ud. Elegante og vel befæstede forbinder de By med By. Dagvognspoesien er afløst af Rutebilprosaen. Vejene er udvidede og ved Viaduktanlæg ført over eller under Jernbanelinierne. Ved Hjælp af Vej-millionerne, Krydsningsfondens Midler og Amtsskatterne er de forvandlede til fuldt udbyggede Færdselsaarer. Amtsrådene har vist Evne og Vilje til

gennem et fuldt moderne Amtsvejvæsen at løse denne Opgave. Det er indlysende, at Administrationen af vore Hovedveje — dem med de smaa, gule, sortrandede Nummerplader — kræver et vist Overtilsyn. Vor Vejlovgivning har forlængst passeret Landevejsstøvet's Aar. Motorfolket, som betaler sin Del af Gildet, har krævet Fornyelser og Forbedringer. Vejlovgivningen er derfor i Støbeskeen. Det er da ogsaa klart, at Helhedens Tarv bør varetages paa passende Maade, og at der bør være Retfærdighed og System i Fordelingen af de mange rare Motorpenge. Men Administrationen af Vejene foregaar nu engang ikke alene paa et Tegnebræt. Man bør derfor vogte sig for at lægge snærende Baand paa Amtsraadenes Myndighed til selv at udføre og bestyre deres Veje. I modsat Fald mister man Forbindelsen med Befolkningen, med dem, der benytter Vejene, med dem, der er med til at bære Byrderne, med dem, der kender de stedlige Forhold bedst og derfor i Almindelighed maa siges at være nærmest til at skønne over det enkelte Anlægs Nytte og Nødvendighed. Dette kan ikke erstattes af selv det bedst udbyggede tekniske Fjernstyre. Som det vil fremgaa af den Side 118 citerede Skrivelse har Frederiksborg Amtsraad paa et tidligt Tidspunkt været opmærksomt paa dette Forhold og udtrykt sig ret skarpt derom.

Knyttet til Amtsraadenes Bestyrelse af Landevejene er Administrationen af noget, der i Vinter har været saa sørgelig aktuelt som de stærkt øgede Snekastningsbyrder, og af noget, der i Sommer vil blive ligesaa sørgelig aktuelt, som den stærkt indskrænkede Rutebilkørsel. For Frederiksborg Amt, der under normale Forhold maa modtage en stedse stigende Færdsel af Motorkøretøjer fra og til Hovedstadsområdet, spiller Vejene en ganske overordentlig stor Rolle. Trods de ganske særlige Byrder, Amtet saaledes belastes med, har det dog stedse været Amtsraadets og Amtsvejvæsenets Ærgerrighed at vedligeholde og udbygge Amtets Vejnet paa en saadan Maade, at det kan imødekomme Udviklingens Krav. I hvor høj Grad dette er lykkedes, vil bedst kunne bedømmes af det følgende Afsnit om Amtets Vejvæsen.

Ogsaa paa Sygehusvæsenets Omraade er der sket en kraftig Udvikling ved en værdifuld Vekselvirkning mellem Lægevidenskaben, Sundhedsstyrelsen og Befolkningens Repræsentanter. Fra et passivt Værn mod Smitte gik man over til direkte Kamp mod Sygdommene for sluttelig at udbygge Fronten med et positivt Værn om Sundheden. Landet over er der rejst en Række Centralsygehuse, veludrustede til Behandling af almindelige og specielle Sygdomme. De har kostet Millionbeløb, men samfundsmæssigt set vil Udgifterne tjenes ind ved Betyggelse af Befolkningens Sundhedstilstand. Det er et Kulturmonument, Amtsraadene og Byraadene i Forbindelse med Sundhedssty-

relsen her har været med til at rejse. Tilbage staar en Udbygning af det sygdomsforebyggende Arbejde. Badning, Sport og Friluftsliv skal støttes. Der skal indføres Sundhedsplejersker, Skolelæger og Skoletandlæger over hele Landet. Kontrollen med de store Sygdomsgrupper, hvis Bekæmpelse i særlig Grad har samfundsmæssig Betydning, skal sættes i System. Ernæringsforholdene skal rationaliseres. Dertil kommer andre Foranstaltninger til Sikring af en tidlig Sygdomserkendelse og til Aflastning af de dyre Hospitalspladser. Ogsaa i dette Arbejde vil Amtsraadene indtage en smuk Plads. Ud fra et sundt folkeligt Instinkt for det, der tjener Befolkningen bedst, har det været Amtsraadenes Ærgerrighed og Stolthed at hævde en smuk Stilling paa Sundhedsvæsenets Omraade.

Her i Frederiksborg Amt har Opførelsen af det nye Centralsygehus i Hillerød været den hidtil største Indsats paa dette Felt. Naar det nu om forhaabentlig kort Tid indgaar som et Led i Amtets samlede Sygehusvæsen, og dettes Enhedsstyrelse og Samvirken udbygges efter den forud lagte Plan, vil man være naaet et Maal, som Amtsraadet i en Aarrække har arbejdet henimod med meget store Forventninger og Ofre. Herom berettes nærmere i det særlige Afsnit om vort Sygehusvæsen. Med Sygehusets hele moderne Opbygning og Indretning, med dets Specialafdelinger og mange forskellige Anlæg af teknisk eller behandlingsmæssig Art skulde det betyde et væsentligt Fremskridt for det sygdomsbekæmpende og sygdomsforebyggende Arbejde i hele Amtet. Dermed være ikke sagt, at der ikke er flere Opgaver at løse paa dette Omraade. En vis Forenkling maa kunne blive Frugten af dette Fremstød, saaledes at man forebygger altfor kraftige Fordyrelser af Sygehusvæsenet som Helhed. Tuberkulosebekæmpelsen, Arbejdet for Begrænsningen af Børnedødelighed og Omsorgen for de kronisk Syge i Amtet, er Eksempler paa Opgaver, der venter. Men den Dag, da Centralsygehuset staar færdigt, og man har haft tilstrækkelig Tid og Adgang til at bedømme dets Muligheder, vil Løsningen af disse Opgaver sikkert vokse frem som en organisk Del af det Arbejde, for hvilket det nye Centralsygehus er Grundlaget. At kræve dem løst paa Forhaand og uden Kendskab til de fuldt afklarede Konsekvenser af det store Sygehusbyggeri, kan kun betegnes som urimeligt.

Der vil kunne drages flere Paralleller mellem det Arbejde, der paahviler Centraladministrationen, og det Arbejde, der udrettes indenfor en Amtsraadskreds. Centraladministrationens Arbejde har dog selvfølgelig videre Vingefang end dette og har tillige en særlig Opgave i at overvaage, at Helhedens Interesser varetages, og at Ensartethed gennemføres paa vigtigere

Omraader. Der bør være Føling mellem Administrationens forskellige Faktorer. Ellers risikerer man, at teoretisk tiltalende Bestemmelser, f. Eks. om nye Former for Kontrol paa Forsørgelsesvæsenets Omraade, viser sig at være ligesaa vanskelige at praktisere, som de er lette at formulere paa Papiret. Det er vigtigt, at Grænsen mellem de to Instansers Arbejde drages paa den rette Maade. Overdrives Centraliseringen, bliver den let til administrativt Drøvtyggeri. Der er ikke Tvivl om, at mange Afgørelser vil kunne træffes hurtigere og i bedre Føling med de faktiske Forhold, hvis de blev lagt ud til de lokale Myndigheder. I Lovgivningen om Byplanlægning, Naturfredning, Byggelinier og Bygningsvæsen findes adskillige Bestemmelser, som med Fordel vilde kunne administreres af en Melleminstans i Tilslutning til Amternes og Amtsraadenes Administration. Knyttedes der arkitektuddannet Bistand til Amtsvejinspektoraterne, vilde der derved være skabt et lokalt Mellemlid, der mere effektivt end Centraladministrationen vilde kunne vejlede de stedlige Myndigheder og administrere Dele af den ovennævnte Lovgivning og vel ogsaa Omraader indenfor Boliglovgivningen, hvor Kontrol og Tilsyn paa Stedet er paakrævet.

Amtsraadenes kommunale Tilsynsmyndighed er i mindst ligesaa høj Grad af vejledende som af kontrollerende Art. Som det vil fremgaa af Afsnittet om Tilsynet med Sognekommunerne, gælder dette ogsaa for Amtsrevisionens meget krævende Arbejde. De praktiske Kommunal mænd, der gerne vil gøre et Stykke Arbejde for deres Kommune, løber ofte vild i det Virvar af Bestemmelser, der som indfildrede Slyngplanter stadig gør den moderne Lovgivnings Jungle mere og mere vanskelig at trænge igennem. Men saa staar baade juridisk, administrativ, teknisk, skolemæssig og lægelig Sagkundskab til Amtsraadets og Amtets Raadighed og gives med god Vilje videre til dem, der søger Bistand. Selvfølgelig kan der være Tilfælde, hvor Amtsraadene, navnlig hvor Hensynet til den kommunale Økonomi kræver det, maa gribe ind overfor Sognekommunerne. Det hænder, at Skatteudskrivningen er for beskeden, eller Restancerne for omfattende. Det hænder, at Kassebeholdningen er for lille, eller den sognekommunale Appetit for stor. Det hænder, at Budgettet for et Raadhusbyggeri sprænges, eller at Administrationsudgifterne i for høj Grad formerer sig ved Knopskydning. Saa har Amtsraadet Myndighed til at skride ind. Men det sker forholdsvis sjældent, fordi den gensidige Forstaaelse forebygger, at saadanne Tilfælde opstaar.

* * *

Den nuværende Tid er i særlig Grad egnet til at uddybe det forstaaende Samarbejde mellem Amtet, Amsraadet og Sogneraadene. Ikke mindst gælder dette med Hensyn til Beskæftigelsesspørgsmaalet, som i Dag er det vigtigste af alle kommunale Problemer.

En selvstændig Indsats paa Beskæftigelsesomraadet har Frederiksborg Amsraad foretaget ved — trods de betydelige Vanskeligheder Tiden byder et Storbyggeri — at igangsætte og fortsætte Opførelsen af Amtets Central-sygehus med de dertil hørende store Jordarbejder, Haveanlæg m. v. Det er et Arbejde, der, naar det staar fuldført, vil have lagt Beslag paa et saa stort Beløb som ca. 6.000.000 Kr., og der er derigennem afbødet megen Ledighed i Byggefagene og andre Fag her i Nordsjælland. Paa samme Maade har Amsraadet foretaget et Fremstød for at sikre det store Beskæftigelsesarbejde, som ligger gemt i Frederiksværkbanens Forlægning og kun venter paa Ministeriets endelige Resolution for at blive sat i Gang, naar Arbejdsløshedssituationen gør det ønskeligt. Dette Arbejde vil lægge Beslag paa et samlet Beløb af godt 2,5 Mill. Kr. Et andet stort Arbejde, som Amsraadet i Henhold til den derom givne Lov er interesseret i, er Gennemførelsen af Hørsholmvejen, der med sin Overslagssum paa 18,5 Mill. Kr., hvoraf de 5,5 Mill. Kr. paaregnes at ville falde paa Arbejder her i Amtet, selvfølgelig vil betyde overordentlig meget for Beskæftigelsen. Der kunde være Anledning til at nævne en Række andre Vejarbejder, men herom vil det være tilstrækkeligt at hen-vise til det særlige Afsnit om Vejvæsenet. Et enkelt af de projekterede Anlæg, nemlig Udretningen af Strandvejen ved det gamle Rungsted Badehotel, fortjener dog at fremhæves, fordi det løser en byplanmæssig Opgave af Betydning og vil bidrage væsentlig til Forbedring og Forskønnelse af Forholdene paa dette kritiske Punkt paa Strandvejen, saaledes at Rungsteds Lyksaligheder atter vil kunne komme til fri Udfoldelse. Ogsaa gennem Købet af den gamle Amtstue ved Frederiksborg Slot og den smukke Amsforvalterboligs Indretning til Amtskommunens Brug har Amsraadet bidraget til Løsningen af en Opgave af byplanmæssig og æstetisk Værdi for vedkommende Kommune. Samtidig med at ordne Vejføringen og Færdselsforholdene paa Stedet paa en hensigtsmæssig Maade, har man frem i Tiden sikret en smuk og værdig Indkørsel til Slottet, der ellers vilde være blevet skæmmet af et moderne Etagebyggeri, som vilde have harmoneret saare slet med Slottets øvrige Omgivelser. Den samme Bestræbelse for at bevare de Slottet tilgrænsende Omraader for Indgreb, der kan forstyrre det historiske Helhedspræg og det særlige S sammenspil mellem Slottet og dets Omgivelser, har ogsaa dikteret Amsraadets Holdning overfor de Planer, der har været frem-

me angaaende Vejføringen ved og igennem Slotsomraadet. Man er der gaaet ind for en Ordning af Omkørselsvejene paa dette Sted, der lader Slottets Omgivelser uberørt. Disse Omkørselsveje, der fører den gennemgaaende Trafik helt udenom Slotsparken og Indelukket, vil baade færdsels- og beskæftigelsesmæssigt være af stor Betydning samtidig med, at de har den Fordel at faa den farlige Niveauskæring mellem Gribskovbanen og Fredensborgvejen til at forsvinde. Disse Veje staar da ogsaa højt oppe paa den Ønkseseddel over nye Arbejder, som Amtsraadet har liggende.

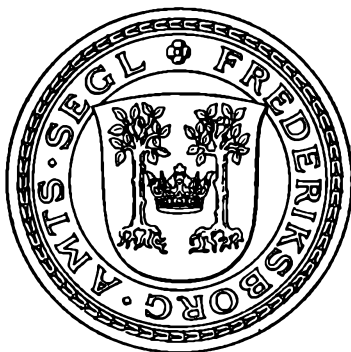
Ogsaa for Beskæftigelsen i de enkelte Landkommuner har Amtsraadet selvfølgelig betydelig Interesse og har paa forskellig Maade ydet Støtte ved Raad og Vejledning paa dette Omraade, dels gennem Amtsvejvæsenet, dels gennem Amtskontoret og dels gennem de Organer, der er knyttet til Amtets Skolevæsen. Om dettes særlige Virksomhed og om Arbejdet med Fremme af Skolebyggeriet og i det hele med Gennemførelsen af den nye Skolelovs Krav henvises til Afsnittet herom. Mere direkte har Amtsraadet ydet Støtte til Udbygning af forskellige Havne- og Kystsikringsanlæg og ved Aktietegning m. v. til Privatbanerne.

Som Omraader, paa hvilke Amtsraadet maa betragtes som en i særlig Grad interesseret Tilskuer, maa det være berettiget at nævne Byplan- og Kloakvæsenet, fordi disse to meget vigtige Anliggender berører Amtets Interesser baade gennem Amtsvejvæsenet og gennem den intime Forbindelse, Amtsraadets Medlemmer har med de paagældende Sager i deres Egenskab af Landvæsenkommissærer. Det er klart, at Byplanlægningen, der lader Kommunalbestyrelserne faa Haand i Hanke med Udviklingen i den enkelte Kommune, har særlig Interesse i Frederiksborg Amt, der paa saa mange Maader er inde i en Udvikling, der kan karakteriseres gennem Tilflytning, Turisme og Tilgang af Sommerbeboere. At denne Udvikling til Gavn for Amtet og dets Erhvervsliv fortsættes og fremmes er selvfølgelig af Betydning ogsaa for Amtskommunen, men det er ligesaa selvfølgelig, at det har Betydning for denne, at Udviklingen ledes ind i saadanne Baner, at baade de nye og de oprindelige Beboere befinder sig vel, og at de Værdier, som netop begrunder Amtets Tiltrækningskraft for Tilflyttere og Turister, ikke skades gennem Byggeri paa Maa og Faa eller ved Beslaglæggelse af Arealer, som bør fredes for at bevare Egnens landlige Særpræg eller særlige Naturskønheder. Hertil hjælper bl. a. en forstaaende, forudseende og smidig Byplanlægning, der evner at reservere de rigtige Omraader til de rigtige Ting og sørge for, at de nye Anlæg ikke generer de bestaaende og omvendt. Men ogsaa en god forsvarlig Udbygning af Kloakeringen i de Kommuner, hvor denne endnu

ikke har fundet en teknisk forsvarlig Løsning, tjener — om end paa en anden Maade — de samme Interesser. Blot en Henviſning til Betydningen af en fyldestgørende Kloakering i de Kommuner, der støder op til Kysten, vil være tilstrækkelig til at paavise dette. Den nu tilendebragte Kloakering af Omraaderne ved Rungsted viser, hvilken Værdi, det har, at Kloakvandet underkastes den rette Behandling og Rensning, inden det ledes ud i Sundet. Der er ikke Tvivl om, at Kravet om, at vore Strande og det Vand, vi bader i, skal holdes fri for Uhumskheder og andre ubehagelige Delikatesser, vil blive ført frem med stedse stigende Styrke. I det lange Løb vil dette Krav ikke kunne afvises, og det er kortsynet at ville vise det fra sig blot med en Henviſning til de øjeblikkelige Udgifter eller til, at det nok skal gaa paa den gammel-dags Manér. Det vil tværtimod være forudseende Kommunalpolitik at forberede Gennemførelsen af forsvarlige Rensningsanlæg og Kloaksystemer i Kystkommunerne, saaledes at denne Opgave, der vil faa stor beskæftigelses-mæssig Betydning, kan løses efterhaanden som de økonomiske og tekniske Forhold tillader det. Det direkte Arbejde for at fremme Tilflytning, Turisme og Feriebevægelse er selvfølgelig af mere opløftende Karakter end Arbejdet for noget saa nøgternt som Rensning af Kloakvand, men set paa langt Sigt er der ikke Tvivl om, at disse Bestræbelser bør gaa Haand i Haand, og at de har særlig Interesse netop her i Nordsjælland, hvor vi helst skulde kunne blive ved at synge Sangen om dejlige Øresund.

Jal dette var et Par Strejftog ind paa de Omraader, der udgør eller har Berøring med Amsraadets Virkefelt. Under dette har Forholdene for Tiden inddraget ogsaa saa aktuelle og til dels meget krævende Opgaver som Brændselsfordeling, Priskontrol og Kornordning. Amsraadene blev for nogen Tid siden under en kommunal Debat i et Naboamt betegnet som et Levn fra Holbergtiden. Denne beske Bemærkning har intet med den historiske eller moderne Virkelighed at gøre men maa være undfanget i et eller andet politisk Kandestøberi uden Føling med de faktiske Forhold. Tværtimod er det et i høj Grad levende og betydningsfuldt Forretningsomraade, som er Amsraadene betroet. Netop for Øjeblikket, hvor de politiske Modsætninger er traadt i Baggrunden for en enig Stræben mod fælles Maal, har Amsraadets saglige Arbejde og det forstaaende Samarbejde mellem Amsraad og Sogneraad gode Kaar. Indenfor Frederiksborg Amt har dette gode Forhold mange Aars Hævd og omfatter tillige Amsraadets Interessefællesskab med de fire Byraad, med hvilke man nærer et varmt Ønske om ogsaa i Fremtiden at kunne opretholde et godt og fordrageligt Samarbejde til Gavn for Helheden.

Det har i disse indledende Bemærkninger ikke været Meningen at komme nærmere ind paa Enkeltheder, idet Amsraadets Hovedopgaver vil blive specielt behandlede i de efterfølgende Artikler. Hensigten har kun været at give et kort Rids af Amsraadets Virkefelt, som netop nu er i saa frodig Vækst, at der er god Grund til i Anledning af Hundredaarsjubilæet at se lidt tilbage paa de vundne Resultater og kaste et Blik fremad paa det Arbejde, Amsraadet haaber at komme til at udføre til Gavn for Amtets Befolkning.

FREDERIKSBORG AMTSKOMMUNES FINANSIELLE FORHOLD

Af Amsraadets Sekretær, Amsfuldmægtig, cand. jur. A. Fløystrup.

I det Aarhundrede, der er forløbet siden Skabelsen af den amtskommunale Administration, er der sket mange Forandringer indenfor denne. Der var for hundrede Aar siden ikke den Kontakt mellem Amtskontoret og Amtskommunens Befolkning, som der er nu. Alt foregik dengang som Regel skriftligt, men takket være de store Opfindelser, der er gjort indenfor Kommunikationsmidlernes Omraade, er dette nu ganske forandret. Opfindelsen af Jernbane, Cykel, Automobil og Telefon er selvsagt kommet til at spille en meget stor Rolle. Mange Forespørgsler rettes nu til Amtskontoret pr. Telefon eller ved personlig Henvendelse.

Kontorarbejdet foregaar ogsaa nu paa en ganske anden Maade. Tidligere maatte alle Skrivelser haandskrives, og skulde de tages i flere Eksemplarer, maatte de mangfoldiggøres ved Hektograf, en vibrerende Limmasse, som Kontoristerne ikke var særlig glad ved at beskæftige sig med. Det er kun 22 Aar siden, Frederiksborg Amsraad fik sin første Skrivemaskine, og først for en halv Snes Aar siden blev de høje, skraa Skrivepulte, fra hvilke Protokollerne ofte styrtede ned paa Gulvet med et Brag, ombyttet med almindelige Skriveborde og de høje Stole med almindelige Stole. Kontorerne, hvoraf der blot for ca. 25 Aar siden kun var 2, er blevet forøget til 7, ligesom Telefonapparaterne er blevet tilsvarende forøget, og Personalet betjener sig nu foruden af Skrivemaskiner af Duplikator, Regnemaskine og Adressemaskine.

De under normale Forhold gode Kommunikationsmidler har ogsaa tilført Amtskommunen en hel Del nye Beboere, baade Udflyttere fra Hovedstadsomraadet, der bor her hele Aaret rundt, og i endnu højere Grad Sommergæster, der i Sommertiden slaar sig ned herude enten i deres egne Huse eller

som Lejere hos de faste Beboere. Tidligere maatte Folk, der havde Beskæftigelse i København, om Vinteren blive boende derinde og om Sommeren bo paa Landet i Københavns Yderkanter eller nærmeste Omegn, hvortil de kunde flytte ud med Hestekøretøj. Cykel, Tog og Motorkøretøj i Forbindelse med det Friluftsliv, som baade ældre og unge nu dyrker, og som der fra Sundhedsautoriteternes Side slaas stærkt til. Lyd for, fører dem nu længere væk fra Hovedstaden; en overvældende Del tager til Nordsjælland, til Frederiksborg Amt for at nyde godt af de store Skove og den vidtstrakte Badestrand. Sommerhuse, Rekreationshjem, Børnehjem, Sanatorier o. lign., for en stor Del beregnet paa den københavnske Befolkning, er dukket op i stort Antal rundt om i Amtet. Af statistiske Aarsberetninger kan man se, hvorledes Folkemængden i Frederiksborg Amtskommune, som i 1855 udgjorde 66.498 og i 1890 66.275, siden Aarhundredskiftet er blevet stærkt forøget. I 1906 var Tallet 71.320, i 1925 86.021 og i 1940 92.085 (med de 4 Købstæder ca. 124.000).

De Sager, som et Amsraad beskæftiger sig med, er, som det fremgaar af andre Artikler i denne Bog, mangfoldige. Ganske vist er enkelte Opgaver, som Amsraadet har haft tidligere, som f. Eks. Administrationen af Ting- og Arresthusvæsenet, gaaet over til at blive Statsopgaver, men til Gengæld er nye kommet til paa Forsørgelsesvæsenets Omraade, og ogsaa de meget tidkrævende Ruteautomobilsager kan nævnes her, for ikke at tale om Arbejdet med de mange ekstraordinære Foranstaltninger, der træffes under de for Tiden herskende Krigsforhold, ligesom Sagernes Antal indenfor de enkelte Felter er steget betydeligt. Den forbedrede Skoleundervisning, Oprettelsen af Landbrugsskoler, Højskoler, Aftenskoler m. m. har givet den brede Befolkning bedre Indsigt ogsaa i offentlige Anliggender og har i Forbindelse med den udvidede Valgret bidraget til at øge Interessen for disse, hvad der giver sig indirekte Udslag i en Forøgelse af Antallet af Sager paa Amtskontoret. Samtidig har Udviklingen og de moderne Befordringsmidler krævet forøget Arbejde med Udbygning af Veje og Sygehuse, hvilket ogsaa virker ind paa Kontorarbejdet og Arbejdet ved Bogholderiet.

Opførelsen af Hjem og Anstalter, de udbyggede Veje og de udbyggede Sygehuse har Amsraadet imidlertid ikke gratis. Udgifterne herved er store, og andre Udgifter kommer til. Over disse er Amsraadet ikke fuldt ud Herre. Foruden de Udgifter, Amsraadet ved sine Beslutninger paafører Amtskommunen, paahviler der nemlig denne andre Udgifter, saaledes f. Eks. de ikke helt smaa Udgifter, Skoleraadet paalægger den til Skolevæsenet, og de ofte

ikke helt ringe Erstatninger, Fredningsnævnet dikterer for Fredninger, og hvoraf Amtsfonden skal afholde en Trediedel. Ingen Udgift til de til Amsraadet henlagte Anliggender kan dog afholdes uden i Henhold til et af Amsraadet ved 2 Behandlinger vedtaget Overslag over Indtægter og Udgifter.

Midlerne til Dækning af Udgifterne tilvejebringes ved Udskrivning af Skatter paa Amtskommunens faste Ejendomme. Amsraadet bestemmer, hvor stort et Beløb der aarlig skal lignedes til »Amsfonden«, eller som den hed, før Landkommunalloven af 1933 traadte i Kraft, »Amsrepartitionsfonden«, den Kasse, hvoraf Udgifterne skal afholdes. Amsraadet er dog ikke frit stillet ved Udskrivning af Skatter, men maa have Indenrigsministeriets Samtykke, naar der skal udskrives et større samlet Skattebeløb end Gennemsnittet af det tilsvarende Beløb for de 3 nærmest foregaaende Aar med Tillæg af en Femtedel.

Om Skatteudskrivningen hedder det i Anordningen angaaende Landkommunalvæsenet af 13. August 1841 § 32:

»De Forretninger, der ville tilfalde Amsraadet, blive følgende:

1) Det bestemmer, hvor stort et Beløb, der aarlig skal lignedes til Amsrepartitionsfondet. Fremdeles tager det Beslutninger angaaende Anvendelsen af bemeldte Fond i Overensstemmelse med Anordningerne, hvorved det dog maa iagttages, at Amtmanden i alle de Tilfælde, der ikke taale Udsættelse, indtil Raadet samles, vedbliver at anvise Udgifter paa Fondet, ligesom ogsaa vedkommende Regjeringskollegii Beslutning fremdeles skal indhentes i alle de Tilfælde, hvori samme efter hidtil gældende Regler er fornøden, med Undtagelse af at Amsraadet uden Vort Rentekammers Samtykke kan bestemme den aarlige Ligning høiere end til de i Plakaten af 31. December 1819 fastsatte 64 Sk. pr. Tønde Hartkorn, hvorom dog Indberetning bliver at gjøre til bemeldte Vort Rentekammer — — — —.

Ved Loven om Landkommunernes Styrelse m. v. af 6. Juli 1867 § 50 bibeholdes Udskrivningen paa Amsraadskredsens Hartkorn, dog at Amsraadet nu kan bestemme, at indtil en Trediedel af det Beløb, som noget Aar skal udskrives paa Hartkornet i den enkelte Amsraadskreds, kan lignedes paa de under Amsraadskredsen hørende Kommuner og udredes af disse paa samme Maade som deres øvrige Udgifter. Bestemmelsen herom skal tages for et Aar ad Gangen, og Fordelingen paa Kommunerne fastsættes særlig for hver Gang, saaledes at Halvdelen fordeles efter Kommunernes Hartkorn, en Fjerdedel efter Folkemængden ved sidste Folketælling og en Fjerdedel efter Amsraadets Skøn.

Disse Regler gjaldt lige til 1. April 1905. Fra dette Tidspunkt skal i Medfør af Lov Nr. 85 af 15. Maj 1903 § 22 Ligning paa Hartkorn bortfalde og erstattes med Ligning paa alle faste Ejendomme efter deres Værdi paa Grundlag af Vurderingerne til Ejendomsskyld til Staten. Overgangen fra Udskrivning paa Hartkorn til Udskrivning paa Ejendomsskyldværdi skulde dog ske gradvis gennem femaarige Perioder, saaledes at Udskrivningen udelukkende efter Værdi først skulde blive effektiv fra 1. April 1925.

Allerede i 1926 ændres imidlertid Reglerne om Udskrivningen af de amtskommunale Skatter derhen, at Ligningen fremtidig skal ske som Grundskyld og Ejendomsskyld, og ved Lov Nr. 188 af 20. Maj 1933 er de nugældende Regler udformet. Herefter skal den amtskommunale Ejendomsskyld opkræves med en Promille, der udgør $\frac{3}{5}$ af Promillen for den amtskommunale Grundskyld; denne paalignes de skattepligtige Ejendomme med en bestemt Promille af Ejendommens Grundværdi. Ejendomsskylden paalignes de skattepligtige Ejendomme med en bestemt Promille af det Beløb, hvormed den skattepligtige Ejendoms Vurderingssum til Ejendomsskyld overstiger det dobbelte af Ejendommens Grundværdi. I det saaledes fremkomne Beløb gives der, forinden Skatten beregnes, hver enkelt Ejendom et for samtlige Amtskommuner gældende, ensartet Fradrag paa 5000 Kr., hvilket Fradrag forhøjes med 1000 Kr. for hver Beboelseslejlighed med Køkken, som en Ejendom indeholder udover een Beboelseslejlighed, saafremt den skattepligtige overfor Vurderingsmyndighederne har fremsat Begæring derom. Efter Loven, der ophæver Landkommunallovens § 50, hvorefter Amtsraadet kunde udskrive indtil en Trediedel af Amtskommunens Behov paa Amtsraadskredsens Kommuner, — en Bestemmelse som Frederiksborg Amtsraad dog aldrig har anvendt i sin fulde Udstrækning — yder Statskassen under Hensyntagen til Landbrugets Forrentningsprocent et aarligt Tilskud til delvis Dækning af den amtskommunale Grundskyld. Loven indeholder endvidere en Bestemmelse om, at Amtsraadet, saafremt Landbrugets økonomiske Forhold ændres saaledes, at det samlede Statstilskud skulde blive mindre end et vist Beløb, vil være berettiget til at bestemme, at indtil Halvdelen af den Del af Amtsfondens Fornødenheder, der overstiger 80 pCt. af det i Skatteaaret 1929—30 i vedkommende Amtskommune ialt udskrevne Skattebeløb, lignes direkte paa de af Amtsraadskredsens Beboere, hvem der er paalignet Indkomstskat til Staten, i Forhold til de dem paalignede Indkomstskattebeløb. Denne Bestemmelse om Udskrivning af personlig Skat til Amtskommunen bliver dog allerede ophævet ved Loven af 1937 om den fælleskommunale Udligningsfond uden i den mel-

lempliggende Tid at have været effektiv. Amsraadet kan saaledes i Dag som for hundrede Aar siden kun ligne Skatter til Amtsfonden paa fast Ejendom.

Udskrivning af Skatter er dog ikke den eneste Udvej, Amsraadet har til at fremskaffe Midler til Dækning af Amtsfondens Udgifter. Til større Arbejder som f. Eks. Opførelse af nye eller Udvidelse af bestaaende Sygehuse, der kommer Befolkningen tilgode gennem en længere Aarrække, kan Udgifterne afholdes ved Laan. Disse kan ikke optages uden at være vedtaget af Amsraadet med et Flertal af Amsraadets Medlemmer, og uden at Indenrigsministeriets Samtykke foreligger. Dette maa ogsaa indhentes, saafremt Amsraadet vil forbruge af Aktiverne; men disse er for det meste bundet i faste Ejendomme — Sygehuse, Jordemoderboliger, Arbejdsanstalter o. lign. — eller anbragt i Jernbaneaktier og bestaar i Reglen kun for et ret begrænset Beløb i realisable Papirer eller Kontanter.

Endelig fremkommer Midler til Dækning af Udgifterne ved, at Staten yder Refusion for eller Tilskud til enkelte Udgifter. Indenfor Medicinalvæsenet yder Staten saaledes Tilskud til Dækning af Udgifterne til Jordemodervæsenet og til Behandling af epidemiske, veneriske og tuberkuløse Sygdomme, ligesom der til Drift af Sygehuse af Staten ydes et Tilskud af 3 Kr. pr. Indbygger i Kommunen, dog saaledes at Tilskudet ikke kan overstige $\frac{2}{3}$ af Kommunens samlede Udgifter til Sygehusdrift i det senest afsluttede Regnskabsaar, heri ikke medregnet Udgifterne til Forrentning og Amortisation af Gæld. Udgifterne til Dyr lægevæsenet er for Amtsfonden begrænset til et bestemt Beløb i Forhold til Amtskommunens Folkemængde og Hartkorn, medens det overskydende refunderes af Staten. Og til Hjælp til Dækning af de store Vejudgifter, som den stadig stigende Trafik paa Vejene under normale Forhold medfører, oppebærer Amtskommunen Andel i Motorafgiften samt Tilskud fra Vejfondene og Snerydningsfonden. Andre Udgifter, som de der medgaar til Afholdelse af Maskinsyn og Sørætsforhør, afholdes kun forskudsvis af Amtsfonden, men refunderes derefter helt af Statskassen.

De Amtsfonden vedrørende Forretninger udføres af Amsforvalteren, der er Statstjenestemand og som saadan bestyrer Amtstuen; han opbevarer ogsaa de Amtsfonden tilhørende Aktiver, medens Regnskabsførelsen og Regnskabsafleggelsen besørjes af Amtsfondsbogholderen, der i Reglen er identisk med Amsraadssekretæren.

Den udarbejdede, efter Artiklen optagne Regnskabsoversigt over Frederiksborg Amtsfonds Indtægter og Udgifter, begyndende med det første trykte Regnskab der findes, nemlig Regnskabet for Aaret 1855—56 og fortsættende

med Regnskaberne for hvert tiende Aar fra 1860—61 til 1940—41, giver et Billede af Bevægelserne indenfor Aarhundredet. Under Verdenskrigen 1914—18 passerer Skatteudskrivningen den halve Million og stiger jævnt men hurtigt, indtil den i 1919—20 naar op paa omtrent 1½ Mill. Kr. Den største Udskrivning finder Sted efter Krigens Afslutning i den saakaldte Gullaschtid, hvor den i 1921—22 er stærkt paa Vej op imod 3 Mill. Kr. I de nærmest derefter følgende Aar ligger den omkring 2 Mill. Kr., hvorefter den er faldende, indtil den i Aaret 1933—34 med en Skatteudskrivning paa 239.501 Kr. passerer sit Lavpunkt gennem mange Aar.

Regnskabsaar	Udskrivning	Statstilskud til Dækning af Grundskyld
1918/19	974.183	
1919/20	1.453.325	
1920/21	1.923.482	
1921/22	2.850.411	
1922/23	1.941.770	
1923/24	1.620.060	
1924/25	2.017.020	
1925/26	2.055.429	
1926/27	1.936.739	
1927/28	1.815.860	
1928/29	1.586.192	
1929/30	1.302.766	
1930/31	1.385.690	
1931/32	1.303.970	
1932/33	1.082.681	
1933/34	239.501	801.773
1934/35	902.633	223.010
1935/36	1.025.576	241.594
1936/37	1.171.931	204.426
1937/38	1.424.729	223.010
1938/39	1.257.657	334.515
1939/40	1.452.925	408.852
1940/41	1.928.602	353.100
1941/42	2.277.560	0

Udgifterne til Justits- og Politivæsenet viser en betydelig Nedgang i Aaret 1940—41. Grunden hertil er, at Statskassen i Medfør af Lov af 18. Maj 1937 om Politiets og Arrestvæsenets Ordning har overtaget Udgifterne ved Ting- og Arresthusene, og at det kommunale Politi, hvis Lønninger og Pensioner tidligere for Landpolitiets vedkommende blev udredt af Amtsfonden, og Statspolitiet er blevet forenet til et Enhedspoliti, hvortil Udgifterne alene afholdes af Statskassen. Af de 6 Ting- og Arresthuse, der tidligere har tilhørt

Amtskommunen, har Staten vederlagsfrit overtaget de 5, medens det 6te for et ringe Vederlag er afhændet til Hørsholm Kommune.

De øvrige Udgifter saasom Udgifterne til Skolefonden, Medicinalvæsenet, Vejvæsenet og til Forrentning og Afdrag paa Gæld er steget betydeligt siden forrige Verdenskrig dels paa Grund af de større Krav, der stilles til Sygehusene og Vejene, dels paa Grund af de stigende Priser og Pengenes ringere Værdi.

Følgende Oversigt kan opstilles til Belysning af Amtsfondens Status:

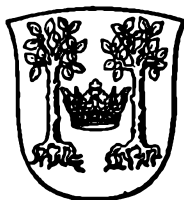
	Pantleobligationer, Kommuneobligationer,		Faste Ejendomme, der ikke giver Udbytte		Passiver Kr.
	Off. Obligationer til Paalydende Kr.	Jernbaneaktier til Paalydende Kr.	Ansæt til Værdi Kr.		
1. April 1871	28.678		240.000		135.664
1. April 1901	281.115	534.950	300.000		511.087
1. April 1941	221.223	868.350	4.232.700		3.985.596

Til Dækning af Udgifterne ved det under Opførelse værende nye Amtssygehus i Hillerød har Amtsraadet i Aarene 1939 og 1940 optaget Laan paa godt 4 Mill. Kr., medens der tidligere kun har været optaget faa Laan, saaledes i Tiden 1895—1939 kun Laan paa tilsammen c. 4^{1/2} Mill. Kr., hvoraf Halvdelen er Sygehuslaan, godt 1 Mill. Kr. Vejlaan og Resten forskellige Smaalaan. I Perioden 1927—36 er der slet ikke blevet optaget noget Laan.

Ved en forsigtig Finanspolitik igennem de forløbne Aar og ved en Forøgelse af Skatteudskrivningen i de gode Aar særlig i Begyndelsen af Tyverne, er det lykkedes at oparbejde Kassebeholdningen, saa man har kunnet undgaa ved Afholdelse af løbende Udgifter at benytte sig af Kassekredit. Dette bevirkede ogsaa, at Amtsraadet for en halv Snes Aar siden var i Stand til selv at finansiere de store Arbejder vedrørende Ombygningen af Kronprins Frederiks Bro og Strandvejsforlægningen ved Humlebæk. Med de stigende Krav til Udbygningen af Sygehusvæsenet og til Løsningen af de amtskommunale Opgaver i det hele taget har det imidlertid været selvfølgelig og nødvendigt, at man har maattet gaa til en Forøgelse baade af Laanebyrder og Skatteudskrivningen, en Skæbne man har maattet dele med Landets øvrige Amtskommuner for under Tidernes Tryk at gøre Tidens Gerning. Men bedre end ved Ord vil den stedfundne økonomiske Udvikling indenfor Frederiksborg Amtsraadskreds kunne illustreres gennem Tal, der angiver Amtsfondens Indtægter og Udgifter i de svundne Aar, og der er derfor som ovenfor berørt til denne korte Skildring af Amtskommunens Finanser knyttet en Oversigt

over disse Beløb. Oversigten findes i to Skemaer, der er optaget efter denne Artikel og giver i sig selv et klart Billede af Væksten i Krav og Byrder.

For Tiden er det endnu vanskeligere end ellers at sige noget om, hvorledes de økonomiske Forhold vil arte sig i Fremtiden; men en Ting er dog sikkert, at man ikke kan regne med en Formindskelse af de kommunale — heller ikke de amtskommunale — Udgifter i de nærmeste Aar. Under disse Omstændigheder kan det kun være til Gavn for Frederiksborg Amtskommune, at man tidligere har ført en forsigtig Finanspolitik og været tilbageholdende med Optagelse af Laan, saaledes at de nye Laanebyrder, som navnlig Sygehusbyggeriet har nødvendiggjort, ikke vil komme til at tynde uforholdsmæssigt haardt.

**REGNSKABSOVERSIGT
FOR FREDERIKSBORG AMTSFOND**

REGNSKABSOVERSIGT FOR

INDTÆGT

Regnskabsaar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Beholdning fra forrige Aar	Skatteudskrivning	Statistilekud til Dækning af Grundskyld	Bidrag fra Købstæderne	Refusioner fra Statskassen, andre Amter, og andre Kommuner	Løbende Indtægt af Aktiver	Formindsættelse af Aktiver	Optagne Lån	Tilbagebetaling af Forskud og Udlæg
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1855/56.	25.938	117.906		546	1.736	600		0	20.138
1860/61.	32.238	137.242		1.342	2.724	0	0	0	12.598
1870/71.	48.553	266.070		2.732	1.161	1.155	0	76.000	8.120
1880/81.	35.761	332.406		3.211	16.025	2.894	50	80.000	11.228
1890/91.	82.056	316.173		2.116		6.005	39.712	0	14.011
1900/01.	54.483	283.189		1.978		27.711	8.923	0	9.319
1910/11.	÷12.133	408.388		2.243		28.394	6.995	0	8.518
1920/21.	1.211	1.923.482		8.902		18.453	11.630	571.500	25.174
1930/31.	1)1.239.110	1.385.690		2.732		108.134	11.008	0	75.949
1940/41.	2)2.134.245	1.928.602	353.100	11.364		16.244	1.111	500.000	480.381

1) Heraf egentlig Kassebeholdning 871.110 Kr., medens Resten, 368.000 Kr., er Penge, der er udskrivet i 1929/30, men først senere vil komme til Udbetaling.

2) Heraf egentlig Kassebeholdning 629.245 Kr., medens Resten, 1.505.000 Kr., er Beløb, der er disponeret over, men først senere vil komme til Udbetaling.

UDGIFT

Regnskabsaar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Bidrag til Hjem og Anstalter	Bidrag til Skolefonden	Justits- og Politivæsenet	Medicinalvæsenet	Dyrlægevæsenet	Vejvæsenet	Vandløb- væsenet	Sandflugt- væsenet	Sessions- væsenet
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1855/56.	0	0	12.838	5.194		81.992	1.184	292	332
1860/61.	7.556	6.798	16.718	5.922	130	90.590	6.056	622	0
1870/71.	10.260	8.195	32.527	70.049	182	117.546	3.294	341	489
1880/81.	15.093	13.000	50.006	78.032	344	159.374	3.114	280	399
1890/91.		16.053	37.714	99.954	889	127.445	1.984	385	301
1900/01.		22.087	51.547	70.005	2.325	133.316	2.135	367	1.022
1910/11.		19.256	88.127	125.469	2.122	143.563	1.075	322	1.118
1920/21.		40.465	374.116	819.042	10.665	871.116	2.421	÷356	3.393
1930/31.		97.161	294.694	481.719	224	1.490.225	3.785	34	4.203
1940/41.	18.640	165.888	32.962	1)2.059.240	17.767	1.681.201	37.340	÷1014	1.034

1) Udgifterne til Medicinalvæsenet har udgjort 2.599.954 Kr., men herfra er trukket Refusioner, 540.714 Kr. De ordinære Sygehusudgifter i 1940/41 har udgjort 873.311 Kr., de ekstraordinære (Opførelsen af det nye Amtssygehus i Hillerød og extraord. Arb. ved Usserød og Frederiksværk Sygehuse) 1.576.114 Kr.

FREDERIKSBORG AMTSFOND

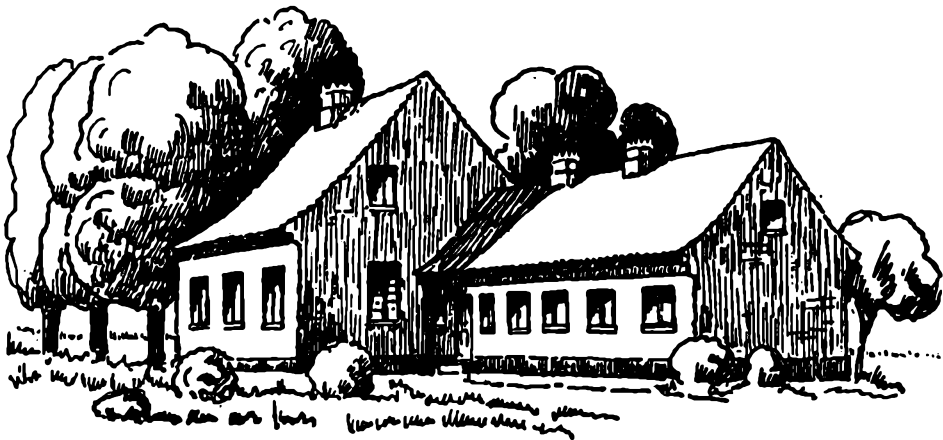
10.	11.		Det paalignede Beløb udgjorde					
Tilskud til Vejudgifter m. v.	Andre Indtægter	Ialt Indtægt	pr. Individ	pr. Td. Hartkorn	§ 50 Bidrag pCt. af Ud- skrivningen	Lignet paa fast Ejendom efter Værdi	Lignet paa	
							Grundskyld	Ejendoms- skyld
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.	Kr.	p. m.	p. m.
	206	167.070	1,70	7,12				
	90	186.234	2,—	8,32				
	4.217	408.008	3,91	12,96	20			
	0	481.575	4,88	16,—	22			
	6.318	466.391	4,77	15,—	23			
	288	385.891	4,20	13,—	25			
	29.691	472.096	5,62	12,— (60%)	20	135.574(40%)		
48.329	19.752	2.628.433	24,33	20,50 (20%)	8	1.430.082(80%)		
1.284.930	15.975	4.123.528	16,13		31		4,0	3,0
1.351.646	*)72.687	6.849.380	20,83				9,6	7,2

*) 71.365 Kr. heraf er Renter af den store Kassebeholdning.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	
Udgifter i Anledning af Amtes- raadet	Befordrings- udgifter	Renter af Gæld	Afdrag paa Gæld	Førogelse af Aktiver	Forskud og Udlæg, som paahviler Amtsfonden	Tilskud	Andre Udgifter	Beholdning ved Aarets Udgang	Ialt Udgift
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
816	6.262	6.208			17.724		3.064	31.164	167.070
098	10.444	0	0		17.764		538	22.398	186.234
2.957	734	7.766	64.229		8.198	100	6.184	74.957	408.008
3.278	1.200	6.830	70.336	5.000	39.551	187	1.502	34.049	481.575
3.554	1.600	944	21.615	40.000	7.539	238	5.802	100.374	466.391
4.627	1.600	18.779	8.253	3.000	8.135	892	501	57.300	385.891
7.489	1.645	26.505	13.916	3.034	8.522	1.680	20.217	8.036	472.096
25.894	2.100	66.184	36.554	23.000	46.810	72.572	18.298	216.159	2.628.433
31.909	2.436	101.174	250.332	4.800	81.183	57.203	44.038	*)1.178.408	4.123.528
67.221	3.000	165.822	269.907	264	53.700	17.313	60.436	*)2.198.659	6.849.380

*) Heraf egentlig Kassebeholdning 852.278 Kr., medens Resten 326.130 Kr. er Beløb, der er disponeret over til Vejvæsenet og andre Formaal, men først senere vil komme til Udbetaling.

*) Heraf egentlig Kassebeholdning 531.659 Kr., medens Resten 1.667.000 Kr. er Beløb, der er disponeret over til Vejvæsenet og Opførelse af det nye Sygehus, senere vil komme til Udbetaling.

Udsnit Sygehus 1863.

SYGEHUSVÆSENETS UDVIKLING FRA 1842–1942

Af Frederiksborg Amtsrads Sygehuskonsulent,
Overlæge *Johs. Ussing.*

At give en Fremstilling af Sygehusvæsenets Udvikling indenfor Frederiksborg Amt i de sidste 100 Aar lader sig kun gøre ved en samtidig Vurdering af de sociale, kulturelle og økonomiske Forholds Udvikling, præget som de er af Krig og Fred, Opgang og Nedgang, og det bliver samtidig Udredningen af Lægevidenskabens, Lægekunstens Udvikling.

For rigtig at forstaa Sygehusvæsenets Udvikling bliver det nødvendigt lige i korte Træk at oprids Sygehusvæsenets Tilblivelse og dets Stade ved dette 100 Aars Begyndelse.

I Oldtiden kendtes ikke Sygehuse. Kirken varetog Omsorgen for syge, svage og fattige, men Lægekunsten stod saa lavt, at der sjældent var Tale om at helbrede kun om at pleje og yde Omsorg for hjælpeløse og forkrøblede Stakler og kroniske Syge. Der fandtes Stiftelser og Plejeanstalter oprettet af Johannitterridderne; senere overtoges disse Opgaver af Helligaandsordenen, og fra dem stammer Helligaandshusene, som vi endnu har bevaret Rester af i forskellige Byer; de virkede som en Slags Forsørgelsesanstalter og Sygehuse for kroniske Syge. Som egentlige Sygehuse virkede kun St. Jørgensgaardene, og i Virkeligheden kun for de Spedalske (Spitalssygen). Ved Iso-

lering fik man udryddet Spedalskheden, og St. Jørgensgaardene henlagdes under Helligaandshusene, hvortil senere kom de saakaldte Daarekister. Desuden havde man de rent midlertidige Pesthuse.

Hvordan forholdt det sig nu med Lægevidenskabens Udvikling i samme Periode. Ja, da Københavns Universitet blev oprettet i 1479, fandtes der et medicinsk Fakultet, men dør trivedes ingen fri Forskning, man studerede og kommenterede kun de gamle Værker af Hippokrates og Gallen, og selv i de følgende Aarhundreder, hvor Naturvidenskaben tog Opsving, hvor de anatomiske og fysiologiske Studier og Opdagelser blev gjort (Kredsløbets Opdagelse 1628), høstede man ingen Gavn deraf, optaget som man var af golde og spidsfindige Spekulationer og Diskussioner. Kirurgien, som endda i Middelalderen til Tider opfattedes som et uærligt Haandværk, var udelukkende knyttet til Barberamterne. Først i det 18. Aarhundrede med Oprettelsen af »Theatrum Anatomico-Chirurgicum« (1736), som 1785 afløstes af Kirurgisk Akademi, hævedes Kirurgien, som senere skulde blive den egentlige Drivfjeder i Sygehusvæsenets Udvikling, fra at være et Haandværk til et teknisk Lærefag.

Den første Begyndelse til de egentlige Sygehuse var Oprettelsen af »Det kongelige Frederiks Hospital« i 1757, hvortil i 1759 knyttedes Fødselsstiftelsen. Frederiks Hospital oprettedes »Gud til Ære og fattige, forladte, hjælpeløse og nødlidende Syge til Lægedom, Lettelse, Hjælp og Husværelse« altsaa en Helbredelsesanstalt for Fattige. Et mindre Antal Senge forbeholdtes betalende dels militære dels Tjenere og Domestikker, for hvem deres Herskaber var villige til at betale mindst 7 Mark ugentlig.

I Slutningen af det 18. Aarhundrede, som for Danmark var en lykkelig Tid, hvor Landbrug, Industri og Handel blomstrede trods de store Begivenheder ude i Europa med Revolution og Napoleonskrigene, dateres Begyndelsen til Frederiksborg Amts Sygehusvæsen.

I 1755 oprettedes *Esbønderup Sygehus*, som det første paa Sjælland udenfor København. Indvielsen foretoges, da Geheimeraad F. C. v. Gram var Amtmand i Kronborg Amt.

Det bestod af en lang 1 Etages Længe, straaetækt. En Tavle som endnu findes indmuret i det nuværende Sygehus, indeholder følgende Indskrift

»Her kand I syge Folk jer Kur og Pleje have.
Tak Gud, tak Kongen med for denne milde Gave.
Glem ikke Amtmand Gram, som Omsorg derfor bar,
at Kronborg Amt et Hus til Syges Pleje har.«

Hillerød havde siden 1726 sit Hospital beliggende i nuværende Slotsgade (Nr. 23); det brændte 1733 men blev genopbygget, men dette var ligesom i de andre Byer nærmest Fattiganstalt og for Spedalske. I 1759 foreslog Amtmand Gram at lade opføre et Sygehus for hele Frederiksborg Amt, ligesom Kronborg Amt havde faaet sit i Esbønderup: I Motiveringen til Forslaget gjorde Amtmanden opmærksom paa, at Bonden og den gemene Almue ikke saa nøje, som de burde, rettede sig efter Lægens Anvisninger. Derfor var Medikamenter, som betaltes af Kongens Kasse, ofte spildt paa dem. Et Sygehus var ogsaa meget nødvendigt, fordi den farlige Sygdom »Morbus Galliicus« (Syfilis) atter havde taget stærkt til bl. a. i Nejede By. I en Bondegaard i nævnte By laa 8—10 Mennesker angrebne af denne Sygdom.

Sygehuset skulde omfatte 9 Fag og bygges i 2 Etager med Plads til 14 Patienter og Logi for Opvartersken, og det var ikke blot Patienter, der led af venerisk Sygdom, men ogsaa Folk, som havde brækket Benet, eller som paa anden Maade var kommet til Skade, der skulde behandles der.

Det opførtes i Slutningen af Aaret 1759 paa Stedet, hvor »Garderstalden« havde ligget (Møllestræde), hvor Bygningen endnu eksisterer. Bygmester var Hoftømremester *Pfützn*er i København. Snedker *Diderich Smith*, *Hillerød*, leverede Inventar. Som Opvarter ansattes en Mand ved Navn *Fanøe*.

Da Amtskirurg *Johan Henrik Schmaltz* døde 1753, blev hans Efterfølger *Georg Erasmus Hengst* baade Hospitalslæge og Læge ved det nye Sygehus, uagtet han egentlig slet ikke var Læge, men Barbersvend ved Hoffet. Amtmanden var meget betænkelig og søgte at faa en rigtig Læge, men Kongen ønskede, at *Hengst* skulde have Pladsen.

Selvom *Helsingør* ikke direkte hørte til Amtet, skal dog lige nævnes, at der her gennem Udviklingen *St. Jørgensgaard* — *Helligaandshus* og *Klosterhospital* naaedes til Opførelse af et Sygehus med 4 Sygestuer og et Værelse for Opvarterne i c. 1764. Det egentlige Øresundshospital opførtes i 1796.

Usserød (*Hirschholm*) fik ganske vist i 1757 takket være et energisk og udholdende Arbejde af daværende Amtsforsvalter *Ulstrup*, bygget et lille Sygehus 7 Fag stort med klinede Vægge, Straatag, 2 Stuer med Kakkellovn i den ene, Køkken med aaben Skorsten og Lergulv. Men dette Sygehus var foranlediget af mange Tilfælde af Fleckfeber, Dysenteri og Franzosen (Syfilis), saa det har ikke været Sygehus i egentlig Forstand. Som Læge fungerede Feltskærer, tysk Barbersvend *Johan Georg Schwimmer*, der i 1737 var ansat af Dronningen i Anledning af de mange Bygningshaandværkere og Soldater ved Slottet. Sygehuset blev nedbrudt 1775.

Vi har nu set, hvad der til Aar 1800 var sket med Sygehusvæsenet her

i Amtet. Aar 1800 fandtes der i samtlige Provinser uden for København 12 Sygehuse, deraf paa Sjælland de 3 omtalte.

1806 søgte en kongelig Resolution at afhjælpe den følelige Mangel af offentlige Sygehuse, idet det bestemtes, at hvert af Landets Amter skulde have mindst 1 à 2 Sygehuse, og at der skulde oprettes 24 nye. Dette Maal naaedes dog først efter et halvt Aarhundredes Forløb. Lægevidenskaben gik nok stadig frem saaledes bl. a. i 1819 ved *Lannec's* banebrydende Arbejde over Brystundersøgelserne ved Hjælp af Hørerøret, men naar Tiden før havde været en Opgangsperiode, saa kom nu Krigsaar med Fattigdom og Statsbankerot, som hæmmede al Foretagsomhed.

1800—1825 kom	9	nye Sygehuse
1825—1850	› 15	›
1851—1871	› 30	›

Ved Begyndelsen af 1840erne, hvor de 100 Aar, Amtet nu fejrer, begyndte, har vi fra Stabskirurg *Wendt's* ›Beretning fra Inspektionsrejse i 1832‹ og fra *I. Bremer* ›Medicinalpersonalet og Medicinalanstalterne i Danmark af 1840‹ Oplysninger om Sygehusernes Tilstand i første Halvdel af Aarhundredet, som giver os et Begreb ogsaa om Forholdene her i Amtet.

Sygehuserne var sammenlignet med nuværende Forhold uhyre primitive og frembød store Mangler i hygiejnisk Henseende. Selv for Kgl. Frederiks Hospital var Forholdene afskrækkende. Ventilationen var daarlig, Luften i Stuerne fordærvet af de osende Spedelys. Grunden meget fugtig, saa Gulvene raadnede; der trivedes Masser af graa husløse Snegle i Stuerne. Aabne Rendestene med daarligt Fald, Skarnkister og aabne Latringruber umiddelbart bag Sygestuerne. Drikkevandet lededes ind fra Søerne i aabne Trærender, hvis Indhold til Tider var raaddent og stinkende. I Baggaarden holdt Økonomen Svin.

I Provinserne er de fleste Sygehuse 1 Etages grundmurede, men mange Bindingsværk og forfaldne; efter Stabskirurg *Wendt* utrolig snavsede med de samme Ulemper som i København: aabne Skarn- og Latrinkuler, som kun sjældent udtømtes, Vandhuse op ad Muren, Ko-, Svine- og Høsehøld i Gaardene, Luften i Sygestuerne slet og muggen, Sengestederne store af uhøvlede Brædder med Halm som Underlag, og mugne.

Om *Usserød* Sygehus siges, at den ene af de 3 Sygestuer er indrettet som Badeværelse og Sindssygeværelse, idet den ene Seng er ombyttet med et Badekar, en Seng er indrettet til Fastspænden af en Sindssyg, i den sidste Seng har formentlig ligget en Fnatpatient.

Øresundshospitalet i Helsingør roses derimod, det hedder: en grundmuret 2 Etages Bygning med høje Værelser og smukke Korridorer, lyse og luftige Sygestuer.

Disse Forhold er sikkert kun meget sparsomt og langsomt ændrede i de første Decennier af det omtalte Aarhundrede, og naar dertil kommer Fattigdom, almindelig Mangel paa Forstaaelse af Hygiejne, Krige og det Forhold, at Lægevidenskaben ikke endnu i det vi her kan kalde den forantiseptiske Periode havde noget Fremskridt at opvise, saa var det intet Under, at store Epidemier af Tyfus og andre Farsoter hærgede. For Sygehusene var særlig Saarfeberen katastrofal, saa at sige alle aabne Saar og Operationssaar blev Sædet for Betændelser, der gik over til ondartet Blodforgiftning, Pyæmi og Sepsis eller Saarrosen og Hospitalskoldbrand. Statistikker fra den Tid viser, at over de 60 % af de amputerede døde. Disse uheldige Forhold skabte en sand Rædsel for at komme paa Sygehus.

I Perioden 1850—1900 er det ligesom Forstaaelsen af disse Forhold vaagner, og hertil bidrager Koleraaaret 1853, og der kommer nu en stærk Opgangsperiode.

De frie politiske Forhold herhjemme ændrer mangt og meget især paa det økonomiske Omraade. Englands Ophævelse af Korntolden 1849, Næringslovene af 1857 og andre Foranstaltninger skabte betydelig Opgang i Ejendomsværdierne, Produktionen øgedes og Transportforholdene bedredes (Hillerød fik Jernbanen 1864); hertil kommer Andelsbevægelsens Betydning, som satte ind i 60erne og 80erne, og de store tekniske Fremskridt: Gassens Indførelse i København 1857, og senere i 90erne Elektriciteten, saa er det klart, at alt dette trods Krigen 1864 og Landbrugskriserne midt i 70erne og 80erne med to Gange Omlægning af Landbrugsproduktionen maatte gøre sin Indflydelse gældende ogsaa over Sygehusvæsenet og Hygiejnen i al Almindelighed. Desuden medvirkede i særlig Grad Sygekassebevægelsen, som havde sine Forløbere i Lavskasserne og de frie Sygekasser, men som blev lovfæstet i 1892, som en frivillig Forsikring med Støtte fra Stat og Kommuner og Statskontrol; endvidere Ulykkes- og Invalideforsikringslovene, og Sygeplejens Udvikling, der begynder under Krimkrigen i 1850erne. I 1870 afløses det gamle Vaagekonesystem saa smaat af Sygeplejersker.

Men den største Rolle for Fremgang paa disse Omraader spiller dog Lægevidenskabens enorme Fremskridt. Først og fremmest Chloroformens (og Ætherens) Opdagelse i 1831 som Bedøvelsesmiddel, den toges i Brug 1847 af Simpson og har spillet en overordentlig Rolle for Mulighederne for at udføre Operationer. Dernæst Pasteurs store Opdagelse af Gæringens og Mi-

Frederiksborg Sygehus, Hillerød, opført 1892

Frederiksborg Amts nye Sygehus, Hillerød

Esbønderup Sygehus 1867, Facaden

Esbønderup Funktionærbolig 1939

krobernes Betydning, og Listers geniale Udnyttelse af hans Erfaringer overfor Saarbehandlingen i 1865, og som blev indført her i Landet af *Mathias Saxtorph*, og bragte de infektiøse Saarsygdomme til at forsvinde. Stedet og Pladsen tillader ikke at komme nærmere ind paa Antiseptik og Aseptik og disses revolutionerende Betydning for Opbygning og Indretning af vore Sygehuse.

Vi skal nu se, hvordan vore Sygehuse her i Amtet har udviklet sig under disse Forhold, idet vi fører dem op til de seneste Aars Udvidelser.

Esbønderup som det ældste fik i 1867 en helt ny Bygning, som endnu danner Kærnen i det bestaaende Sygehus og rummede Plads til ca. 26 Senge, bestod af den grundmurede 2 Etages røde Bygning samt et Udhus. I 1908 byggedes en Epidemibygning bag Hovedbygningen parallelt med denne indrettet til ca. 30 Senge. I 1920 skete en Tilbygning til nordre Gavl, som gav Udvidelse af Køkken, Bolig for Oversygeplejerske, Økonoma, og paa 1. Sal 2 Sygestuer med 9 Senge. I 1929 en Tilbygning i søndre Gavl, som gav 4 Sygestuer med 13 Senge, Badeværelse, Elevator og Forbedring af Operationsstuer. I 1939 endelig kom en fuldstændig Modernisering med ny Køkken- og Funktionærbygninger samt 22 nye Senge.

Som Læger har fungeret:

Assessor <i>Klingenberg</i>	—1882
Dr. <i>Meyn</i>	1882—1892
Dr. <i>Krieger</i>	1892—1921
Dr. <i>Pehrsson</i>	Jan.—Juli 1922
Dr. <i>Hans Broge Dahl</i>	1922—

Hillerød. Det gamle Sygehus og Daareanstalten i Møllestræde blev nedlagt i 1884. I en Sygehusprotokol, som gaar tilbage til 1868, findes i 1882 en længere Redegørelse fra Bestyrelsen over Sygehusets Mangler og et Forslag om at bygge et nyt. Senere findes i Protokollen et udførligt Svar paa Amsraadets Forespørgsel om Beliggenhed og Størrelse og eventuelt Sameje med Byen, som Bestyrelsen energisk fraraader.

Et nyt Sygehus blev da opført paa Søndre Banevej, Arkitekt var *L. P. Fenger*, København. Det toges i Brug 1884 med 38 medic. kirk. Senge, 25 Epidemisenge og 5 Celler for Sindssyge. For sin Tid var det bygningsmæssigt meget moderne med Sidekorridor og store Loftshøjder.

I Aaret 1923 kom to Ombygninger i nordre og søndre Gavle, hvorved de medic. kirk. Senge udvidedes til 52.

Fra 1923 indtræder Byen Hillerød som Medejer med $\frac{1}{5}$ og Amtet med

$\frac{4}{5}$, og man besluttede yderligere at udvide med 38 Senge. Denne Udvidelse blev fuldført i 1926. I 1926 byggedes saa yderligere et Centralvaskeri fælles for alle 5 Sygehuse.

Som Sygehyslæger har følgende fungeret:

Dr. <i>Levin</i>	1879
Dr. <i>Rasmus Nielsen</i>	1879—1901
Dr. <i>William Gottlieb</i>	1901—1922
Dr. <i>Morten Seedorff</i>	1922—

Frederiksværk Handelsplads fik i 1850 i Følge et gammelt Overdragelsesdokument af Staten overdraget forskellige nærmere angivne Bygninger og Anstalter, hvorimellem nævnes et Sygehus i Strandgade Nr. 9 A, en 1 Etages straatækt Bygning 42 Alen lang 12 Alen bred, som antagelig har rummet 14 Senge. Handelspladsen forpligtede sig til at opretholde samtlige Anstalter. Staten beholdt imidlertid Værket og alle øvrige Grunde og Ejendomme; det øvrige Gods blev indlagt under Amtet.

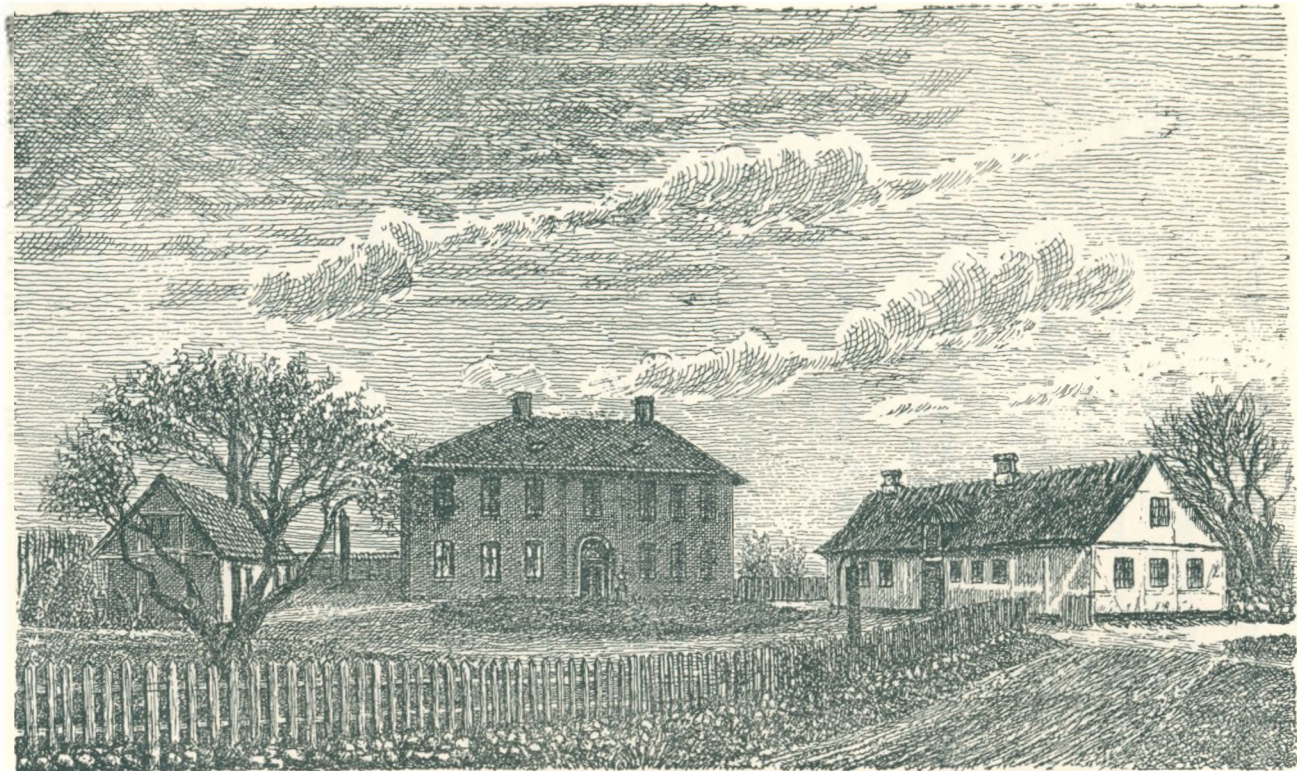
Den ældste Sygehusprotokol af 1867 indeholder en Redegørelse for:

»Sygehuset i *Frederiksværk*, dets Forekomst og Oprindelse«.

I Følge denne blev det til Handelspladsen i 1850 overdragne Sygehus indrettet til Bolig for Fattige, men »2 à 3 smaa Værelser i samme erhvervedes foreløbig til Lokale for Syge, hvor fornøden Pleje og Lægehjælp kunde ydes dem, og hvorfor der i Følge et vedtaget Reglement betales en ringe Godtgørelse, hvoraf 24 Sk. ugentlig tillagdes et Sygehusfond«. Der siges, at disse Værelser og Omgivelser næppe tilfredsstiller de aller tarveligste Fordringer, og kun benyttes af de Fattigste, hvorfor Trangen til et Sygehus var stor.

Beretningen redegør for, at *Frederiksværk* Kommune igennem en Aarække har haft en Kapital staaende, der benævnes »Sygehusfondet«. Det var oprindelig ved en festlig Lejlighed stiftet til Oprettelse af et Minde for højsalig Kong *Frederik VI*, men da de indkomne Beløb langt fra kunde dække de dermed forbundne Udgifter, og det manglende ikke antages at ville indkomme ved frivillige Bidrag, blev det af Yderne besluttet at tilstille *Frederiksværk* økonomiske Forvaltning Kapitalen til Anvendelse til Oprettelse af et Sygehus, idet Renterne foreløbig tillagdes Kapitalen.

Der udgik saa i 1865 Indbydelse til samtlige Sognekommuner i Jurisdiktionen, og man besluttede sammen med *Frederiksværk* By at andrage Ministeriet om at maatte oprette et Sygehus efter de indsendte Planer, Tegninger og Overslag samt at maatte optage et Laan til Bestridelse af Udgifterne. Begge Dele bevilgedes.

Estimismærke, Sjælland - 1861

Martinus Olsen, Brev - 1927.

I Marts og Maj 1865 afholdtes to Licitationer, men Amtet vilde ikke antage de laveste Tilbud og gav underhaanden Entreprisen til Muremester *Køhler* i København.

I Sommeren 1865 opførtes Sygehuset paa en forinden af Staten indkøbt Grund beliggende sønden for Støberiet antagelig i Vognmandsgade, hvor Huset endnu ligger og benyttes som Alderdomshjem. Skønt Sygehuset var færdigt i 1865, blev det ikke taget i Brug, fordi Landkommunerne protesterede, idet de hævdede, at Entreprenøren ikke havde overholdt Betingelserne. Efter at han var gaaet ind paa forskellige Ændringer, overtoges Sygehuset af Distriktet, og 1. Februar 1868 aabnedes Sygehuset. Paa forreste Blad i Protokollen, før denne tages i Brug, staar følgende:

»I Henhold til Skrivelse fra Frederiksborg Amtsraad dateret

28. Januar 1868.

Er Halsnæs Frederiksværk Sygehus tillige med samtlige Sygehuse i Amtet overtagne af Amtsraadet, og samtlige Udgifter herefter at udrede af Amtsrepartitionsfondet.«

Amtet maa derefter formenes at være Ejer af Sygehuset, og senere, i 1904, blev der truffet en Overenskomst imellem Frederiksværk Kommunalbestyrelse og Amtsraadet, hvorefter Handelspladsen lodtager i Frederiksværk Sygehus i Forhold til Sygehusdistriktets Folketal med $\frac{1}{6}$, saa at Handelspladsen efter dette Forhold faar Ejendomsret til Sygehuset og deltager i dets aarlige Udgifter.

Sygehuset bestod af: En 1 Etages grundmuret Bygning 30 Alen lang, 16 Alen bred, med 5 Alen mellem Loft og Gulv, indeholdende 6 større og mindre Sygestuer med ialt Plads for 12 Senge; desuden et grundmuret Udhus 16 Alen langt 8 Alen bredt, hvor der var Plads til epidemiske Patienter og Sindssyge.

Omkostningerne var ialt 4,600 Rdl. Det ses, at Frederiksværk har indbetalt sin Andel med de i omtalte Sygehusfond staaende Penge.

Som Læge ansattes *Daniel Cold*, der i 1862 var blevet udnævnt til Distriktslæge.

Til Bestyrelsen valgte Amtsraadet foruden Lægen, Skolelærer, cand. theol. *Lundby* af Evetofte, samt Landvæsenskommissær *Heilmann*, Frederiksværk.

I de følgende Aar ses af Protokollen, at der ikke er foretaget større Forandringer, kun Reparationer, mindre Forandringer ved Lokalerne, Anskaffelse af Inventar, Forbedringer af Lønninger o. desl.

For Aaret 1873 findes en Opgørelse over Belægningen. Ialt behandlet 136 Patienter (71 indvortes Sygd. — 49 chirurg. — 2 Øjensygd. — 11 Fnat — 2 andre Hudsygd. — 1 Gonorrhoe). Sygedage ialt 3,888. September 1880 tager

Dr. Cold sin Afsked, og *Dr. Søren Peter Vilhelm Albrethsen* konstitueres »til den paany bliver besat«, uden at det kan ses, hvornaar han er blevet fast ansat.

Af Protokollen ses ingen større Begivenheder i Sygehusets Tilværelse at have fundet Sted. *Dr. Albrethsen* dør 1907, og Distriktslæge *Olrik* ansættes.

Den første Antydning af, at der paatænkes opført nyt Sygehus, fremkommer i et Bestyrelsesmøde 11. December 1908, hvor det vedtoges at gøre Indstilling til Amdsraadet om at søge erhvervet en Grund af Kommunen, 2 Tdr. Land stor, beliggende til venstre for Hillerødvejen, aabenbart den nuværende Sygehusgrund.

Der siges »Anledningen hertil er følgende: Pladsforholdene paa Sygehuset er i høj Grad indskrænkede, og navnlig ere de til Optagelse af smittefarlige Patienter bestemte Værelser yderst slette, idet de udgør 2 snævre lave og fugtige Rum i et Udhus med tynde Mure og med Betongulv.«

Senere findes ingen Beretning i Protokollen om det nye Sygehus, heller ikke om Flytningen, udover en Bemærkning ved Mødet 2. April 1912 om, at visse indvendige Arbejder ikke udføres »forsaavidt Fraflytning kan forventes i Slutningen af Sommeren«.

I 1922 byggedes en Funktionærbygning, hvor Overlægen fik Bolig paa 1. Salen.

1914 forflyttedes Distriktslæge *Olrik* til Vejle, idet han udnævntes til Amtslæge, og *Dr. Rudolf Østerbye* ansattes som Overlæge. *Dr. Østerbye* frattraadte efter 23 Aars Virksomhed pr. 1 Maj 1937. Derefter ansattes pr. 1. Juni 1937 Reservelæge ved Sct. Josephs Hospital *Jens Gram* som Overlæge.

Usserød har — fraset det lille i 1757 opførte Sygehus, som nedlagdes i 1775 — ikke haft noget Sygehus før i 1819.

I Hørsholm blev i 1815 ansat en ny Distriktslæge, Krigsraad *Adam Sager*, som indsaa, at der var uhyre Trang til et Sygehus, hvor man kunde tage sig af de mindrebemidlede. Han fik sat et Andragende i Gang til Rentekammeret, og ved Reskript af 30. Juni 1819 skænkede *Frederik VI* Distriktet to Bygninger af det usserødske Værk, hvoraf den ene havde rummet Værkets Sygestue, beliggende hvor nu *Usserød* gamle Skole ligger. Det blev fastslaaet som et Amtssygehus, hvor Arbejderne ved *Usserød Klædefabrik* havde fortrinnsvis Adgang.

Krigsraad *Adam Sager* blev Læge for Sygehuset.

Det var en solid, lav, lille grundmuret Bygning forsynet med Tegtag, men dets Beliggenhed var daarlig, da det i høj Grad var udsat for Fugtighed. Indretningen var ligeledes elendig, og det blev med Aarene stærkt forsømt.

Der var 3—4 smaa Sygestuer med Plads til 10 Patienter, et Værelse med Badekar og en Spændeseng for en Afsindig. Desuden Køkken og Værelse for Sygeopvarteren.

Lægen lønnedes paa den særlige Maade, at han for enhver syg, der udskreves helbredet, fik 4 Rdl. Sølv, for en, der dør eller udgaar uhelbredet, 2 Rdl.

Krigsraad Sager døde 1834 og efterfulgtes af Distriktslæge *Chr. F. Weber*, der døde 1861, hvorefter kom Distriktslæge *W. Møller*.

Under Møller tog Sygehuset stort Opsving, og han fik Sygehuset ombygget, idet den ene Bygning nedreves og byggedes større og højere, den resterende gamle Bygning brugtes til Køkken, Badstue og Bolig for Økonomen. Sygestuerne havde en Højde af 5 Alen. En 4 Sengsstue var 11 Alen lang og 6 Alen bred. I Badeværelset varmt Vand lige fra Bryggerkedlen, Styrtebad og Luftkloset. 1867 behandledes 77 Patienter, 1868 221.

Sygehuset blev dog hurtigt for lille, og i 1874, stadig under Dr. Møller, blev den ældste Bygning nu nedrevet, og der blev opført en Tilbygning til den i 1863 opførte, samtidig opførtes en mindre Bygning for epidemiske Patienter og et nyt Lighus og Udhus. Der var nu ialt Plads til 50 Patienter.

Dr. Møller tog sin Afsked i 1882 og efterfulgtes af *Dr. Lindegaard*. I 1897 gik man saa til at opføre et helt nyt Sygehus lige ved Kongevejen med to omtrent lige store Bygninger bag hinanden. Den forreste med Plads til 22 medic. kirurg. Patienter. Den bageste som Epidemibygning til 27. Arkitekt *V. Holck*, Hillerød var Arkitekt.

Dr. Lindegaard traadte tilbage i 1912 og efterfulgtes af *Dr. Aage Møller*. I de følgende Aar viste Sygehuset stadig større Belægning og trods tekniske Forbedringer var det ikke fyldestgørende. Krigen 1914 sinkede imidlertid her ligesom ved de andre Sygehuse Planerne om Udbygning.

I 1917 tilbød Hørsholm Kommune Amtet 200.000 Kr. samt 5 Tdr. Land, hvis Amtet vilde bygge et nyt Sygehus i *Hørsholm*, men dette blev afslaaet. I 1923 blev imidlertid en Udvidelse gennemført, hvorved der opførtes en 2 Etages Bygning mod Syd, ligeledes af Arkitekt *Holck*. I Kælderen anbragtes Centralfyring; Stue og 1. Sal gav Plads til 36 Senge foruden Beboelsesværelser og Operationsstuer. I 1931 blev denne Sidefløj forbundet med den oprindelige Hovedfløj ved et Portparti med Baarelevator. I 1936 opførtes endelig en Funktionærbolig med Arkitekt *Carl Lundqvist*, Hillerød, som Arkitekt. Den kom til at ligge vinkelret paa Sidefløjen; herved frigjordes 7 Sengepladser i Sidefløjen.

Dr. Aage Møller døde ret pludselig i 1920 og efterfulgtes af den nuværende Overlæge, Dr. C. E. Hindborg.

Frederikssund, som ikke tidligere havde haft noget Sygehus, fik i 1870 opført en 2 Etages Bygning under Ledelse af Arkitekt *Mühlertz*, København, beliggende ved Færgevejen paa en Bakkeskraaning med herlig Udsigt ud over Fjorden og til Skovene.

Bygningen, der toges i Brug 1871, havde 35 Senge. Et Par Stuer paa 1. Sal var afsondret ved en Dør i Gangen fra det øvrige og benyttedes til epidemiske Patienter. I Kælderen var Køkken, Bad og Bolig for Økonomen. Desuden hørte der et Udhus til med Vaskehus og Stald for Ko og Hest, idet der hørte en lille Jordlod til.

I 1891 byggedes et Epidemisygehus for 17 Patienter (Arkitekt *Friderichsen*, København).

Fra 1910 steg Belægningen hurtigt til det dobbelte og trods forskellige tekniske Forbedringer, saaledes Flytning af Operationsstue, Centralopvarmning af denne, senere Udvidelse af Trappeopgang o. a. var det dog langt fra tidssvarende, men paa Grund af Verdenskrigen maatte Planerne om Nybygning udskydes, og først i 1926 fuldførtes en stor Tilbygning som en Sidefløj, i hvis Kælder indrettedes Badeanstalt, Røntgenlokaler og Køkken, i Stuen Sygestuer og Operationsafdeling og paa 1' Sal Sygestuer. I Loftsetagen Værelser for Sygeplejersker.

Den tidligere Udbygning maatte flyttes, udvides og forhøjes og her indrettedes Centralfyrr for hele Sygehuset og forberedtes Vaskeri, men samtidig blev man enige om at opføre et *Centralvaskeri* for alle Sygehusene i Hillerød, og der indrettedes Boliger for Varmemester og Forvalter samt en Sindssygecelle. Endvidere opførtes et nyt Kapel med tilhørende Sektionsstue.

I 1935 købtes en Nabovilla og indrettedes til Forvalterbolig.

Som Sygehuslæger har fungeret:

Professor C. W. Ussing	fra 1871—1906
(fra 1887 som Overlæge med Distriktslæge V. Hansen som daglig tilsynsførende Sygehuslæge)	
Distriktslæge V. Hansen	1906—1911
Overlæge Johs. Ussing	1911—1939
Overlæge O. H. Scheibel	1939

Denne Udvikling af Amtets Sygehuse, som vi mere bygningsmæssigt har fulgt op til de sidste Aar, var ledsaget af en jævn indre Udvikling paa det administrative, tekniske, lægelige og sygeplejemæssige Omraade, saaledes

som man kan følge det igennem de enkelte Sygehuses Forhandlingsprotokoller og Sygehusvedtægterne, den ældste af disse er af 1863, men gælder kun Hørsholm Distriktssygehus (Usserød), den næste er af 1872; de giver ret gode Oplysninger om Sygehusenes Administration og Indretning.

Overtilsynet var hos Amtsraadet. Bestyrelsen bestod af Sygehuslægen og tvende Mænd, der valgtes af Amtsraadet, den ene af sammes Midte. En Ordning, der har holdt sig op gennem Tiderne, idet der ved enkelte af Sygehusene sidder Mænd, som ikke er Medlemmer af Amtsraadet.

Sygehusbestyrelser i 1942.

Frederiksborg Sygehus, Hillerød.

Amtsraadsmedlem *N. H. Nielsen*, Nyhuse, Formand.

Amtsraadsmedlem *J. Jonassen*, Nyhuse.

Sygehusforvalter: *O. Kjelstrup*, Hillerød.

Amts- og Bysygehuset, Frederikssund.

Borgmester *E. Retoft*, Frederikssund, Formand.

Byraadsmedlem, Tandlæge *H. Th. Pedersen*, Frederikssund.

Amtsraadsmedlem *P. Pedersen*, Damgaard, Knardrup.

Amtsraadsmedlem *Emil Rasmussen*, Manderup, Skibby.

Sygehusforvalter: *Arthur Andersen*, Frederikssund.

Amtssygehuset, Frederiksværk.

Borgmester *L. Bram*, Frederiksværk, Formand.

Byraadsmedlem, Direktør, Kapt. *A. E. Jørgensen*, R. af D., Dbmd..

Frederiksværk.

Amtsraadsmedlem *N. J. Nielsen*, Ramløse.

Amtsraadsmedlem *Aksel Andersen*, Gilleleje.

Regnskabsfører: *C. A. Tvermose*, Frederiksværk.

Amtssygehuset, Esbønderup.

Fhv. Gaardejer, Sognefoged *Aksel Christiansen*, Esrum, Formand.

Amtsraadsmedlem *Evald Andersen*, Gilleleje.

Fhv. Førstelærer *R. H. Halskov*, Esrum.

Sygehusforvalter: *J. J. Hansen*, Esrum.

Amtssygehuset, Usserød:

Direktør *Emil C. Hertz*, R. af Dbg., Dbmd., Hørsholm, Formand.

Amtsraadsmedlem *Alex. I. Hansen*, Hørsholm.

Amtsraadsmedlem *Hans Nielsen*, Dagelekke.

Sygehusforvalter: *G. Lange*, Hørsholm.

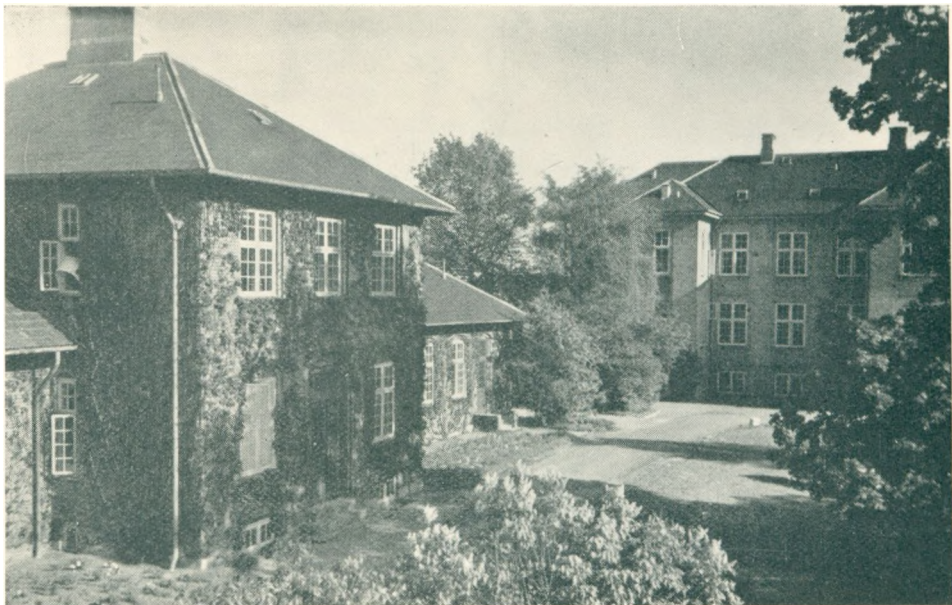

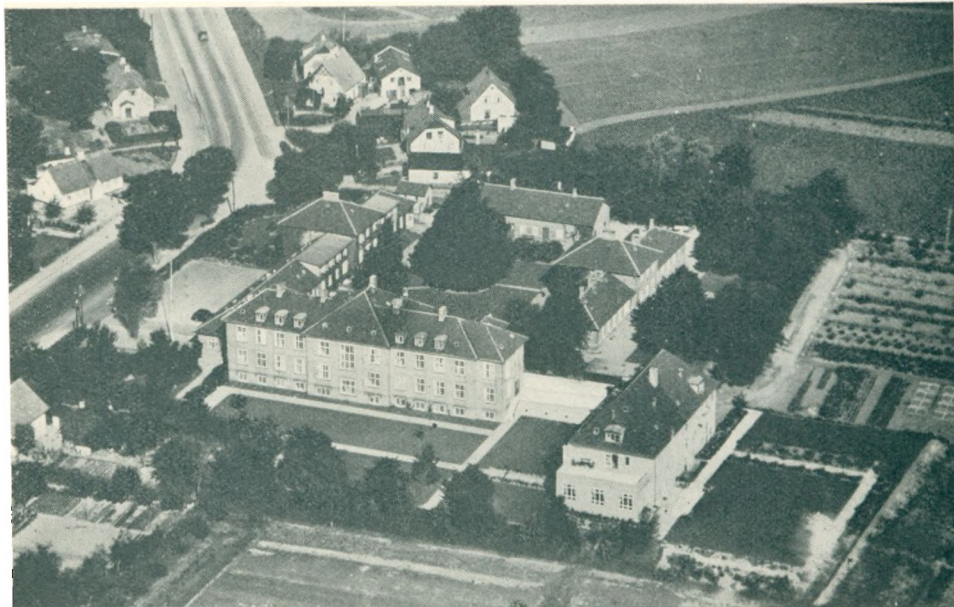
Frederiksværk Sygehus 1912

Frederikssund Sygehus 1871, Havesiden

Usserød Sygehus, Epidemisygehuset 1897

Usserød Sygehus 1942

Om Sygehusenes Bestemmelse siges i § 1 i Vedtægten af 1872:

»Enhver bosiddende i Frederiksborg Amtsradsreds, der umiddelbart eller middelbart gennem Kommunerne svarer Bidrag til Amtsrepartitionsfondet, har Ret til frit at afbenytte Kredsens Sygehus for sin Familie og Tjenestetyende, ligesom og Kommunerne have samme Ret for deres Fattige, og udredes alle Omkostninger til Kur og Pleje derunder indbefattet Medicin og Ekstrapleje, af Amtsrepartitionsfondet.«

Desuden henlægges til hvert Sygehus en bestemt Kreds af Sogne, og Sygehuslægen er berettiget til at afvise Syge, som ikke hører til de for Kredsen bestemte Sogne.

Denne Inddeling har, saavidt det har kunnet oplyses, været noget særegent for Frederiksborg Amt, og har vist sig uhyre gavnligt, da hvert enkelt Sygehus derved kunde tildeles et Befolkningssomraade, som svarede til dets Ydeevne, og et enkelt Sygehus ikke kunde forlange Udvidelser paa de andres Bekostning,

Den frie Kur var beregnet til 3 Maaneder, derefter skulde betales for hver Dag kun, hvad Økonomen modtager pr. Sygedag.

Udenamts-Patienter maatte betale 3 Mrk. om Dagen samt 1 Mrk. i Lægehonorar.

Ved Revision af Vedtægten i 1878 fastsættes Betalingen for Købstædernes Beboere til 1 Kr. 50 Øre pr. Dag samt 35 Øre daglig i Lægehonorar, dog ikke over 20 Kr. Udenamts 2 Kr. pr. Dag foruden Lægehonoraret.

Sygehuslægerne lønnedes saaledes:

	1872	1878
Esbønderup	200 Rdl.	400 Kr.
Frederiksborg	300 »	600 »
Usserød	200 »	600 »
Frederiksværk	200 »	600 »

Der var ved hvert Sygehus ansat 1 à 2 Gangkoner, der lønnedes med 80 Rdl., i 1878 160 Kr. aarlig.

Økonomerne lønnedes med fra 75 til 150 Rdl., i 1878 150 til 300 Kr. aarlig.

I Vedtægten af 1872 omtales ogsaa Bygningsudvalget.

Vedtægten revideres atter 1882 og 1894. I 1894 sættes Betalingen for Sygekassepatienter saaledes, at de første 6 Uger var gratis, derpaa 40 Øre.

I 1908 sættes Betalingen til:

Sygekasser de første 6 Uger gratis, derpaa 75 Øre.

Andre Patienter de første 13 Uger gratis, derpaa 2 Kr.

1916

Sygekasser 75 Øre daglig

Andre de første 13 Uger 1 Kr. 50 Øre, derpaa 2 Kr. 50 » »

Udenamts 3 » 00 » »

Der indføres nu Betaling for Operationer, 20 Kr. for en større, 10 Kr. for en mindre, og Betaling for Assistance 20 Kr.

I 1924 igen Revision af Vedtægten, hvorved bl. a. Betalingen sættes til:

Sygekasse-Patienter 2 Kr.

Andre Patienter 4 »

Udenamts 6 »

Sygehuslægerne lønnes nu med en fast Gage aarligt samt Operationshonorarer. I 1939 afløses dette af fast Gage med kun Ret til Konsultation, og samtidig ændres Patienttaksten til en »Enhedstakst« omfattende alle Ydelser som Operationer, Assistance ved disse, Røntgen, Massage o. s. v.

Sygekasse-Patienter 2 Kr. 75 Øre

Andre Patienter 5 » 50 »

Udenamts do. 10 » 00 »

De tekniske Forbedringer som Vand, Gas, Elektricitet, W. C. o. s. v. er i den sidste halve Snes Aar af forrige og den første halve Snes Aar af dette Aarhundrede lidt efter lidt indført ved alle Sygehuse, efterhaanden som disse Goder udbyggedes i Byerne, ligesom disse Aartier er Reformernes Tid i hygiejnisk Henseende Haand i Haand med Udformningen og Udnyttelsen af Antiseptikkens og Aseptikkens store Resultater; samtidig vaagner Interessen for sunde Boliger og sund Kost i Befolkningen, de store Epidemier aftager med rivende Fart, og Nationalforeningen begynder sin Kampagne for Bekæmpelse af Tuberkulosen.

Men den egentlige Drivfjeder i Sygehusvæsenets rivende Udvikling i de sidste 20—30 Aar er Lægevidenskabens og Lægekunstens Udvikling og først og fremmest Kirurgi, som til at begynde med har sin Højborg i København, og kun langsomt breder sig ud til Provinsen, hvor Sygehuse den Gang lededes af Embedslægerne eller praktiserende Læger; men omkring 1910 er Hovedparten af Provinsens Sygehuse takket været enkelte førende Skikkelser som *Tage-Hansen*, Aarhus, *Heiberg*, Viborg, *Lassen*, Randers, *Her-*

tel, Faxe og Maag, Næstved omdannet i kirurgisk Retning, og fra 1910 og til nu rykker en ny Generation af Læger udviklet i Specialismens Tegn frem, og Reservelægerens Tid og Sygeplejens Forbedring er inde.

Fra samme Tidspunkt tager imidlertid nu »Den interne Medicin« Op-sving og erobrer sin Plads. Fremskridtene kommer langsommere og mere stilfærdigt end for Kirurgien, men er af ligesaa afgørende Betydning.

Medicinen har nu som Repræsentant for den samlede Videnskab paa en vis Maade Førerskabet, idet Fremtidens Problemer og de lægevidenskabelige Fremskridt nu væsentligst kan ventes at udgaa fra de medicinske Laboratorier i Samarbejde med Klinikernes Iagttagelser ved Sygesengen. Af de andre Specialer gør særlig Øre-Næse-Halsspecialet — Øjensygdomme — Radiologi (Lys og Røntgen) — Fysiurgi (Bade og Massage) sig gældende indenfor Sygehusvæsenet.

Alle disse Fremskridt skaber Tillid i Befolkningen og bryder den gamle Modstand mod Sygehusbehandling, og der sker en rivende Vækst i Sygedagene, og Kravene om Udvidelser og Optagelse af Specialbehandling vokser frem, og foruden Ombygninger og Nybygninger ved saa godt som alle Provinsens Sygehuse, sker der en Deling af de største i kirurgiske og medicinsk Afdeling med særskilte højt kvalificerede Speciallæger som Ledere; hertil kommer saa lidt efter lidt ogsaa Specialafdelinger for Radiologien og Øre-Næse-Halsspecialet.

Der findes saaledes nu i saa godt som alle Amter enten fuldført Deling i Specialafdelinger eller projekteret Deling, en Begyndelse til den virkelige Centralisering af Sygebehandlingen, men som vanskeliggøres ved, at man dels har udbygget saa mange af de mindre lokale Sygehuse, og dels udviklet dem i speciel kirurgisk Retning.

Her i Frederiksborg Amt har man i den sidste halve Snes Aar planlagt Udvidelser ved alle 5 Sygehuse, men Amtsraadet tog saa i 1935 under Kammerherre W. Oxholms Formandsskab Spørgsmaalet om den fremtidige Ordning af Sygehusvæsenet op. Der rejste sig samtidig en Avisdebat, bl. a. berørende Spørgsmaalet om Muligheden for et katolsk Hospital, og Nordsjællands Lægekredsforening nedsatte et specielt Sygehusudvalg, som i Marts 1935 indsendte en Redegørelse til Amtsraadet for Lægernes Syn paa Sagen, den gik ud paa Opførelse af et Centralsygehus udbygget med Specialafdelinger i Kirurgi — Medicin — Radiologi og Øre-Næse-Halssygdomme og pegede paa andre Specialer som Børnesygdomme, Tuberculose og Fødende, samt gaar ind for en Centralisering af de epidemiske Sygdomme.

I 1936 nedsatte Amtsraadet et større Fællesudvalg med Repræsentanter

for de interesserede Parter bl. a. Købstæderne og Teknikere, og der drøftedes Mulighederne for at bygge videre paa Frederiksborg Sygehus eller opføre et nyt Centralsygehus. I et enkelt Møde overvejedes et Tilbud fra Rigshospitalet om et Samarbejde med dette.

Resultatet blev, at Amdsraadet gik ind for Opførelsen af et nyt Sygehus med kirurgisk Afdeling paa 75 Senge, en Øreafdeling paa 25 Senge samt en Epidemiafdeling fælles for alle Sygehusene og en Afdeling for Sindssyge, og Opretholdelse af det gamle Sygehus som medicinsk Afdeling.

Efter Henvendelse til Lægekredsföreningen om at være behjælpelig gennem et Udvalg, der var villig til at afgive Betænkning om de Skitser til et nyt Sygehus, som Arkitekten var ved at udarbejde og iøvrigt bistaa Amdsraad og Arkitekt med Raad og Vejledning under Arbejdets Udførelse, tilraadede denne, at lade en enkelt af de i Lægeföreningens Sygehusudvalg siddende Sygehuslæger være Bindeled, og pegede paa Overlæge *Ussing* i Frederikssund. I 1938 ansattes saa Overlæge *Ussing* som Sygehuskonsulent, saaledes at Amdsraadet kunde gøre Brug af hans Sagkundskab ikke alene ved Tilsyn med Byggeriet men endvidere ved den hele forestaaende Omlægning af Amtets Sygehusvæsen.

Det overdroges til Arkitekt *Lundqvist* i Forbindelse med Ingeniørfirmaet *Birch & Kroghoe* at gøre Udkast til Planer.

Arbejdet paabegyndtes i Efteraaret 1939.

Man har senere vedtaget yderligere at opføre den medicinske Afdeling ogsaa paa Centralsygehusets Plads, og har opgivet den epidemiske Afdeling og Afdelingen for Sindssyge, ligesom man har udskudt andre fremtidige Opgaver som Tuberculoseafdeling, Afdeling for kroniske Syge og for Rekonvalescenter fra Centralsygehuset til senere.

En nærmere detailleret Udredning af Sygehusets Plan og Gangen i dennes Udførelse maa blive det kommende Aars Opgave.

Naar det forhaabentlig i Begyndelsen af 1943 lykkes at lukke det nye Sygehus op, staar Frederiksborg Amt til den Tid med et af Tidens mest moderne Sygehuse paa 200 Senge foruden de eksisterende Sygehuse med normerede Sengeantal i Frederikssund 88, Esbønderup 76, Usserød 79, Frederiksværk 49, hvortil kommer det nuværende Frederiksborg Sygehus med sine godt 100 Senge, hvor man foreløbig maa opretholde en epidemisk Afdeling, Sindssygeceller og Centralvaskeriet.

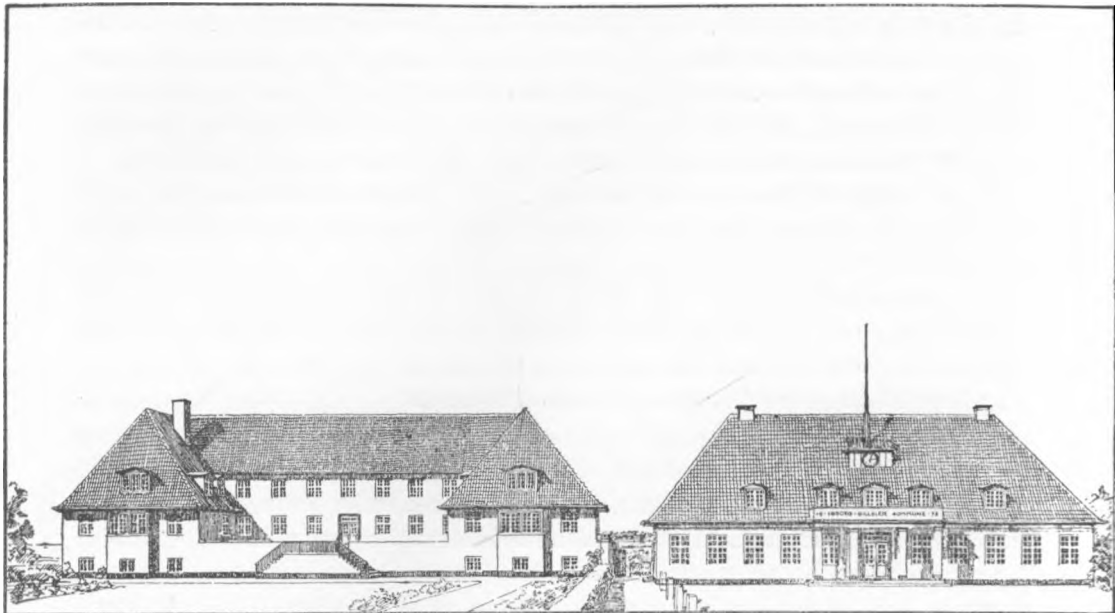
Da Centralsygehuset i hele sit Hjerte, hvorved forstaas Maskinhus, Køkken og Spisestueforhold og Behandlingsafdeling (Operation, Røntgen,

Bad, Lys) er lagt saa stort an, at det i Virkeligheden betinger yderligere Forøgelse af Sengeantallet før eller senere for at give økonomisk Drift, men man allerede har de 4 andre Sygehuse stærkt udbyggede og navnlig udspecialiserede kirurgisk, vil det sige, at man for at opnaa størst mulig Økonomi for hele Sygehusvæsenet maa afpasse disse to Faktorer efter hinanden.

Vort Naboland Sverige har navnlig vist, at Økonomien i saa høj Grad afhænger af, at man ikke paa specialiserede Afdelinger, som særlig ogsaa er indrettet paa akute Tilfælde, tvinges til at behandle Patienter, som ikke har Special-Undersøgelse, Operation eller Specialbehandling nødvendig, men udskiller disse til andre Anstalter eller Afdelinger, som kan drives billigere; man maa derfor være betænkt paa om mulig ved given Lejlighed at omdanne et eller flere af de andre Sygehuse til andre Formaal.

Frederiksborg Amtsraad staar i Dag med Muligheder for i højere Grad end andre Amter, at kunne gaa frem efter en samlet Plan til et virkelig centraliseret og derigennem mere økonomisk drevet Sygehusvæsen, og Amtet har som det første Amt gjort Skridt til en virkelig Centralisering af Sygehusvæsenets Administration igennem Ordningen af Bestyrelsesforholdene, naar dertil kommer, at man gennem det helt nye Arbejde paa Centralsygehuset, der nu skal begynde, har Mulighed for Gennemførelse af en Rationalisering af hele Driften (f. Ex. Fordeling af Arbejdet paa kvalificeret og ukvalificeret Arbejdskraft — Samarbejdet imellem aaben (ambulant) og lukket (indlagt) Sygebehandling — Nedbringelse af Liggedageantal — fuld Udnyttelse af Sengenes Kapacitet — og først og fremmest de bedst mulige Betingelser for et effektivt Samarbejde til alle Sider), saa skulde Amtsraadet efter en langsom, jævn men kostbar Udvikling af Sygehusvæsenet nu ved Enden af »Et Hundrede Aar« staa med alle Muligheder for i de næste hundrede Aar at opnaa en sund økonomisk og forhaabentlig for Amtets Beboere lykkelig Udvikling.

Det nye Alderdomshjem og Administrationsbygningen i Gilleleje

AMTSRAADETS TILSYN MED SOGNEKOMMUNERNE

Af Amtsfuldmægtig, cand. jur. *Bianco Boeck*.

Under Forhandlingerne i Stænderforsamlingerne om det Forslag, som senere blev til Anordning om Landkommunalvæsenet af 13. August 1841, og Forhandlingerne i Rigsdagen om den senere Lov om Landkommunernes Styrelse af 6. Juli 1867 blev det drøftet, hvilke Administrationsenheder der skulde danne Grundlaget for Sognekommunerne; man enedes om at vælge de tidligere Fattigdistrikter, da disse i Forvejen var Grundlaget for Bestyrelsen af Fattigvæsenet, som man ansaa som det vigtigste Arbejdsfelt for de nye Sogneforstanderskaber (Sogneraad).

I Frederiksborg Amtsradsreds fandtes ved Anordningens Ikrafttræden 39 Landkommuner (nu 43).

Kregme — Vinderød med Frederiksværk By, som laa i Vinderød Sogn, samt Melby og Torup, der alle ifølge Konfirmation af 4. April 1798 tilsammen

dannede een Fattigkommune, hørte under kgl. Administration. Oppe-Sundby og Ude-Sundby var een Kommune, Ll. Lyngby og Ølsted dannede een Kommune, og Ourø hørte med til Amdraadskredsen.

Ved kgl. Reskript af 2. Juni 1850 fastsættes Regler for Kommunalvæsenet paa Frederiksværk Gods. Kregme — Vinderød, Melby og Torup faar hver sit Sogneforstanderskab, og Frederiksværk By faar Forfatning som en Handelsplads. (Frederiksværk blev Købstad ved Lov af 5. Marts 1907 fra 1. April 1907 at regne)

Landsbyen Ude-Sundby indlemmes ved Lov af 12. April 1867 i Frederikssund Købstad, og Resten af Ude-Sundby gøres til et Landdistrikt under Frederikssund (fra 1. Januar 1868 at regne).

Ved Indenrigsministeriets Resolution af 7. September 1880 godkendes Amdraadets Beslutning om, at Ll. Lyngby og Ølsted Sogne adskilles i kommunal Henseende.

Endelig henlægges Ourø ved Lov af 27. Januar 1933 fra Frederiksborg Amdraadskreds til Holbæk Amdraadskreds (fra 1. April 1933 at regne).

Ved første Gennemlæsning af Anordningen af 1841 faar man maaske den Opfattelse, at den hjemler et næsten fuldkomment Selvstyre for Kommunerne. Dette er saa meget mærkeligere, som Stænderforsamlingerne under Forhandlingerne ikke kan have været ukendt med den norske Lov om Formandskaber paa Landet af 1837, som har indgaaende Regler om Tilsyn med Sognekommunerne. I Anordningen af 1841 findes om Tilsyn faktisk kun Reglen i § 16, hvorefter Regnskaberne skal indsendes til Amdraadets Eftersyn, og Reglen i § 14, hvorefter Amdraadet kan fastsætte Formen og Indretningen af Kommunernes Regnskaber. Men ved nærmere Eftertanke bliver man klar over, at Manglen paa Regler om Tilsyn skyldes, at Sogneforstanderskabernes Myndighedsomraade var meget begrænset.

Sognepræsten var født Medlem af Sogneforstanderskaberne, og Herredsfogden eller Birkedommeren var berettiget til at tiltræde Sogneforstanderskabernes Møder med Stemmeret.

De 3 vigtigste Forretningsomraader var Fattigvæsenet, Skolevæsenet og Vejevæsenet, men Sogneforstanderskabernes Medvirken paa disse Felter var ikke stor. Det paahvilede saaledes Præsten at varetage den daglige Administration af Fattigvæsenet og Skolevæsenet, og Sager desangaaende skulde han foredrage i Sogneforstanderskabernes Møder, selvom han ikke var Formand. Ligeledes paahvilede det Præsten at føre Fattigvæsenets Regnskaber. De vanskeligste Fattigsager afgjordes derhos af Amdraadet, som

bestyrede Amtsfattiggassen, og de vigtigste Skolesager skulde forelægges Skoledirektionen.

Hvad Vejvæsenet angaar, saa skulde Sager derom afgøres af Sogneforstanderskabet i Forbindelse med Politimestrene, og var de ikke enige, henhørte Sagen under Amtsraadets Afgørelse.

Af Motiverne til Lovforslaget af 1867 fremgaar det desuden, at Indenrigsministeriet stadfæstede Sogneforstanderskabernes Beslutninger i Tilfælde, hvor den endelige Afgørelse ikke var lagt i disses Haand.

Tilbage til Sogneforstanderskaberne var saaledes kun Budgetlægningen og Skatterne og Byrdernes Paaligning og Opkrævning.

Grunden til den ringe Myndighed hos Sogneforstanderskaberne har vel bl. a. været, at den enevældige Kongemagt ikke ganske har villet give frie Tøjler; men af Forhandlingerne i Stænderforsamlingerne fremgaar det desuden, at man nærrede nogen Ængstelse for, at man i Landkommunerne ikke altid kunde forvente at faa tilstrækkeligt kvalificerede Personer til Medlemmer af Sogneforstanderskaberne.

Saaledes anfører den af Stænderforsamlingen i Roskilde 1840 nedsatte Komité, som skulde behandle Lovforslaget om Landkommunalvæsenet, i sin Indledning følgende:

»Kommer nu hertil, at der endnu i Almindelighed hos Bondestanden savnes Dygtighed til at forestaae og bestyre deres egne Anliggender uden Hjælp af forretningsdygtige Mænd, ligesom Landboernes Sysler gjør det vanskeligt for dem at sætte sig ind i og vinde Interessen for den Slags Forretninger . . . . .«.

Selv i Motiverne til 1867-Loven finder vi det samme: »I Sognecommunerne, hvor Forholdene er mindre, og hvor der først i Løbet af den sidste Menneskealder er givet det communale Samfundsliv Lejlighed til friere at udfolde sig, kan det falde vanskeligt at træffe Personer begavede med den behørigte Indsigt til at varetage Kommunernes Tarv ogsaa, hvor der handles om Anliggender, der have en videre gaaende Betydning.«

Det har nu paa den anden Side heller ikke været alt for godt i Byerne, saaledes anføres i et Canc. Prom. af 5/6 1790 (altsaa noget tidligere), at man i Ribe det Aar kun kunde skaffe 8 duelige Mænd, og saafremt der blandt disse ikke fandtes nogen skrivekyndig, kunde de af Amtmanden suppleres med en saadan.

Det samme kommer frem ved Forhandlingerne i Norge i 1825, hvor Amtmændene fik det norske Lovforslag til Udtalelse. Mange af Amtmændene udtalte da, at det kunde være vanskeligt at finde skrivekyndige Folk til For-

mænd, eller at Almuen mange Steder ikke havde den Civilisationsgrad, som Lovforslaget forudsatte.

Naar Hensyn tages til Forfatningsforholdene i 1841 og den udtalte Ængstelse for ikke at finde duelige Folk i Landkommunerne, var Anordningen dog et betydeligt Fremskridt. I Princippet Enevældens Opløsning fra neden af. Nu var Repræsentanter valgt af Folket med til at bestemme om Kommunesamfundenes Styrelse. Anordningens Fædre ventede sig meget af Virkningerne af den. I Indledningen til Anordningen anføres saaledes, at den »maa have en gavnlig Indflydelse paa at nære Iver og rigtig Sands for det almindelige Vel«, og i Stænderforsamlingen udtales, at man ønsker, at Anordningen kun skal være provisorisk, fordi man venter hurtigt efter dens Ikrafttræden, at Befolkningen — opdraget af Anordningen — vil være modne til yderligere Myndighed. Ved Forhandlingerne i Norge hvor man havde en Rigsdag, udtaler man direkte, at Virke i Kommunestyrelsen vil være en Forskole til Rigsdagen. Dette har vor Anordnings vise Fædre nok ogsaa ment; men — fordi man var under Enevælden — ikke endnu dengang turdet udtale.

Stænderforsamlingerne haabede — som nævnt — paa en hurtig Revision af Anordningen af 1841 med en Udvidelse af Kommunernes Myndighed, og Grundloven af 1849 fastsatte i § 96, at »Kommunernes Ret til under Statens Tilsyn selvstændig at styre deres Anliggender, vil blive ordnet ved Lov«, men først med Loven af 6. Juli 1867 kom Nyordningen.

I denne Lovs § 15 bestemmes, at »Sogneraadet bestyrer under Amtsråadets Tilsyn Sognekredsens Fattig-, Skole- og Vejevæsen, samt øvrige kommunale Anliggender,« og i § 34, Amtsrådet er »overordnet Communalbestyrelse for Amtets Sognekommuner«, samt i § 47 »Amtsrådet afgjør de Spørgsmaal og træffer de Foranstaltninger, der i denne Lov ere det overdragne med Hensyn til Sognekommunerne, samt fører et almindeligt Tilsyn med, at Sogneraadene i deres Forvaltning holde sig de for dem givne Lovbestemmelser efterrettelige . . . . .«.

Desuden var Kommunerne under Tilsyn af Amtmanden, som midlertidig kan sætte et Sogneraadets Beslutning ud af Kraft, hvis Beslutningen overskrider Sogneraadets Myndighed eller strider mod Lovgivningen. (Lovens § 33).

Disse Bestemmelser i Forbindelse med Lovens § 26 om hvilke Beslutninger, som kræver Amtsråadets Samtykke, indførte en stærk Kontrol med Sogneraadene, og man kunde maaske faa den Opfattelse, at Loven indførte strengere Regler end tidligere, og at den betød Tilbagegang for Kommunernes Selvstyre. Dette var imidlertid ikke Tilfældet. Under Forhandlingerne paa Rigsdagen blev det netop fremhævet, at Loven var et stort Fremskridt, idet

Sognekommunernes Myndighedsomraade ved Loven blev stærkt udvidet. Sognepræstens Forretninger vedrørende Fattigvæsenet og Skolevæsenet gik saaledes helt over til Sogneraadet. Vejevæsenet var netop ordnet ved Lov af 21. Juni 1867, hvorefter Sogneraadene havde faaet overdraget Bestyrelsen af Bivejene. Endelig udgik Præsten og Herredsfogden eller Birkedommeren som fødte Medlemmer af Sogneraadene.

Ved Gennemlæsning af Amtsraadsforhandlingerne for Frederiksborg Amtsraad for Tiden efter 1867 faar man heller ikke Indtryk af, at Loven virkede som en Spændetrøje paa Kommunernes Virkelyst.

Et Par Kommuner vilde ganske vist i Begyndelsen ikke bøje sig for Amtsraadets Afgørelser og indankede dem for Indenrigsministeriet, men fik kun til Svar, at Afgørelsen henhørte under Amtsraadet, saaledes at Ministeriet ikke kunde foretage videre. Paa den anden Side ses det at have været nødvendigt, at Amtsraadet erindrede visse Sogneraad om deres Pligter. Amtmanden faar saaledes i 1873 af Amtsraadet almindelig Bemyndigelse til at paalægge Sogneraadene Mulkter, saafremt befalede Indberetninger m. m. ikke indgik. Saadanne Mulkters Paalæg var ret hyppige. I Reglen var de 1 Rdl. (2 Kr.) daglig. Et Sted ansøger en Sogneraadsformand om Eftergivelse af 60 Kr., nemlig den Del af hans Bøder, som ikke var betalt, saa det kunde aabenbart til Tider være ret store Beløb. Det var især galt med Skolebøderne, som flere Sogneraad undlod at idømme. Med den udvidede Myndighed hos Sogneraadene laa der store Opgaver for til Løsning. Dette var nyt for de fleste, og uden Amtsraadets Tilsynsmyndighed vilde man nok enkelte Steder have forløftet sig paa Opgaverne. Et af de mindre Sogneraad fik saaledes Afslag paa et Andragende om Opførelse og Drift af en Arbejds- og Forsørgelsesanstalt, som vilde have kostet lige saa meget som Etableringsudgifterne til det første Sygehus i Frederikssund.

Saa langt fra at virke som en Spændetrøje, synes Loven tværtimod at have sat en vældig Udvikling af det kommunale Liv i Gang. Udviklingen kan ikke alene skyldes Folketallets Vækst, idet Kommunernes Regnskabsbeløb stiger langt stærkere end Folketallet. Til Illustration heraf vises en Oversigt over Folketallet i Amtsraadskredsen gennem Tiderne og en Oversigt over Amtsraadskredsens Sognekommuners Indtægter og Udgifter fra 1857 til 1940.

FOLKEMÆNGDEN I FREDERIKSBORG AMTSRAADSKREDS

1801	40.340
1840	59.663
1850	63.595
1860	67.238
1870	67.980
1880	68.189
1890	66.275 (Landbrugskrisen)
1901	67.459
1911	72.693
1921	79.046
1930	85.921
1940	92.085

For Sammenligningens Skyld er Tallene i denne Tabel opgivet uden Frederiksværk By og Ourø.

OPGØRELSE

over

Frederiksborg Amts Sognekommuners Indtægter og Udgifter fra 1857 til 1940.

Aar	Balance	Indtægter			Udgifter				
		Skat paa fast Ejendom	Andre Skatter	Andre Indtægter	Admini- stration	Sociale Udgifter	Skole- væsen	Vej- væsen	Andre Udgifter
1857	298.590	230.754	48.766	19.070	Oplysn.	132.926	117.714	31.078	16.872
1860	360.598	201.310	50.870	108.418	mangler	176.006	105.738	27.688	51.166
1870	543.886	271.988	165.274	106.624	6.070	240.404	99.086	46.180	152.146
1880	672.554	315.669	202.045	154.840	9.754	264.750	101.049	59.997	237.004
1889	716.133	304.792	212.603	198.738	6.726	255.620	117.328	59.297	277.162
1900	1.100.166	223.049	303.487	473.630	16.724	365.566	256.527	72.616	388.733
1910/11	1.686.652	458.195	611.085	617.372	48.032	441.891	261.646	253.365	681.718
1920/21	6.901.000	1.680.000	2.947.000	2.274.000	270.000	1.779.000	893.000	852.000	3.107.000
1930/31	8.741.000	2.245.000	3.164.000	3.332.000	337.000	1.790.000	916.000	1.452.000	4.246.000
1939/40	15.310.000	2.892.000	4.452.000	7.966.000	619.000	2.837.000	932.000	2.106.000	8.816.000

1857 er det første Aar, for hvilket der findes statistiske Opgørelser over Sognekommunernes Indtægter og Udgifter. For Sammenligningens Skyld er Værdien af Naturalarbejde medtaget. Under andre Indtægter er indbefattet Beholdning fra forrige Aar, Forbrug af Aktiver og optagne Laan, og under andre Udgifter er medtaget Beholdning ved Aarets Udgang, Forøgelse af Aktiver og Afdrag paa Gæld.

Amtsraadets Tilsyn med Sognekommunerne fandt især Sted gennem de Sager, som i Henhold til Lovens § 26 forelagdes Amtsrådet, samt gennem Revisionen af Regnskaberne.

Ifølge Lovens § 26 udfordredes Amtsrådets Samtykke til

- a) Forhøjelse i Aarets Løb af Ligningen,
- b) Overtagelse af vedvarende Forpligtelse,
- c) Ydelse af visse Bidrag af Kommunekassen,
- d) Medhjælp for Sogneraadet,
- e) at en enkelt Del af det kommunale Pligtarbejde delvis bortfalder,
- f) at der i noget Aar udskrives et større samlet Skattebeløb end Gennemsnittet af Skattebeløbene for de foregaaende 3 Aar med Tillæg af Halvdelen,
- g og h) Køb og Salg af fast Ejendom,
- i) Forbrug af Kapitalformue og
- k) Optagelse af Laan, bortset fra midlertidige.

Ved Revisionen af Regnskaberne blev det kontrolleret, om disse Regler blev overholdt. Herigennem og ved, at Amtsrådet modtog Kommunernes Overslag, var det muligt nøje at følge hver enkelt Kommunes økonomiske Stilling. Frederiksborg Amtsråd synes at have givet Kommunerne ret frie Hænder og har kun grebet ind, naar Hensynet til den enkelte Kommunes Økonomi gjorde det nødvendigt, eller naar et Sogneraad omgik eller tilside-satte Reglerne om Amtsrådets Tilsyn.

Som et særligt grelt Eksempel kan anføres, at en Kommune dækkede det ene midlertidige Laan efter det andet med nye midlertidige Laan. Amtsrådet paatalte det; men Sogneraadet undlod at udskrive saa meget, at Laanene kunde komme ud af Verden. Saa truede Amtsrådet med at paa-byde ekstraordinær Skatteudskrivning. Sogneraadets Formand optog derefter i Kommunens Navn men uden Sogneraadets Samtykke et nyt midlertidigt Laan. Sagen endte med, at Sogneraadets Formand blev tvunget til at gaa af, og det viste sig da, at Kommunens Regnskabsforhold var saa elendige, at der blev Tale om Tilsvær.

Af Hensyn til ensartet Behandling af de enkelte Kommuners Andragender dannedes efterhaanden visse Retningslinier, f. Eks. hvormeget Kommunerne kunde anvende til Medhjælp, hvor stor Kassebeholdning de burde have, og paa hvormange Aar Laan til forskellige Formaal kunde optages.

Revisionen af Kommunernes Regnskaber er et meget væsentlig Led i Tilsynet med Kommunerne. Glimtvis dukker Dønningerne fra Amtsrådets Decisionsvirksomhed op i Amtsrådsforhandlingerne. Der synes at have

været Vanskeligheder med Regnskabsførelsen. Tilsvar har været ret hyppige.

Det er imidlertid indlysende, at Regnskabsvæsenet i tidligere Tid ikke har haft gode Kaar. Arbejdet skulde udføres af Personer, som ikke var kendt med eller vant til Regnskabsføring. Kun faa Kommuner havde Kontorer. Sogneraadsformanden var i Reglen baade Bogholder og Kasserer. Ind- og Udbetalinger fandt Sted samtidig med Sogneraadsformændenes egne Afregninger, og han opbevarede ofte Kommunens Kassebeholdning sammen med sine egne Penge. Regnskabssystemet var enkelt, men gav ikke noget videre godt Overblik over Kommunens Stilling. Det er derfor mærkværdigt, at Sager vedrørende Kommunernes Regnskabsføring ikke har været hyppigere i Amsraadsforhandlingerne. Det er beundringsværdigt.

Ved Lov Nr. 88 af 25. Marts 1933 blev der givet nye Regler for Landkommunernes Styrelse. De deri givne Bestemmelser for Tilsyn med Sognekommunerne er væsentlig de samme som efter Loven af 1867.

Bestemmelserne i § 15 om de Tilfælde, i hvilke Amsraadets Samtykke er nødvendigt, svarer omtrent til § 26 i 1867-Loven, og § 31 svarer til § 33 i 1867-Loven, kun er det her Amsraadet, ikke Amtmanden, som kan sætte en Sogneraadsbeslutning ud af Kraft. Men Loven giver desuden nærmere Regler om Sogneraadets daglige Forretningsførelse og lægger særlig Vægt paa Sikring af Regnskabsføringen og Regnskabsaflæggelsen. Der kræves valgt eller ansat en Kasserer, saaledes at Kommunernes Bogholderi og Kasserervirksomhed kan adskilles. I en Vedtægt for Sogneraadene skal gives nærmere Regler om, hvilke Regnskabsbøger der skal føres, og om uanmeldte Kasseeftersyn. Amsraadet faar direkte Lovhjemmel til at foretage Kasseeftersyn. Loven giver derhos nærmere Regler for Udarbejdelse af Overslag og Regnskab, og Loven tillægger endelig Amsraadet Myndighed til at paa-byde et Sogneraad i visse Tilfælde at forhøje Skatteligningen og at oparbejde Kommunens Kassebeholdning.

1933-Loven betød ikke den samme store Omvæltning, som Loven af 1867 gav Anledning til. Men det var rimeligt, at de mange Aars Erfaring under den gamle Lov nedfældedes i nye Lovbestemmelser, og at disse under Hensyn til den stærke Udvikling og Kommunernes stadig voksende Regnskabstal især gik ud paa at skabe betryggende Regnskabsforhold i Kommunerne.

I samme Retning har Erfaringerne fra Norge sikkert virket. Dér var mange Kommuner kommet ud i saadanne Vanskeligheder, at det havde været nødvendigt at skabe en særlig Lovgivning for Kommuner, som ikke kunde klare deres Forpligtelser.

Sogneraadene tillægges ikke nye Opgaver i Loven, men deres indre Forretningsgang søges ordnet.

I Amdsraadsforhandlingerne for Frederiksborg Amdsraad viser derfor Arten eller Mængden af de Sager, som vedrører Tilsynet med Sognekommunerne, heller ingen særlige Forskydninger efter Lovens Ikrafttræden; men der kan være Anledning til nærmere at gennemgaa visse af de Retningslinier, som Amdsraadet anvender eller søger anvendt overfor Kommunerne.

Forsaavidt angaar Kommunernes Regnskabsføring maa det — som sket i Cirkulære fra Amdsraadet — stærkt tilraades Kommunerne i videst muligt Omfang at adskille Kommunens Bogholderi og Kasserervirksomhed, først derigennem faar Sogneraadet tilstrækkelig Kontrol med Kommunens Midler. Kasse- og Regnskabsudvalget maa saa ofte som muligt anwise Indtægterne og Udgifterne, og det kan tilraades Udvalget at føre en Anvisningsjournal, hvori opføres alle anviste Bilag. Derigennem vil Udvalget have en god Hjælp til Kontrol med Kasserer og Bogholder.

Den 31. Marts skal Kassebogen sluttes og ingen yderligere Postering maa finde Sted i den. Den tidligere Praksis, hvor der en stor Del af Aaret førtes 2 Kassebøger, har vist sig at bringe alt for mange Fejltagelser og Sammenblandinger af Regnskaberne.

Indtægter og Udgifter, som hører til det gamle Regnskab, men som først indkommer efter den 1. April, føres i den nye Kassebog, men kan optages i det gamle Regnskab som Indtægt eller Udgift ved samtidig i dette at føres som henholdsvis Indtægts- eller Udgiftsrestance. Skatterestancerne vil maaske det første Aar se lidt større ud, men det er ogsaa kun det første Aar. Skattemlisten vil kunne indrettes til samtidig at anvendes som første Aars Restanceliste, saaledes at Førelse af Restanceliste ikke vil besværliggøre Ordningen.

Det maa dernæst meget stærkt tilraades de Kommuner, som endnu ikke har Hovedbøger, snarest at faa indført saadanne. Der findes flere trykte Hovedbøger, der er vel anvendelige. Kommunen kan derefter nøjes med at føre en Kassebog med kun to Kolonner, een for Indtægter og een for Udgifter, og en Hovedbog med i det mindste en Konto for hver Post i Regnskabskemaet. Føres en af Amdsraadet godkendt Hovedbog, og ordnes Bilagene i Hovedbogsorden, vil Kommunen desuden kunne unlade at udfylde alle Underbilagsskemaerne til Hovedregnskabet, og blot sammen med Hovedregnskabet og Bilagene sende Amdsrevisor Hovedbog og Kassebog.

Føres en Hovedbog kan Sogneraadet dernæst hvert Kvartal eller hver Maaned faa en nøjagtig Opgørelse over Kommunens økonomiske Stilling,

hvilket vil betyde en stor Støtte for Sogneraadet, især i disse Tider, hvor Kommunerne planlægger eller har mange store Arbejder i Gang.

Paases det dernæst, at Regnskaberne udfærdiges nøje efter Amtsrevisionens Anvisninger, saa det undgaas, at de samme Fejl gentages Aar efter Aar, vil man efterhaanden kunne naa til, at Regnskabet kan aflægges senest 1. Juni, og at Amtsraadets Revision vil kunne følge lige efter, saaledes at Kommunerne altid kan have det reviderede Regnskab, forinden det nye udfærdiges.

Ved Amtsraadets Gennemsyn af Overslagene paases det bl. a., at Kommunens Kassebeholdning er tilstrækkelig. Som Retningslinie herfor har man sat, at den *kontante* Kassebeholdning bør være $\frac{1}{4}$ af Skatteudskrivningen, og Kommunens samlede Beholdning $\frac{1}{4}$ af Balancesummen. Det paases derhos, at Kommunernes Skatteudskrivning ikke overstiger sidste Skatteudskrivning under Sogneraadet for den nærmest foregaaende Valgperiode med Tillæg af $\frac{1}{4}$ (altsaa noget anderledes end efter 1867-Loven). Amtsraadet fører samtidig Tilsyn med, at Kommunernes Skatterestancer ikke er for store.

Restancerne bør i intet Tilfælde overstige 20 % og for de typiske Landkommuner 15 %. Sogneraadene bør Aaret igennem følge Skatterestancerne. Eftergiveness ved Skatteinddrivelsen vil kunne medføre, at Kommunen, saafremt Konjunkturerne gaar nedad, en Dag staar overfor ikke at kunne faa Restancerne ind, og en mindre energisk Skatteinddrivelse er i alt Fald en Bjørnetjeneste overfor Skatteyderne.

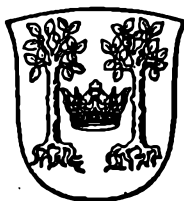
Hvad dernæst angaar de Sager, som skal forelægges Amtsraadet til Godkendelse kan oplyses, at Amtsraadet ved Køb af fast Ejendom ønsker oplyst, hvorledes Købesummen agtes tilvejebragt, og saafremt Købesummen skal afholdes af Kassebeholdningen, hvorvidt Beløbet vil blive optaget til Udskrivning paa næste Aars Overslag.

Ved Optagelse af Laan maa oplyses, hvilke tidligere ikke afviklede Laan Kommunen har. Som Regel tillader Amtsraadet kun Laan til Styrkelse af Kassebeholdningen optaget paa 2—3 Aar, Vejlaan paa 5 Aar og Laan til andre Formaal paa 20 til 25 Aar.

Arbejdet med Tilsynet med Sognekommunerne er indenfor Amtsraadet ordnet saaledes, at Amtsraadets Medlemmer har delt Kommunerne imellem sig, saa at hver Kommune har sin Delegerede i Amtsraadet. Forinden Sagerne behandles i Amtsraadet, gaar de til Erklæring til vedkommende Kommunes Delegerede. Denne faar ogsaa tilsendt Kommunens Overslag og Regnskab til Gennemsyn. Desuden foretager den Delegerede det aarlige

Bivejssyn. Herved er der skabt Mulighed for, at Kommunernes Andragender kan behandles med fuldt Kendskab til den enkelte Kommunes Stilling til enhver Tid.

I de 100 Aar Landkommunerne har bestaaet, har Sognekommunerne i Frederiksborg Amt under Amsraadets Tilsyn gennemgaaet en meget stærk Udvikling. Amsraadets Tilsyn har ikke virket som snærende Baand. Kommunerne har tillige gennemgaaet en sund Udvikling, og de har løst de foreliggende Opgaver med Dygtighed. Rundt om i Amtet ses store nye Skoler i Brug eller under Bygning, smukke Alderdomshjem og fortrinlige Veje. Skønt Løsningen af disse Opgaver har krævet meget store Midler, staar Amtets Kommuner dog i Dag paa en sund økonomisk Basis. Resultatet er naaet, bl. a. ved et godt Samarbejde mellem Amsraad og Sogneraad, som man maa haabe vil vare ved.

FREDERIKSBORG AMTS SKOLEVÆSEN

1842—1942

Af Amtsskolekonsulent *L. C. Jensen*, Gilleleje.

Amtsraadets Forhandlingsprotokol gennem 100 Aar rummer mange værdifulde skolehistoriske Oplysninger, smaat og stort mellem hinanden, men samlet i en Helhed afspejler de gamle Sager Sider af Skolens Liv, der ogsaa har Interesse for vor Tid.

Skønt der i den forløbne Tid er gaaet en uoverskuelig Strøm af Skolesager gennem Amts- og Skoleraad, maa de første 60 Aar af Perioden dog betegnes som rolige for vort Skolevæsen. Stationsbyerne gjorde sig ikke særlig gældende, og man mærkede heller ikke synderligt til den senere Udflytning fra Hovedstaden.

De rolige Skoleforhold havde dog ogsaa en historisk Baggrund, idet man forlængst i Aarene efter 1721, 1789 og 1814 havde gennemført de store Skolereformer — i al Fald paa Frederiksborg og Kronborg Amter.

Det Skolevæsen, Amtsrådet gik ind til i 1842, maa derfor, set med hine Tidens Øjne, betegnes som brugeligt, ligesom den almindelige Ro om Skolen maa tages som Udtryk for, at Befolkningen ogsaa har været nogenlunde tilfreds.

Da Skolereformerne fra 1721 og 1789 er Grundlaget for Amtets Skolevæsen, og da Traditionerne fra de to Kommissioners Betænkninger — særlig med Hensyn til Skolernes Beliggenhed — mærkes den Dag i Dag, skal disse to Reformers kort omtales for Helhedens Skyld.

I 1719 foreslog Sognepræsten i Hillerød, *Peder Hersleb*, *Frederik IV* at oprette en Skole i Herlev, der dengang som nu var Anneks til Købstaden. Tanken vandt Kongens Bifald og gav Anledning til den store Skolereform paa Kronens Rytterdistrikter.

Da Frederiksborg og Kronborg Amter var særlig rige paa Krongods, fik man her en Broderpart af de nye Skoler, nemlig 41 af 240. Fordelingen var saaledes: Frederiksborg Amt 19, Kronborg Amt 19 og Københavns Amt 3 (Slagslunde, Ganløse og Farum).

Som Efternølere fik Esrum i 1722 og Hillerød i 1723 hver sin Rytter-skole, idet den sidste blev bygget efter Indstilling fra Amtmand *Friederich v. Gram*.

Snart blev der som Følge af de alt for lange Skoleveje i al Fald bygget 10 Ekstraskoler paa Rytterdistrikterne.

Sideløbende med Kronens Skolereformer blev der rundt paa Godserne ogsaa gjort en Del for Skolevæsenet. Allerede i 1716 forhøjede man fra Selsø Gods Lønningerne til Lærerne i Sønderby og Skuldelev. En Skole i Rungsted blev opført samme Aar. Fra 1725 har man en Fundats for de 3 Skoler, der blev oprettet paa Jægerspris Gods, i Krabbedam, Gerlev og Landerslev.

Den næste store Skolereform var en Følge af den lille Landbokommissionens Betænkning fra 1789. Denne Kommission, hvori Amtmand *Heinrich v. Levetzow* og Brødrene *Christian* og *Ludvig Reventlow* havde Sæde, var nærmest en Forsøgskommission for Krongodserne paa Frederiksborg og Kronborg Amter, men dens Resultater fik afgørende Indflydelse ogsaa paa Udformningen af Skoleanordningerne af 1814, som for Frederiksborg Amts Vedkommende afløste den Skoleordning, der hvilede paa Kommissionsbetænkningen.

Den lille Landbokommission foreslog at bygge 34 nye Skoler, medens 35 andre skulde istandsættes. Til Gavn for Sagen tog man straks fat paa Arbejdet, idet det var Meningen, at man skulde bygge 4 nye Skoler aarlig og istandsætte 4. I de første Aar til 1796 holdt man Planen, men da de store Krige nærmede sig vore Grænser, gik det langsommere, og efter 1807 gik Skolebyggeriet næsten helt i Staa.

Enkelte Eksempler vil belyse de Vanskeligheder, man var ude for. Om Nejlinge Skoles Bygning blev der taget Bestemmelse i 1801, men den blev først færdig i 1813. Værre gik det i Smidstrup i Blidstrup Sogn. Rentekammeret approberede Byggeplanerne i 1802, men den var endnu ikke opført i 1815. Om daarlige Bygningsmaterialer skriver Biskop *Frederik Mûnter* i en Visitatsberetning fra 1817 om Skovskolen nord for Jægerspris: »Nyopført for 5 Aar siden af raa Sten og uden Kalk, men færdig at falde ned.«

I 1819 manglede man endnu 9 nye Skoler og 19 at istandsætte. Det gik

dog langsomt fremad. I 1823 manglede man saaledes kun 3 nye Skoler, 5 trængte til Udvidelse og 5 til skraa Borde.

Det tør derfor som Helhed fastslaas, at Skolereformen var gennemført, da det første Amtsraad traadte til i 1842.

NOGLE OPLYSNINGER OM AMTETS SKOLEVÆSEN GENNEM 100 AAR

	1842	1857	1904	1942
Antal udelte Skoler, Hovedskoler og eksamensfri Mellemskoler..	102	106	126	95
Antal Klasser	ca. 204	ca. 238	349	452
» Elever	ca. 8790	9105	10451	8866
» Lærerkrafter	102	119	177	309
Heraf Kvinder	0	0	41	123

Gennem Aarene er der sket væsentlige Forandringer. Skoler er nedlagte og nye er kommet til. Den Decentralisation, man havde fulgt siden 1856, naaede sit Højdepunkt efter Aarhundredskiftet, hvorefter Tallet paa Skoler atter gik nedad. I 1910 var Tallet faldet til 124 og i 1924 til 118. Efter 1930 tog man for Alvor fat paa Nyordningen af Amtets Skolevæsen, og særlig efter Folkeskolelovens Ikrafttræden den 1. April 1938 er der sket betydelige Forandringer, hvorved Skolernes Antal nu er bragt ned til 95.

Naar For- og Pogeskoler henlægges til den Hovedskole, hvortil de hører, har Klassedelingen gennem Tiderne været saaledes:

	1842	1857	1904	1942
Toklassedelte Skoler	ca. 102	ca. 99	84	19
Treklassedelte »	0	0	2	21
Fireklassedelte »	0	ca. 7	32	23
Femklassedelte »	0	0	0	9
Seksklassedelte »	0	0	7	7
Syvklassedelte »	0	0	1	0
Købstdsordnede »	0	0	0	16
	102	106	126	95

Ved Opgørelsen for 1842 er det muligt, at man uofficielt enkelte Steder har haft Fireklassedeling, saaledes at en eventuel Hjælpelærer har undervist de to Klasser, idet det synes lidet sandsynligt, at f. Eks. Enelæreren i Tulstrup skulde være i Stand til at klare en toklassedelt Skole med 170 Børn.

SKOLERNES BØRNETAL

I Skoleloven af 1856 træffes en Bestemmelse om, at ingen toklassedelt Skole maa have mere end 100 Elever. Gennem Tiderne har Spørgsmaalet om de store Klassekvotienter været stadigt brændende. For Aarene 1842, 1857, 1904 og 1942 har Kvotienterne været henholdsvis 43,1 — 43,9 — 30,0 og 19,4. I 1857 blev 25 af Amtets Skoler ramt af den fornævnte Lovbestemmelse, og saa sent som fra 1893 har man følgende overraskende Oplysning om Børnetallets Størrelse for Skoler, i hvilke 1 Lærer underviser:

60—100 Børn.	70—100 Børn.	80—100 Børn.
68 Skoler.	33 Skoler.	12 Skoler.

I 1904 havde 46 Klasser i Amtets Skoler mere end 35 Elever mod 6 Klasser i 1941.

Naar der først i de sidste Aartier er sket større Forandringer her, skyldes det ikke blot voksende pædagogisk Forstaaelse, men ogsaa det dalende Børnetal.

Løvrigt opfordrede den gamle Lønningsform heller ikke Lærerne til at stille Krav om Nedbringelse af Klassekvotienterne, idet Forholdet i flere Tilfælde var det, at Læreren kom til at betale en Del af Fremskridtet i Form af lavere Indtægter, naar der blev oprettet et nyt Embede, og Skolepenge, Offer og Accidenser blev delt.

I det hele taget bærer flere Amtsraadssager fra 1870—1900 Vidnesbyrd om, at man ofte klarede Overtalligheden i Skolerne ved et aarligt Tilskud fra Sognekommunen paa 50—100 Kr. til en Privatskole eller en Pogeskole, der næsten altid blev drevet af en ueksamineret Kvinde. Antallet af disse Smaaskoler var ret stort. I 1893 søgte saaledes 16 pCt. af Amtets undervisningspligtige Børn Privatskoler, medens Procenten nu kun er 6.

DEN UGENTLIGE OG AARLIGE SKOLEGANGSORDNING SAMT SKOLEFORSØMMELSER

Et Spørgsmaal, der selv i vore Dage kan sætte Sindene i Bevægelse, er Forandringer i den ugentlige Skolegangsordning. Brødrene *Christian* og *Ludvig Reventlow*, Biskop *Nic. Edinger Balle* og flere andre var allerede under Forarbejderne til Anordningerne af 1814 inde paa Hverdagsskolegang, og senere har Ministeriet i en Skrivelse fra 1863 udtalt, at »Hverdagsskolegang udøver en betydelig velgørende Indflydelse paa Børnene fremfor Hverendagsskolegang — —«.

Fra 1905 og 1942 kan der gives efterfølgende Oplysninger om Forholdet ved Amtets Skoler.

	1905	1942
Ren Hverandendagsskolegang (3/3 Dage)	54 Skoler	23 Skoler
Gamle Ordning (4/2—2/4 Dage)	61 »	0 »
» » (5/1—1/5 Dage)	1 »	0 »
Hverdagsskolegang	1 »	48 »
Andre Ordninger	9 »	24 »

Den lidet gode Ordning, hvorefter ældste Klasse havde 4 ugentlige Skoledage om Vinteren og 2 om Sommeren og omvendt for yngste Klasse, har holdt sig til vor Tid, idet 3 Skoler først har forladt dette Princip efter 1935. Som Helhed er Spørgsmaalet om en bedre Skolegangsordning noget nær løst, idet Forholdet maa betegnes som værende i Orden for 82,6 pCt. af Amtets Børn. I denne Forbindelse maa det oplyses, at »Andre Ordninger« i Nutiden almindeligvis dækker Hverdagsskolegang i de yngre Klasser og 3, 4 eller 5 Dages ugentlig Skolegang i de ældre Klasser.

Den aarlige Skolegangsordning har gennem Aarene været noget uensartet, men saa galt som Traditionen gør det til, har det ingenlunde været. I 1857 havde her i Amtet

16 Skoler under 200 Skoledage aarlig.
35 » mellem 200 og 219 Skoledage aarlig.
48 » » 220 og 239 » »
9 » » 240 og 259 » »

I Gennemsnit blev der i 1857 holdt Skole i 218 Dage mod nu 242. Iøvrigt synes Forholdene allerede i 1894 at have været lige saa regelrette som nu.

Derimod synes Myndighederne og Lærerne i mange Aar at have kæmpet forgæves mod de mange ulovlige Forsømmelser, indtil man med en heldig Haand har faaet løst Knuden med Folkeskoleloven af 1937.

I Vinteren 1786—87 udeblev 48 pCt. af Skolebørnene fra Holbo Herreds Skoler. Gang paa Gang indskærpede man Bødebestemmelser, og lidt har det hjulpet. I 1857 havde 16 af Amtets Skoler uden Mulktering 26,33 forsømt Dag i Gennemsnit pr. Barn, medens de tilsvarende Tal for de øvrige 90 Skoler, hvor man havde Mulktering, kun var paa 12,48 — og det, skønt Bødernes Størrelse i Gennemsnit for hele Amtet kun var paa 1,53 Skilling pr. Dag.

I 1894 var der 40.277 ulovlig forsømte Dage i Amtets Skoler svarende

til et samlet Bødebeløb paa 3962 Kr. Med haard Haand blev Bøderne drevet ind. Der var saaledes udredet 3840 Kr., og 99 Kr. var afsonet.

I 1941 var der 4013 ulovlige Forsømmelser. Der ikendtes Bøder for 648 Dage svarende til et Beløb paa 656 Kr., hvoraf 348 Kr. var betalt, og Resten var ikke indgaaet ved Aarets Slutning.

FÆLLESSKOLER

For Rytterskolernes Vedkommende tilstræbte man, at Skoledistrikterne blev paa hver 280 Td. Hartkorn. Dette ejendommelige Forhold i Forbindelse med, at Kronen ikke ejede al Jord, bevirkede, at disse Skoler blev søgt af Børn fra flere Sogne. Eksempelvis skal det nævnes, at Tulstrup Skole i den sydlige Del af Alsønderup Sogn ogsaa tjente som Skole for store Dele af Tjæreby Kommune. Landbokommissionens Forslag af 1789 gik bort fra Hartkornsdistrikterne og tog heller ikke gerne Hensyn til de besynderlige Sognegrænser, men fastslog, at Skolerne skulde ligge midt i Distriktet, idet der kun skulde tages Hensyn til Folketal og Længden af Skolevejene.

Dette principielt rigtige Standpunkt medførte, at ikke saa faa Skoler blev Fællesskoler for Dele af flere Kommuner.

Kun enkelte af de mest udviklede af disse gamle Skoleforbund skal nævnes:

Aagerup Skole (Ramløse-Anisse, Helsing-Valby og Vejby-Tibirke Kommuner).

Sandskolen (Melby, Kregme-Vinderød, Vejby-Tibirke og Ramløse-Anisse Kommuner).

Gadevang Skole (Tjæreby, Esbønderup-Nødebo, Alsønderup, Frederiksborg Slotssogn og Herlev Kommuner).

Med den stærke Sans for Enkelthederne i en Sag, som tidligere Tidens Kommunalbestyrelser havde, gav Repartitionen af Udgifterne Anledning til ikke saa faa Henvendelser til Amsraadet, ligesom man jævnlig møder Sager om Opsigelse af Skolefællesskab. I 1868 og 1879 maatte Amsraadet principielt tage Stilling til Udgifternes Deling mellem Kommunerne. I Modsætning til vor Tid, hvor vi naturligt vil fordele efter Børnetallet, reparterede man dengang efter Hartkorn, men iøvrigt var Reglerne ret udviklede, hvilket naturligt ikke gjorde Stridighederne kortere. Følgen blev derfor, at man stræbte efter at komme bort fra Fællesskabet. Det blev saaledes i 1880 hævet mellem Vejby-Tibirke og Blidstrup Kommuner om

Unnerup Skole. Efter langvarige Forhandlinger lykkedes det i 1885 et Amsraadsudvalg sammen med Strø Herreds Skoledirektion at opnaa Enighed mellem de 5 Kommuner om at hæve Fællesskabet om Gadevang Skole.

SKOLEBYGNINGERNE GENNEM TIDERNE

I det Forslag, Biskop *Peder Hersleb* tilstillede *Frederik IV*, foreslog han, at Rytterskolerne skulde være anseligere end almindelige Huse, saa »deres Udseende kan henlede Tanken paa deres høje Bestemmelse«. Kongen fulgte Biskoppens Henstilling, og næst efter Kirken var Skolen mange Steder den anseeligste Bygning i Landsbyen.

Hver Skole skulde være 21 Alen lang, 12 Alen bred og være $4\frac{1}{2}$ Alen høj fra Gulvet til Bjælkerne. Murene var to Sten tykke og fugede udvendig. Taget var dækket med røde Sten, og Ruderne var blyindfattede. Hver Skole indeholdt Dagligstue, Sovekammer, Køkken, Spisekammer, Skolestue og Stald.

Samtlige Skoler paa Sjælland blev bygget af Murermester *Laurits Eriksen* og kostede 550 Rdl. Stykket.

Efter 1789 tilstræbte man ogsaa en ensartet Skoletype, og som en Forsøgsskole blev Langstrup Skole opført. Med nogle Forandringer blev Arbejdet med andre Skoler overdraget Landinspektør *Recke*, der skulde have 1000 Rdl. Stykket og 30 Rdl. til Sökkelen, idet dog Staten skulde levere nogle Materialer. Udhusene kostede 150 Rdl. Stykket. Hovedstandsættelsen af de gamle Skoler blev betalt med 40 Rdl. for hver.

Skolerne skulde være $1\frac{1}{2}$ —2 Fod højere og 1 Fag længere end Rytterskolerne og indeholde foruden Skolestuen en Lejlighed paa 2 Værelser med Pige-kammer, Køkken og Spisekammer. Bygningerne var straatækte.

Anordningen af 29. Juli 1814 angiver kun, at »Skolestuen bør være rummelig og af en med Skolebørnenes Antal passende Størrelse. Skolelæreren skal have anstændigt Husrum for sig og sin Familie samt den fornødne Lejlighed til 2 Køer og 6 Faar, saa og til at bevare sit Foder og Brændsel samt den af hans tillagte Jords Avling«. Loftshøjden skulde være 4 Alen. Gulvet skulde være Bræddegulv eller Mursten paa Højkant.

Selv om man ikke altid fulgte de givne Bestemmelser fra 1789 og 1814, idet man ret ofte byggede lidt mere, viser Gennemgangen af de gamle Papirer dog, at man holdt sig ret nøje til Traditionerne fra disse Aar.

Som Eksempel paa Bygningsforholdene i 1842 kan nævnes:

Karlebo Overdrev Skole »bestaaer af en ny grundmuret Vaaningshuus,

hvori der — foruden en passende Skolestue — er 2de Værelser samt Køkken og Spisekammer. Ved den østre Ende af Vaaningshuset er et Udhuus, opført af Bindingsværk og indrettet til Loe, Lade, Stald o.s.v.◄.

Alme Skole var grundmuret. Den havde en Skolestue paa 7 Fag, en Dagligstue, et Sovekammer, et Spisekammer, et Køkken og et lille Værelse paa Loftet.

Landerslev Skole var en grundmuret Bygning paa 16 Fag, hvoraf der medgik 6 Fag til Skolestuen. Lejligheden bestod af Køkken, Spisekammer og 4 Værelser alle med Gibsloft. Udhuset bestod af 10 Fag Mur- og Bindingsværk.

Den i 1881 nedbrændte Skole i Skuldelev var bygget 1820. Den indeholdt 4 Beboelsesværelser, Folkestue, Køkken og Spisekammer. Skolestuen var paa 175 Kvadratalen. Udhusene bestod af to Fløje paa 22 Fag og indeholdt Hestestald, Kostald, Foderlo, Tærskelo, 2 Lader, Tørvehus, Vognremise og Karlekammer. Væggene var klinede.

Saavidt det kan ses, var Lærerembedet i Skuldelev Amtets bedste. Læreren raadede saaledes over 21 Td. Land Jord og kunde aarlig fodre og græsse 2 Heste, 7 Kvæghoveder og 7 Faar.

Skibby Skole var opført i 1841. Skolestuen var paa 5 Fag. Beboelsen bestod af 1 stor Stue paa 11×6 Alen, 2 mindre Værelser, Køkken, Spisekammer og et Pigekammer paa Loftet.

De ændrede Forfatningsforhold i 1849 og det alt for store Børnetal i Klasserne medførte allerede i 1856 en ny Folkeskolelov. Fremtidigt skulde der ved nye Skolestuer mindst være 90 Kubikfod Luft pr. Barn (2,8 m³). Alle Skolestuer med mindre end 50 Kubikfod (1,6 m³) skulde straks udvides.

Til Belysning af Fremskridtene gennem Aarene kan der anføres følgende:

Antal Skolestuer	1857	1905	1942
Under 1,6 m ³ Rumfang pr. Barn	5	0	0
1,6—2,8 m ³ » » »	70	3	0
Over 2,8 m ³ » » »	41	164	298
Heraf over 4,0 m ³ » » »		102	298

De nye Klasser medførte nye Embeder og Boliger. Til en Bolig for en gift Lærer krævede man 3 Værelser med Kakkellovn, Køkken, Pige- og Spisekammer. Gulvfladens Areal skulde mindst være paa 120 Kvadratalen.

For de nyoprettede Andenlærerembeder skulde der mindst være 1 Væ-

relse med 40 Kvadratalen Gulv til Raadighed. Værelset skulde være forsynet med Kogekakkelovn.

Oplysninger fra 1877 og 1897 synes at vise, at man ligesom nu ofte byggede ud over de krævede Mindstemaal. Undervisningslokaler og Lærerboligerne er stadigt blevet bedre og bedre, og takket være en voksende Forstaaelse hos vore Kommunalbestyrelser og gode vejledende Cirkulærer af 14. Februar 1900 og 16. Juni 1938 har Amtet i Nutiden mange smukke og tidssvarende Skoler.

LÆRERKAAR GENNEM AARENE

Anordningen af 29. Juli 1814 om Almueskolevæsenet paa Landet indeholder ogsaa Lønningsbestemmelser.

For at Lærertilønnen ikke skulde blive for stor en Byrde for Befolkningen, skulde de gamle Degneindtægter, derunder Offer, Accidenser, Degneboliger og Degnejord henlægges til Lærerebbederne, idet Lærerne til Gengæld skulde overtage Degneforretningerne.

Efter § 55 i Anordningen tilkom der en Lærer 6 Td. Rug og 10 Td. Byg in natura samt 25 Tdr. Byg, der blev betalt efter Kapitelstaksten. Hertil kom 6 Favne Brænde, der dog kunde ombyttes med andet Brændsel, Fri bolig og en Jordlod. Denne skulde være fornøden til 2 Køers og 6 Faars Græsning. Endelig modtog Læreren Fourage, der som Regel skulde udgøre 128 Lispund Hø og 192 Lpd. Halm.

Disse Normallønninger blev ingenlunde holdt, idet man baade havde Lønninger, der laa under og over. Som Eksempler skal der angives nogle fuldstændige Lønninger fra 1842 for enkelte Embeder her i Amtet.

Græse Skole: 18 Td. $2\frac{1}{4}$ Skp. Rug og 18 Td. $2\frac{1}{4}$ Skp. Byg in natura, 50 Rdl. Kgl. Skoleløn, 39 Rdl. Sølv i Julerente og Husmandstjende, 10 Rdl. i Kirkesangerløn. Af Brændsel blev der ydet 5 Favne Brænde og 20 Læs Tørv og af Fourage 195 Lpd. Hø og $682\frac{1}{2}$ Lpd. Halm. Offer og Accidenser udgjorde ca. 80 Rdl. aarlig. Skoleloden var paa 6 Td. Land god Jord. Der kunde fodres og græsses 3 Køer og 4 Faar.

Sønderby Skole: 20 Td. 5 Skp. Byg in natura, 30 Td. Byg efter Kapiteltaksten, 50 Rdl. Sølv som Skolelærer og Kirkesanger, 24 Lpd. Brød, 12 Gæs, 12 Snese Æg, 6 Lpd. Ost, 27 Læs Tørv, 1 Favn Bøgebrænde, 128 Lpd. Hø og 192 Lpd. Halm. Offer og Accidenser udgjorde ca. 120 Rdl. aarlig. Jordloden var paa 4 Td. Land meget god Jord. »Kreaturholdet er for Tiden 4 Kvæghoveder og 6 Faar, men hvilke alle maa græsses udenfor Skoleloden«.

Der har sikkert ofte været Stridigheder om Lønningerne mellem Befolkningen og Lærerne. Amdsraadets Forhandlinger viser jævnligt, at disse Smaaskærmydsler særlig har drejet sig om Højtidsoffer, der var en personlig Ydelse, som alle konfirmerede skulde erlægge Jul, Paaske og Pinse. Accidenser derimod var Betaling for særlige kirkelige Handlinger som Bryllup, Barsedaab og Barselskvinders Kirkegang.

Naar Folk undlod at betale Højtidsoffer, kunde Læreren i Henhold til en Bestemmelse fra 1847 henvende sig til Amdsraadet, der efter en indhentet Udtalelse fra Sogneraadet fastsatte Størrelsen.

I 1882 blev en Hjulmand og en Parcellist i Ravnsnæs sat til henholdsvis 25 og 33 Øre i Højtidsoffer til Læreren i Høsterkøb. I 1880 indankede en Afbygger i Uvelse Amdsraadets Afgørelse for Ministeriet, hvor man gav Raadet Medhold. — Det drejede sig om 1 Kr. for hele Aaret. 1883 ønskede Læreren i Nejlinge en Gaardmand i Hemmingstrup sat til 1 Kr. i Offer for hver Højtid. Sogneraadet indstillede 75 Øre, hvilket Amdsraadet tiltraadte.

Loven af 1856 bragte mange Forandringer.

Lærerne fik saaledes Skolepenge, der mindst skulde være 1 Kr. aarlig for hvert Barn.

Svarende til Nutidens Grundlønninger nævner Loven Embedernes Reguleringssummer, der blev fastsat for 10 Aar ad Gangen af Ministeriet. Reguleringssummen var Udtryk for Gennemsnitssummen af alle et Embedes Indtægter gennem 10 Aar, nemlig Offer, Accidenser, Kornindtægter omsat i Penge efter Kapitelstaksterne, Fribolig m. v.

Som Eksempler paa Reguleringssummer og Grundlønninger gennem Aarene kan disse Tal angives i Kroner for enkelte Embeder:

	1856	1866	1876	1886	1896	1901	1910	1924	1942
Bloustrød	976	1254	1770	1532	1306	1050	1250	2640	2700
Nødebo	744	1000	1195	1436	1287	1050	1270	2640	2700
Uvelse	1276	1656	2068	2111	1863	1150	1350	2640	2700
Skibby (Andenlæreremb. senere Lærerindeemb.)	—	538	637	842	711	700	800	2340	2400
Ramløse Forskolelærerindeemb.	—	—	—	—	—	400	550	1650	1710

Dernæst indførte Loven fra 1856 Alderstillæg. Der blev sat et bestemt Antal Portioner af paa 50 og 25 Rdl. til dette Formaal, saaledes at der blev flest af de smaa Portioner. I Halvfemserne havde man saaledes i Frederiksborg Amt 17 Portioner à 100 Kr. og 34 Portioner à 50 Kr. Ved Oprykningen

fulgte man udelukkende Anciennitetsprincippet. Sætserne for de maksimale Alderstillæg for Første- og Enelærere har iøvrigt været saaledes:

1856	1899	1908	1919	1942
100 Kr.	700 Kr.	1000 Kr.	1800 Kr.	1980 Kr.

FREMTIDEN

Skolen er en levende Institution, der naturligt gennem Aarene har været præget af de forskellige Tiders Aand, Forandringer i Befolkningstallet og den tekniske Kunnen.

Forfædrene har haft deres indre og ydre Vanskeligheder, da man skulde føre de store Skolereformer fra 1721 og 1789—1814 ud i Livet, og Nutiden har sine i disse Aar, hvor man skal gennemføre den tredje store Skolereform, men ligesom *Frederik IV, Frederik VI, Peder Hersleb, Amtmændene Fr. v. Gram, H. v. Levetzow* og Brødrene *C. og L. Reventlow* alle havde en stærk Tro paa Folkeskolens Værdi, saa har Befolkningen og Myndighederne det ikke mindre i Dag. Man mærker tydeligt, at alle ansvarlige Kræfter er besjælet af en fast Vilje til netop i disse svære Aar at gennemføre Folkeskoleloven i den Aand, der har fulgt vor Skolelovgivning siden 1721, og som sidst har fundet Udtryk i Formaaalsparagraffen i Folkeskoleloven af 1937.

Det synlige Resultat af de sidste Aartiers Arbejde er foreløbig 35 Gymnastiksale med 34 Omklædningsrum, 25 Badeanlæg, 25 Sløjdsale, 21 Skolekøkkener, 298 Skolestuer og 40 store Idrætspladser ved Amtets 95 Skoler. Vand med Haner til Haandvask er alt indlagt i ca. Halvdelen af Skolerne, ligesom der næsten alle Steder ved de nye Skoler er indrettet Vandklosetter.

Omkostningerne ved de Skolebygninger, der er bygget i Tiden fra Folkeskolelovens Ikrafttræden den 1. April 1938 til Udgangen af 1941, udgør 1.909.000 Kr. omfattende 12 Skolebygninger, hvoraf 2 kun er mindre Arbejder til et samlet Beløb af 65.000 Kr. I Maj 1942 bygges der ved 12 af Amtets Skoler, og flere andre Steder vil Arbejdet inden længe blive paa-begyndt. 1. Januar 1942 var Folkeskoleloven gennemført for 34,6 pCt. af Amtets Børn, men dette Tal vil stige en Del i indeværende Aar.

Alle Forhold taget i Betragtning, tør det formodes, at Loven som Helhed vil være gennemført for hele Amtet inden ret mange Aar.

Næst Folkeskolelovens Gennemførelse er Organisationen af Amtets Ungdomsskolevæsen den store Opgave, der trænger stærkest paa.

Gennem Tiderne har det her som andre Steder i vort Land gaet ret

småat med den frivillige Ungdomsskole. I Aarene umiddelbart før Aarhundredskiftet var der aarlig 17—18 Aftenskoler med ca. 700 Kr. Tilskud fra Skolefonden. I 1910 var Skolernes Antal steget til 34. I de sidste Aar har der været 40—50 Skoler med et Elevtal svingende mellem 793 og 2074. I 1940—41 var Skolefondens Tilskud 12.740 Kr.

Naar der ses hen til, at alene en enkelt Aargang Ungdom i Amtets Landkommuner er paa ca. 1300 Mennesker, maa det naaede Resultat betegnes som for sparsomt.

Hvis man nærmere undersøger Aarsagen til den ringe Tilslutning til Ungdomsskolerne i de forskellige Egne, naar man til det Resultat, at Ungdommen selv gerne vil søge mere Undervisning. Befolkningens og de sognekommunale Myndigheders Stilling er ubetinget positiv over for Skolerne, men det skorter paa Organisation og Plan i Sognearbejdet.

Ud fra disse Synspunkter tog Frederiksborg Amts Skoledirektion i Sommeren 1941 hele Spørgsmaalet op til Overvejelse, og Følgen blev et vejledende Cirkulære af 11. September 1941 til Skolerne og de sognekommunale Myndigheder om at organisere Aftenskolearbejdet ved Hjælp af Aftenskolenævn i de enkelte Kommuner. Henstillingen, der udløste mange gode skjulte Kræfter, blev fulgt, og Resultatet blev, at der i afvigte Vinter — trods dens usædvanlige Strenghed — har været approberet 79 Aftenskoler med 180 Undervisningshold mod 42 Skoler med 95 Hold for Vinteren 1940—41.

Naar de Ungdomsskoleforslag, der for Tiden behandles i Rigsdagen, snart bliver ophøjet til Love, bliver det Administrationens Opgave gennem Vejledning og Oplysning at stille sine Erfaringer til Raadighed for Befolkningen og være behjælpelig med at tilrettelægge Arbejdet; thi uden Plan og Fasthed fra Sogn til Sogn og inden for lidt større Omraader vil Opgaven heller næppe denne Gang blive løst til Bunds.

Foruden Folkeskolelovens Gennemførelse og Tilrettelægningen af den frivillige systematiske Ungdomsundervisning vil Skolelæge- og Skoletandlægeinstitutionerne være de Mærkesager, der utvivlsomt vil melde sig stærkere og stærkere i de kommende Aar, indtil de begge er løst ikke blot til Gavn for Skolen og dens Arbejde, men først og fremmest som en systematisk hygiejnisk Foranstaltning til Højnelse af Folkesundheden.

KILDER

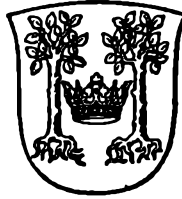
Joachim Larsen: Bidrag til den danske Folkeundervisnings og Folkeskoles Historie 1536—1781. *Samme*: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1784—1818. *Samme*: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1818—1898. *Samme*: Skolereformen af 1789 paa Frederiksborg og Kronborg Amter. (Frederiksborg Amts historiske Samfund 1914.)

Thøger Jensen: Kong Frederik den Fjerdes Skoler.

C. L. Jepsen og *L. J. Thastum*: Skole-Calender eller Beskrivelse over Skolelærer-Embederne i Sjællands Stift.

Statistiske Oplysninger fra 1842, 1857, 1877, 1893—95, 1897, 1902, 1910 og 1924.

Ældre og yngre Amtsraads- Skoleraads- og Skoledirektionssager for Frederiksborg Amt.

FREDERIKSBORG ARBEJDSANSTALT

Af Amtsfuldmægtig, cand. jur. *Bianco Boeck*.

Frederiksborg Arbejdsanstalt, Skansevej 2 i Hillerød, blev bygget i 1868 af Hillerød, Frederiksborg Slotssogn og Nr. Herlev Kommuner. Bygningen blev taget i Brug i 1869.

Fra 1. April 1887 indrettedes Tvangsarbejdsanstalt i en Del af Bygningen, og Afdelingen udlejedes til Frederiksborg Amtsraad til Tvangsarbejdsanstalt for Frederiksborg Amt.

Ved *Lov om offentlig Forsorg af 20. Maj 1933 § 36* blev det paalagt Amtsraadene at sikre Landkommunerne Ret til i fornødent Omfang at disponere over Pladser paa en kommunal Arbejdsanstalt.

Til Opfyldelse af denne Forpligtelse afsluttedes i 1936 Overenskomst mellem Amtsraadet og Amtets Købstæder om Oprettelse og Drift af en fælles Arbejdsanstalt med Forsørgelsesafdeling i Hillerød, og ifølge Overenskomsten købte Amtsraadet derefter Anstalten af de 3 fornævnte Kommuner og indrettede den til Arbejdsanstalt med en udmærket Forsørgelsesafdeling. Paa Anstalten kan ialt optages 70 Alumner. Amtets Tvangsarbejdsanstalt er nu »Sundholm« i København.

Anstalten ledes af en Bestyrelse bestaaende af Amtmand *K. Ulrich* som Formand, Amtsraadsmedlem *N. H. Nielsen*, Nyhuse, valgt af Amtsraadet og Anstaltens tidligere mangeaarige Formand, fhv. Viceskoleinspektør *J. K. Krogh*, Hillerød, valgt af Købstæderne.

Den daglige Drift forestaas af Inspektør *J. Jensen*, der har været ansat som Inspektør ved Anstalten siden 1. Oktober 1919.

Sekretær og Regnskabsfører er Amtsfuldmægtig, cand. jur. *Bianco Boeck*, Hillerød, og Anstaltens Læge er Amtslæge, Dr. med. *H. Giese*, R. af Dbg., Hillerød.

Belægningen paa Anstalten har i de senere Aar været:

1936—37	.....	8.607	Belægningsdage
1937—38	.....	12.114	»
1938—39	.....	14.346	»
1939—40	.....	14.358	»
1940—41	.....	12.768	»

Frederiksborg Arbejdsanstalt, Hillerød

FREDERIKSBORG AMTS VANDLØBSVÆSEN

Ved Amtsvandinspektør, Landinspektør *Kaj Sørensen*, Hillerød.

Frederiksborg Amt har baade Landets største Skov og største Sø, derimod er dets Aaer kun smaa; ingen af dem er sejlbare, kun i de største kan man stage sig frem i en ›Ege‹.

Efter Vandløbsloven af 28. Maj 1880 sonderer man mellem Hovedvandløb, mindre offentlige Vandløb og private Vandløb; af disse administreres de første af Amsraadene.

Her i Amtet udgør Længden af Hovedvandløbene tilsammen ca. 130 km med Bundbredder fra 6.3 til 0.63 m.

De høje Kornpriser i 60'erne og 70'erne i forrige Aarhundrede bevirkede, at saa godt som alle Hovedvandløb her i Amtet blev reguleret i denne Periode, med andre Ord rettet ud og gjort dybere.

At der herved er faret haardt frem mod Skønhedsværdier, har naturligvis ikke kunnet undgaas, men alligevel er en Tur langs Aaerne selv nu mange Steder en Skønhedsaabenbaring, og Landskabet tager sig helt anderledes ud set herfra.

I ›Tidsskrift for Landøkonomi‹ har Landinspektør *L. Bentzon* i Aaret 1876 berettet om Reguleringerne af Hovedvandløbene i Frederiksborg Amt og anfører i denne Artikel, at Reguleringerne omfattede en Strækning paa $16\frac{5}{8}$ Mil, hvorved den samlede Længde forkortedes med 2 Mil. Omkostningerne beløb sig til 149.315 Kr. eller 14 Kr. pr. Td. Land af det ›interesserede‹ Areal, et set med Nutids Øjne fantastisk lille Beløb, naar det samtidig oplyses, at den udgravede Jordmasse var paa 57.657 Kubfvn.

Senere er Resten af Hovedvandløbene reguleret, og hvor det har vist sig, at den tidligere foretagne Regulering ikke længere var tilfredsstillende,

er der foretaget yderligere Sænkninger af Aaløbene undertiden ved Køb af Vandkraften, der hørte til de i tidligere Tid saa talrige Vandmøller.

Fra gammel Tid foretog de tilstødende Lodsejere de aarlige Oprensninger af Hovedvandløbene, men efterhaanden som Reguleringerne fandt Sted, blev Vedligeholdelsesbyrden paalignet alle de i Oprensningen interesserede, og Bidraget blev fastsat i Forhold til den Partsfordeling, der af Landvæsenskommissionen var lagt til Grund for Ydelserne til disse Arbejder.

Optræningslisterne holdes stadig a jour, idet Amtsvandinspektøren hvert Aar fra Amtstuerne modtager Beretning om forefaldne Udstykninger af de bidragydende Ejendomme. Efter de oprindelige Interesseskurver og Takster deles saa Parterne mellem Parcellerne.

Vedligeholdelsen bliver bortliciteret for 3 Aar ad Gangen og 2 Gange om Aaret foretages de ordinære Syn.

Navnlig før i Tiden var det en fast Stab af Aarensere, der hver paatog sig Stykker paa de forskellige Aaer, saaledes at der opstod et personligt Forhold mellem dem og Amtsvandinspektøren. De enkelte Entreprenører, som de ogsaa dengang officielt kaldtes, satte en Ære i at holde deres Parter i saa god Stand som muligt.

Naar det hændte, at en ny Mand dukkede op ved Licitationer og underbød den tidligere, kunde der let opstaa Gnidninger, og det skete, at det udartede til Slagsmaal, naar »Aasynet«, der bestod af Amtsvandinspektøren og de lokale Sognefogder, var passeret forbi. I Almindelighed gik det dog fredeligt til, selv om en Aarensere med Sorg i Sindet maatte afstaa et Aastykke, som han havde kælet for i maaske 30—40 Aar.

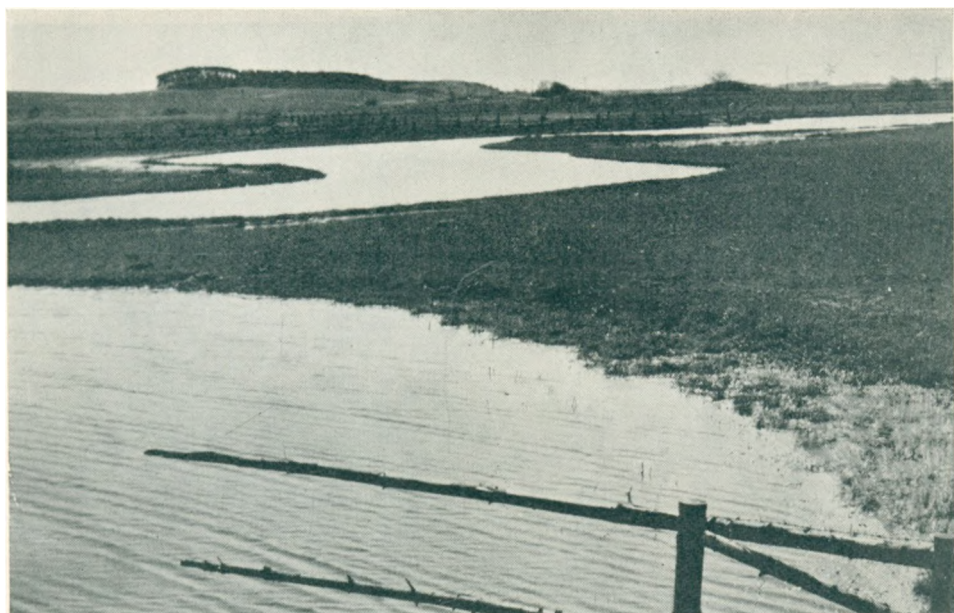
De nye Aarensere, der ikke havde samme Øvelse, og derfor kunde forregne sig med Hensyn til Tiden, saa de ikke var blevet færdige i rette Tid, kunde saa finde paa for at forsøge at skjule Mangler ved Arbejdet, at plumre Aaen lige inden Synet kom til Stede, og det var naturligvis ikke dem selv, men de ovenfor liggende, som de paastod havde Skylden.

For ca. 50 Aar siden begyndte en indført Plante, der kaldes »Vandpest«, at optræde i Vandløbene paa en meget ondartet Maade, idet den omtrent kunde tilstoppe Aaløbet ved sin frodige Vækst. Særlig i Værebroaa, hvor der er blød Bund, og hvor Faldet kun er 1:6666 kunde »Grøden« i Regnperioder frembringe Oversvømmelser paa de omliggende, lave Jorder, og der blev her fra Aaret 1929 forsøgsvis ansat 4 faste »Aamænd«, der fra 1ste April til 30te September hver Dag skulde arbejde i Aaen ligesom Vej-mændene paa Vejen.

Ramløseaa ved Udløbet i Arresø

Fot. Asger Hansen

Ureguleret Del af Pøleaa ved Arresø

Fot. Asger Hansen

I en Ege paa Havelseaa

Fot. Asger Hansen

Havelseaa ved Havelse Mølle

Fot. Asger Hansen

Da dette Forsøg har vist sig formaalstjenligt, er det nu indført ved flere af Aaerne, saaledes at der i Amtet i Dag er ansat 11 Aamænd ved 5 af Hovedvandløbene.

I de omtrent 40 Aar, jeg har foretaget Aasyn, er der sket en meget stærk Forringelse af Vandets Renhedsgrad. Navnlig Mejeriernes Spildevand bidrager til, at flere Aaer ligefrem er blevet Kloaker, og det kan næppe tænkes, at nogen nu vilde slukke sin Tørst i Aavandet, hvad jeg i gamle Dage tit har set Folk gøre.

Spørgsmaalet om Rensningen af Spildevandet, før det løber ud i vore Vandløb, maa løses, selv om det bliver en meget kostbar Historie. Hvor der findes egnede Arealer, vil jeg tro, at man ved Mejerier og mindre Landsbyer med Held kan anvende Overrislingsmarker til Filtrering af Spildevandet, hvad der for Tiden anstilles Forsøg med ved »Statens Forsøgsmejeri«.

De sidste Vintre har for første Gang stillet mig overfor det Tilfælde, at Hovedvandløbene var saa fyldt af Is og Sne, at de ved Tøbruddet gik over deres Bredder, saaledes at det var nødvendigt at foretage Rydningsarbejder i Aaerne. I tidligere Tid skete der sjældent Skade ved, at Vandet i Vinterhalvaaret for en kortere Periode gik ind over de tilstødende Jorder, nu er der derimod flere Steder bygget paa saa lavtliggende Arealer, at Aavandet, selv om det ikke fylder hele Aalejet, gennem Kloakudløb kan trænge ind i Kældere og forvolde Skade.

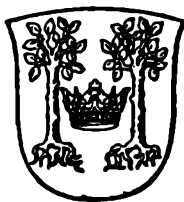
Spørgsmaalet om Sænkning af Vandspejlet i Danmarks største Indsø »Arresø« havde i ca. 150 Aar været Genstand for Overvejelse, før det fik sin endelige Afgørelse ved Overenskomst af 29. April og 3. Maj 1922, hvorved Københavns Kommune, for at sikre sig Drikkevand, ydede 200.000 Kr. til kunstig Afvanding af de omkring Søen liggende Jorder, saaledes at Flodemaalet i Arresø ikke blev sænket. I det væsentligste er dette Beløb nu brugt til Oprettelse af Pumpelag og private Pumpeanlæg.

Da der er store aarlige Udgifter til Pumpning og Vedligeholdelse, er det ikke en ideel Ordning for Lodsejerne, og Amtsraadet har da ogsaa af de indvundne Renter af Erstatningssummen gentagne Gange maattet yde Tilskud til Anlægene.

I de senere Aar har det Spørgsmaal været fremme, om ikke den stærke Afvanding kunde frembyde Fare for en altfor stor Udtørring af Jorden, og den Formodning har ogsaa været fremsat, at den Sænkning af Grundvandspejlet, som i de senere Aar faktisk har fundet Sted, skulde skyldes overdreven Dræning samt stedfunden Regulering af saa mange Vandløb.

At meget af Nedbøren nu flyder i Havet, hvor den tidligere sank i Jorden, er der ingen Tvivl om, men at dette, set fra et landbrugsmæssigt Standpunkt, skulde blive en Fare, tror jeg ikke, vi behøver at frygte. Sikker er det derimod, at der her i Amtet er store Arealer af vandlidende Jord, som ved Afvanding kunde bringes i Kultur og derved give større Udbytte.

Da der i den kommende Tid sikkert vil blive Brug for al den Afgrøde, som Danmarks Jord kan afkaste, vil ethvert Arbejde, der bidrager til, at der gives Kulturplanterne de bedste Betingelser, være af Betydning, og her er Vandløbsreguleringen det første, der maa foretages, inden de andre Kultiveringsarbejder kan følge efter.

FREDERIKSBORG AMTS VEJVÆSEN 1842—1942

Af Amtsvejinspektør A. Kjergaard.

Blandt de Administrationsomraader, der ved Anordningen af 1841 angaaende Landkommunevæsenet blev overdraget de nyoprettede Amtsraad, var Vejvæsenet et af de mest betydende. I *Forordningen af 29. September 1841* om Vejvæsenet, der var udarbejdet paa Grundlag af den første egentlige Administrationslov om Vejvæsenet, *Forordningen af 13. December 1793*, foreskrives nærmere Regler om Vejarbejdernes Udførelse, Vejudgifternes Fordeling m. v. Vejene var inddelt i 3 Klasser: Hovedlandeveje, mindre Landeveje og Biveje. *Hovedlandevejenes* Anlæg og Vedligeholdelse var henlagt under Staten og administreredes af Ingeniørkorpset, idet det dog ved *Forordningen af 1841* blev bestemt, at Trediedelen af Udgifterne skulde udredes af Amtets Købstæder og Landdistrikter i Forening. I 1842 befandtes af Hovedlandeveje i Frederiksborg Amt, Vejen mellem Amtsgrænsen ved Rude-skov og Helsingør og Vejen mellem Brønsholm og Fredensborg, tilsammen 4,981 Mil. *De mindre Landeveje* byggedes og vedligeholdtes af Amtsraadene; men Staten traf efter Amtsraadenes Indstilling endelig Afgørelse af, hvilke nye Veje, der skulde optages paa Vejregulativet. *Bivejene* anlagdes og vedligeholdtes af Sogneforstanderskaberne; de var underlagt Tilsyn af Amtsraadene, der ligeledes traf den endelige Bestemmelse om Optagelse af nye Biveje.

Amtmanden havde Overopsynet med Vejene. Amtsforvalteren, Herredsfogeder og Politimyndigheder udarbejdede de aarlige Forslag til Vejarbejder, der forelagdes Amtsraadene til Godkendelse. Sognefogederne havde særlig Opsigt med Arbejdernes Udførelse. Indenfor Amtet uddannedes efterhaanden et ordnet Vejvæsen; ledet af Amtsvejinspektører med Vejassistenter som Hjælpere og med Vejmænd til Udførelse af det daglige Vedligeholdelses-

arbejde. Efter Protokollen for Amdsraadsforhandlingerne i 1856 ses Vejvæsenets Arbejdsforslag saaledes at være forelagt, for Frederiksborg, Hørsholm og Kronborg Birkers Vedkommende, af 2 Vejinspektører, medens Forslaget for Horns Herred er forelagt af Herredsfogeden og Forslaget for Frederiksværk Birk af Politimesteren.

Forordningen af 1841 afløstes af *Vejloven af 21. Juni 1867*. Loven betegner Overgangen fra det hidtidige delvise Centralstyre til et decentraliseret Styre, der gjorde Vejvæsenet til et rent kommunalt Anliggende, og der bevaredes kun den Rest af det tidligere Centralstyre, at Indenrigsministeriet, — fra Aar 1900 Ministeriet for offentlige Arbejder — fører et almindeligt Tilsyn med, at Amdsraadene holder Landevejene i tilbørlig Stand, samt at ingen Landevejs Retning eller Bredde kan forandres uden Ministeriets Samtykke. Efter *Vejloven af 1867* er Vejene underlagt de paagældende Kommunalbestyrelser. Idet de tidligere Hovedlandeveje henlægges under Amdsraadene, bliver Vejene uden for Købstæderne inddelt i 2 Klasser »*Landeveje* der bestyres af Amdsraadene, og *Biveje*, der bestyres af Sogneraadene under Tilsyn af Amdsraadene. Amtmanden fører Overtilsyn med hele Amtets Vejvæsen, og til at forestaa Ledelsen nedsættes af Amdsraadet et særligt Vej udvalg og ansættes en Amdsvejinspektør.

Vejloven af 1867 er stadig gældende Lov. Gennem de nu forløbne 100 Aar, i hvilke Amdsraadene har administreret Vejvæsenet, er det offentlige Vejnet, selv efter den store Omvæltning i Vejbygningen, som blev foraarsaget ved Motorfærdselens Fremkomst, i Dag holdt i en saadan forsvarlig og god Stand, at det fuldt ud taaler Sammenligning med ethvert andet Lands Vejnet.

Snekastningen har indtil 1938 været udført som Naturalarbejde. Ved Lov af 13. April 1938 bliver det paalagt Amdsraadene at foretage Snerydningen paa Landevejene med Snerydningsmaskiner og ved lejede Folk. Der er ved denne Lov paalagt Amdsraadene betydelige og ret uberegnelige Udgifter. Vejvæsenet har i Dag 30 motordrevne Snepløve. Rydningen efter stærke Snelæg kan kræve et betydeligt Snerydningsmandskab, saaledes har der været Dage, hvor over 1500 Mand har været beskæftiget med Snekastning paa Landevejene.

Efter Loven af 1867 paahviler samtlige *Udgifter ved Vejvæsenet* Kommunerne; man havde i 1867 ikke regnet med, at Landevejene efter Jernbanernes Fremkomst skulde faa nogen Betydning for Fjerntrafikken; men i Begyndelsen af Aarhundredet viser de første Motorkøretøjer sig paa Landevejene, og da der i Aarene efter 1920 kom en mægtig Stigning i Motorfærdselen bortfaldt de væsentlige Forudsætninger for Loven af 1867, særlig i

økonomisk Henseende. Amsraadene kunde ikke magte de store Udgifter som Vejenes Omdannelse af Hensyn til Motorfærdselen medførte, og der indførtes derfor fra 1912 særlige Afgifter paa Motorkøretøjerne til Fordeling blandt Kommunerne til delvis Bestridelse af disses Udgifter til Vejenes Anlæg, Ombygning og Vedligeholdelse samt til Snekastningen.

I hosstaaende Fortegnelse er opført Frederiksborg Amts samlede Aarsudgifter ved Landevejenes Anlæg, Istandsættelse, Vedligeholdelse og Sne-rydning, samt disse Udgifters Fordeling paa Amtskommunen og Motor-afgifterne:

Aar	Aarsudgift Kr.	Udgift dækket af			
		Amstfonden Kr.	%	Motor- afgifterne Kr.	%
1855/56	81.992	81.992	—	—	—
1856/57	87.616	87.616	—	—	—
1859/60	129.528	129.528	—	—	—
Gennemsnit					
1868/69—1880/81	145.342	145.342	—	—	—
1881/82—1891/92	151.014	151.014	—	—	—
1892/93—1902/03	141.711	141.711	—	—	—
1903/04—1911/12	140.681	140.681	—	—	—
1912/13—1920/21	311.709	294.619	94,5	17.090	5,5
1921/22—1930/31	1.443.945	647.788	44,9	796.157	55,1
1931/32—1941/42	1.558.491	313.398	20,1	1.245.093	79,9

Efter hele den Betydning, som Landevejene har haft for den almene Færdsel siden 1842, kan Udviklingen af Vejevæsenet i det forløbne Aarhundrede henføres til 3 Perioder:

Aarene 1842—1868, i hvilke Vejnettet udformes og klassificeres,

Aarene 1868—1912, en Stilstandsperiode, hvor Vejarbejderne væsentligst indskrænker sig til en Vedligeholdelse af eksisterende Veje,

Aarene 1912—1942, en Ombygningsperiode, hvor der af Hensyn til Vejenes Tildannelse til Automobilfærdselen foretages store og bekostelige Ombygninger af hele Vejnettet.

I *Perioden 1842—1868* foretages en Klassificering af Amtets Veje, idet Landevejsnettet fastlægges i de Tracerer, som det paa det nærmeste følger i Dag, og Fortegnelser over Bivejene udfærdiges. I 1868 har Landevejene en samlet Længde af 42,647 Mil (321 km).

Arbejderne paa Landevejene bestaar væsentligst i Grundforbedringer af eksisterende Veje, herunder Forstærkning af Vejenes Kørebaner, og efterhaanden Overgang fra Grusveje til Skærvedæklag.

I en af Ministeriet affattet Generalrapport over Danmarks Landeveje for Aarene 1868—71 gives følgende Beskrivelse af Frederiksborg Amts Landeveje:

»Frederiksborg Amt er i Forhold til Kommunikationsforholdene ret gunstigt stillet; thi dels gennemskjæres det af Jernbanen, der berører dets Hovedcentralpunkter for Færdselen og iøvrigt ved talrige Landeveje er sat i Forbindelse med Oplandet, dels er det forsynet med et Næt af Landeveie, der ere fordelagtigt udsprede over Landet og indeholder et Mileantal, som staa i ret godt Forhold til Amtets Fladeindhold, nemlig 1,7 Mil pr. □ Mil, saa at en Forøgelse af Veinettet, saalænge nye Jernbaneanlæg ikke skulle foranledige en Forandring i de nuværende Færdselsforhold, ikke kan anses for paatrængende, og endelig findes der kun ganske korte Veistrækninger, der endnu ikke ere grundforbedrede ved Anlæg af en regelmæssig dannet Stenbane eller god Grusbane.

Af Amtets 42,647 Mil Landeveie høre Landeveien Nr. 2 fra Helsingør til Kjøbenhavns Amtsgrændse ved Rude Skov og Landeveien Nr. 9 fra Fredensborg til Veien Nr. 2 ved Brønsholm, tilsammen 4,981 Mil til de tidligere Hovedlandeveie. Disse er fuldstændig chauserede med Paklag og Sliddække, med en Veibredde af 21 Alen og en 9 Alen bred Kjørebane. De vedligeholdes med Stenlag efter Nybelægningsystemet og holdes derved i fortræffelig Stand. Dog maa herved bemærkes, at disse Landeveies Betydning for den store Frekvents, siden den nordsjællandske Jernbane er anlagt, betydelig er aftagen, og at Slidet paa Kjørebanen i det Hele taget kun er ringe. Af de øvrige Landeveie hører Landeveiene Nr. 7 (Hillerød—Nyrup) og Nr. 10 (Hillerød—Rudegaard) tilsammen 4,294 Mil til en vel noget ringere Art, men dog til den Klasse af Landeveie, der ere anlagte efter en regelret Plan, med rigelig Veibredde, ret godt Længdeprofil og en behørig konstrueret Kjørebane med Paklag og Sliddække af Stenlag. Da disse Veie løbe parallelle med Jernbanen i dens næsten umiddelbare Nærhed, have de ligeledes tabt endel af deres tidligere Betydning, men de staa ved Hjælp af korte Stationsveie i Forbindelse med Stationerne Qvistgaard, Lillerød og Birkerød foruden Fredensborg og Hillerød og føre gennem store Skovstrækninger, saa at deres Afbenyttelse ligefuldt er ret levende. Til denne Klasse af Veie kunne ogsaa i Henseende til Konstruktionens Godhed betegnes de forskjellige Stationsveje Nr. 5, 8, 11, 13 og 14 samt den korte Færgevei ved Frederikssund, Landeveien Nr. 22, tilsammen 1,243 Mil, ligesom ogsaa Landeveien Nr. 4 (Humblebæk—Esrom)

1,600 Mil, der anlægges af Nyt med Stenbane, vil komme til at henhøre under denne Klasse, saasnt den er fuldført paa den resterende $\frac{1}{2}$ Mil.

Landeveiene Nr. 1 (Helsingør—Smidstrup) Nr. 3 (Helsingør—Frederiksværk), Nr. 12 (Tokkekjøb—Hørsholm—Rungsted), Nr. 15 (Hillerød—Valby), Nr. 16 (Hillerød—Frederiksværk), der tilsammen have en Længde af 15,402 Mil, udgjøre en tredie Klasse Veie, der staa tilbage i Henseende til Linieudstikning og reguleret Længdeprofil, men iøvrigt kunne henregnes til de bedre Slags Veie, da de ere forsynede med en ret god Kjørebane, der med Undtagelse af 0,343 Mil af Landeveien Nr. 3 og 0,200 Mil af Landeveien Nr. 15, hvor der findes gode Grusbaner, bestaar af Stenlag i en Tykkelse af 4 à 5 Tommer, tildels med Underlag af et ældre, noget uregelmæssigt dannet Paklag af Sammelsten.

Landeveiene Nr. 17 (Hillerød—Værebros), Nr. 18 (Fauerholm—Ljunge), Nr. 19 (Jordhøi—Frederikssund), Nr. 20 (Slangerup—Fiskebæksbro), Nr. 22 (Frederikssund—Svedstrup), Nr. 23 (Svedstrup—Vexø) tilsammen 10,666 Mil, komplettere hverandre, idet Strækningen fra Hillerød til Jordhøi af Landeveien Nr. 17 og Landeveien Nr. 19 danne Forbindelsesveiene mellem Hillerød og Frederikssund, og Strækningen Hillerød—Fauerholm af Landeveien Nr. 17 i Forbindelse med Landeveien Nr. 18, og Strækningen fra Ljunge Kro til Fiskebæksbro af Landeveien Nr. 20, danner Fortsættelsen af den saakaldte Frederiksborg Vei i Kjøbenhavns Amt, der ved Fiskebæksbro træder ud af Kjøbenhavns Amt, medens endel af Landeveiene Nr. 22 og 23 over Vexø danner Forbindelsesveien mellem Frederikssund og Kjøbenhavns Amt.

Disse Landeveie have ingen god Linieudstikning og ei heller et regelmæssigt Længdeprofil, men da det Terræn, de gennemskjære, næsten overalt er jævnt, findes der intetsteds egentlig utilladelige Stigninger. Veibredden er overalt tilstrækkelig (12 Alen) med Undtagelse af 400 Favne paa Landeveien Nr. 22 nærmest Svedstrup, hvor Breden er 10 Alen. De ere ikke helt igjennem grundforbedrede med Kjørebane af Stenlag, men denne Slags Grundforbedring skrider rask frem og paatænkes fuldført i Løbet af 2 à 3 Aar, dog med Undtagelse af de Strækninger, der ere mindre befærdede, eller til hvis Vedligeholdelse der haves Grus af særdeles god Beskaffenhed, og hvor Grusbanen selvfølgelig bliver bibeholdt, nemlig af Landeveien Nr. 17 Strækningen mellem Gjøløv og Værebros, og i Landeveien Nr. 20 forskjellige Strækninger mellem Slangerup og Lille Vænge.

Amtets øvrige Landeveie, nemlig Nr. 6 (Fabianshuset—Grædsted), Nr. 21 (Kregome—Frederikssund) og Nr. 25 (Frederikssund—Hønepilebro) tilsammen 4,367 Mil ere i det Hele af mindre Betydning for Færdselen, navnlig

den førstnævnte, der helt igjennem er Grusvei, medens hele Landeveien Nr. 6 og cirka 1 Mil af den sidstnævnte Vei, nærmest Frederikssund, dels allerede ere, dels ville blive forsynede med Stenbane i den nærmeste Fremtid.

Som det af det Anførte ses, er den største Del af Amtets Landeveie forsynet med Stenbane, dels med, dels uden Paklag, og det maa fremhæves, ikke alene at Grundforbedringen af denne Slags Bane skrider godt fremad, hvilket fremgaar deraf, at der i Tidsrummet 1860—71 er bleven grundforbedret ialt 5,265 Mil, men ogsaa, at Vedligeholdelsen overalt sker efter Nybelægnings-systemet, og at de derved vundne Erfaringer saavel i teknisk som økonomisk Henseende have vist sig særdeles tilfredsstillende.

I Amtet findes 45 Stkr. Landeveisbroer, hvoraf 35 Stkr. ere hvælvede og 10 Stkr. have Stenpiller og Trædæk, iblandt de største findes nogle i den nyere Tid opførte Broer af Beton. Samtlige Broer ere for Tiden i forsvarlig Stand.

Til Amtets Veinæt henføres endelig den 0,094 Mil lange Landeveisgade »Stengaden« i Helsingør, der er $9\frac{1}{2}$ Alen bred, brolagt med ekvarerede Sten og i en særdeles god Stand.

I 1868 forefindes følgende Vejbelægninger paa Amtets Landeveje:

Fuldstændig Chausse	4,981 Mil	(37,5 km)
Grundforbedret med Stenbane	29,826	» (224,7 km)
Grusbane	6,890	» (51,9 km)
Ugrundforbedret	0,950	» (7,2 km)

Perioden 1868—1912 staar i Jernbanebygningens Tegn. Samtlige Amtets Jernbaner, dog med Undtagelse af Nordbanen, der var anlagt før 1868, anlægges i denne Periode, og i Forbindelse hermed anlægges Adgangsveje til Jernbanestationerne.

Ved Anlægget af Banerne mister Vejene deres Betydning for Fjerntrafikken. Vejene befares kun af Hestevogne og senere, fra omkring 1885, af Cykler. Vejefærdselen koncentrerer sig mest om Adgangsvejene til Stationerne, samt til de over Amtet spredte Teglværker, medens de gennemgaaende Hovedveje kun har en ganske minimal Trafik. Betegnende i saa Henseende er det, at det er vanskeligt at holde de brede Hovedvejes Kørebaner fri for Græsvækst; Græs, ja endog Rugstraa vokser flere Steder paa de med Reparationsmateriale belagte Vejstykker. Under disse Forhold er det forstaaeligt, at Vejarbejderne indskrænkes til det strængt nødvendige. Som det fremgaar af ovenstaaende Udgiftsoversigt, søger Amtsraadet, uanset Prisstigningerne, stadig at holde Vejjudgifterne nede paa det samme Niveau som i 1868, og der kan herom hen-

Mindre Landevej, anlagt efter Vejforordningen af 1793

Hovedlandevej Brønsholm-Fredensborg, anlagt 1765

**Milesten ved Egelund fra Ole Rømers
Landvejsmåling**

Milesten på gl. Hovedlandevej fra Frederik V's Tid

Kilometersten, opsat 1912

Strandvejen i Mikkelpborg 1939

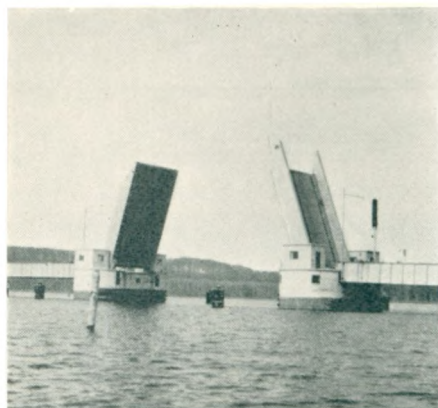
Hillerød-Frederiksværk Landevej 1940

Landevej i Birkerød 1941

**Kronprins Frederika Bro, Pontonbro, anlagt 1868,
lignet 1935**

Kronprins Frederika Bro 1935

vises til Vejudvalgets Betænkning af 1888 over Udgifterne til Landevejenes Vedligeholdelse og til Behandlingen af Vejvæsenets Arbejdsforslag for 1900/01 og 1901/02.

De Arbejder, der udføres i nævnte Tidsperiode, bestaar hovedsagelig i fortsat Nybelægning med Skærvlag, der udlægges i 6 à 7 cm Tykkelse og fasttromles med hestedrevne Sten- eller Jerntromler, hvorefter Vejens endelige Fasthed tilvejebringes ved Hjælp af Vejbukke anbragt med Melletrum ud til Midten af Kørebanen. Den første Damptromle, der kommer til Landet, udlejes i 1892 til Vejvæsenet, men efter 2 Aars Forløb opgives Forsøget, og der skulde hengaa 20 Aar, før den første Maskintromle blev anskaffet.

Vejbelægningerne paa den 315 km lange Landevejsstrækning bestaar i 1912 kun af skærvelagte Kørebaner, dog med Undtagelse af 1,70 km, der er forsynet med Brolægning og 0,18 km med den første udførte Chaussebrolægning, anlagt i 1911.

I 1892 paabegyndes en *Træplantning* paa Amtets Landeveje. Plantningen udføres af Frederiksborg Amts Landboforenings Beplantningsudvalg indtil 1908, hvorefter Vejvæsenet overtager Udførelse af Træplantningen. Desværre har Anbringelse af Ledningsanlæg, samt de senere Aars omfattende Udvidelser af Landevejene medført, at den gennem 20 Aar udførte Træplantning efterhaanden bliver fjernet. En Vejtræplantning giver en særlig Hygge over Landskabet, og det bør blive en af den kommende Tids Opgaver at søge tilbagebragt nye Beplantninger af Landevejene.

I 1910—11 foretages en gennemgaaende *Opmaaling af Landevejene efter Metersystemet*. Landevejene har efter denne Maaling en samlet Længde af 315,310 km. Umiddelbart efter Opmaalingen er der paa samtlige Landeveje opsat *Kilometersten*, udført efter Tegning af Arkitekt *Jensen-Klint*.

Før Metersystemets Indførelse var kun enkelte Veje afmærkede med Milesten. Den første Opmaaling og Milestensafmærkning blev udført af Ole Rømer i Slutningen af det 17' Aarhundrede, og der findes endnu paa Amtets Landeveje to Milesten fra denne Opmaaling, ud for Egelund paa Hillerød—Fredensborgvejen og i St. Dyrehave paa København—Hillerødvejen. I Slutningen af det 18' Aarhundrede blev København—Helsingør og Fredensborgvejene afmærkede med store monumentale Milesten; disse gamle Mindesmærker fra Bygningen af de første Chausseer i Landet staar stadig langs Landevejene. Iøvrigt var kun en enkelt Landevej afmærket med Milesten forinden Kilometerstenene blev opsat.

Vejene har i Aarenes Løb maattet give Plads for mange Anlæg, der er Vejførdsele uvedkommende. Telegrafledninger og senere, fra ca. 1890, Te-

lefonledninger og fra ca. 1910 Stærkstrømsledninger er efterhaanden anbragt langs samtlige Landeveje. I Vejarealerne, særlig gennem bebyggede Kvarterer, er anbragt Gas- og Vandledninger, Kloakledninger, Telefonkabler og elektriske Højspændingskabler. Det er ofte forbundet med Vanskeligheder at skaffe den nødvendige Plads til disse mange og forskelligartede Ledningsanlæg, og de er paa Grund af de hyppige Opgravninger til Ledningerne til megen Gene for Vejvedligeholdelsen. Ved Regulering og Udvidelse af Landevejene maa der ofte foretages en Flytning af Ledningerne; Flytningerne skal foretages uden Udgift for Vejvæsenet, og de er derfor ikke særlig velsete af Indehaverne af de forskellige Anlæg.

Perioden 1912—1942. I Aarhundredets Begyndelse viser de første Motor-køretøjer sig paa Vejen; de vakte berettiget Opsigt, og mange vil sikkert erindre, hvorledes den store Automobil, som den engelske Konge medførte ved sit Besøg paa Fredensborg i 1904, bragte Forstyrrelse i den hestekørende Færdsel. En almindelig Stemning, særlig hos Landbefolkningen, rejste sig imod den nye hurtigkørende Automobilfærdsel, og den gav sig Udtryk bl. a. i Forsøg paa at afspærre flere Veje for Motorfærdsele, at forbyde Natkørsel og at søge Automobilernes Hastighed nedsat. Det bliver saaledes forbudt Automobiler at køre over Kronprins Frederiks Bro ved egen Kraft, og Vognene maa trækkes over Broen med Hesteforspand. Inden for Amtet giver Stemningen sig særlig Udslag derigennem, at en med flere Tusind Underskrifter forsynet Adresse indgives til Amsraadet med Krav om en *Tilfyldning af Landevejsgrøfterne*, for at Hestekøretøjer kan undvige ud paa Markerne. Vejudvalget afgiver en Betænkning i Sagen, aftrykt i Amsraadsforhandlingerne 1911, og denne giver Anledning til en stor Debat i Amsraadet, hvor det med 1 Stemmes Majoritet bestemmes at fylde Grøfterne. Da Arbejdets Udførelse viste sig at være forbundet med betydelige Udgifter, blev Grøftefyldningen dog ikke bragt til Udførelse.

Motorfærdsele virker straks ganske ødelæggende paa de almindelige skærvebelagte Kørebaner. Støvplagen er højst generende, og store Slidhuller fremkommer blot ved en forholdsvis ringe Motorkørsel. En fuldstændig Ombygning af Kørebanerne bliver paatrængende nødvendig, særlig efter at Motorfærdsele efter Verdenskrigens Afslutning i 1918 tiltager i en foruroligende Grad, og samtidig den tilladte Kørehastighed sættes op til 60 km i Timen, og den tilladte Vægt af Lastvogne til 8.000 kg. Frederiksborg Amt med sin nære Beliggenhed ved Hovedstaden, — Amsgrænsen ligger kun 20 km fra Københavns Centrum — rammes haardest af alle Amter. Ved en i 1929 fore-

taget *Færdselstælling* viser den gennemsnitlige Færdsel i ts. pr. Døgn for samtlige Amtets Landeveje 811 ts., i 1934 er Trafiken steget til 1175 ts. pr. Døgn, og ved den i 1939 foretagne Færdselstælling er Trafiken yderligere steget. Paa Søn- og Helligdage er Motorfærdselen størst, eksempelvis skal anføres, at en Tælling paa Strandvejen ved Rungsted i August 1939 udviste en Færdselsmængde af 5400 Motorkøretøjer paa en enkelt Dag. Ved Færdselstællingen i 1929 viste 41 % af den samlede Trafik sig at hidrøre fra Motorkøretøjer, der ikke var hjemmehørende i Amtet.

Vejvæsenet maa hurtig søge at omdanne Kørebanerne til at modstaa Motorfærdselens ødelæggende Virkning, og i Aarene efter 1920 gaar man stærkt i Gang med disse Arbejder. Vejene belægges dels med *Chaussebrolægning*, dels med *Tjære- og Asfaltbelægninger*. Chaussebrolægning, der i 1929 er udlagt paa 29,3 km Vej, har vist sig at være en solid og holdbar Belægning, men den tilfredsstillende ikke helt de Motorkørende, der foretrækker de mere jævne og flade Tjære- og Asfaltdæklag og Betonkørebanerne. I 1911 paa-begyndes de første Forsøg med Overfladebehandling med Tjære. Forsøgene var ikke alle lige vellykkede, men efterhaanden som Tjæren blev forbedret, og særlig efter Asfalemulsionernes Fremkomst i 1925, er det efterhaanden lykkedes at faa anlagt gode Overfladebehandlinger, der er fuldtud modstandsdygtige overfor Motorfærdselens Indvirkninger. Af Vejbefæstelser af mere permanent Art end Overfladebehandlingen anlægges allerede i 1915 Vejbaner belagt med *Tjærebeton* i 7 cm Tykkelse, og senere udføres *Asfaltbeton* først i 5 cm Tykkelse og senere i tynde 1,5 à 2 cm Lag, de saakaldte *Tæppebelægninger*. Forsøg anstilles stadig med de forskellige nyopdukkende Vejbelægningsmetoder, og Vejvæsenet yder sit Bidrag til dette Forsøgsarbejde derved, at en 9 km Strækning paa Landevejen mellem Brønsholm og Kvistgaard er udlagt som *Forsøgsvejbane*, hvor der for Tiden er udlagt 29 forskellige Dæklag af Tjære- og Asfaltbelægninger samt Cementbeton. I 1930 er samtlige Landevejes Kørebaner forsynede med Belægninger modstandsdygtige overfor Motorfærdselen, og nu i 1942 forefindes følgende Vejdæklag paa Amtets 307,5 km lange Landevejsstrækning:

- 29,3 km Chaussebrolægning
- 3,2 › Cementbeton
- 47,5 › Asfaltbeton og Tjærebeton
- 227,5 › Overfladebehandlet med Tjære og Asfalt.

En Forbedring alene af Kørebanerne er dog ikke tilstrækkelig til at tilfredsstille Kravene fra Motorfærdselen. Vejene maa udvides, der maa an-

lægges særlige Færdselsbaner for Cykler og Fodgængere, de gennemgaaende Veje maa søges lagt uden om Byer og bebyggede Kvarterer, skarpe Vejsving maa udrettes, Bakketoppe udjævnes, og Oversigter maa tilvejebringes i Vejsving og ved Vejtilslutninger. Alle disse gennemgribende Arbejder er forbundet med store Bekostninger, og de kan derfor kun forventes udført gennem en længere Aarrække. Selvom betydelige Reguleringsarbejder er udført i Løbet af de sidste 16 Aar, vil der dog, selv med Opretholdelse af nuværende Aarsbudget paa ca. 2 Mill. Kroner, hengaa en Aarrække, før Vejenes Ombygning kan siges at være gennemført.

Af større Arbejder, som er udført i Løbet af de sidste 15 Aar, skal omtales følgende:

Strandvejen, mellem Smidstrup og Helsingør, Amtets smukkeste beliggende og mest befærdede Landevej, er udvidet paa ca. 16 km mellem Rungsted og Helsingør, og i Forbindelse hermed er Vejen forlagt udenom Bebyggelserne i Sletten og gl. Humlebæk. En større Forlægning af Strandvejen øst om Nivaa er under Udførelse, og en Udretning af det farlige Vejsving ved Rungsted Badehotel under Forberedelse. Vejen udlægges gennemgaaende i 16 à 17 m's Bredde, et Tværprofil af Vejen er vist paa hosstaaende Tegning. Arbejderne paa Strandvejen er særlig kostbare i Udførelsen bl. a. paa Grund af de med Udvidelsen forbundne store Udgifter til Arealerhvervelser.

En Regulering til 20 m's Bredde af den 15 km lange *Hovedvej mellem Rudegaard og Hillerød* er paabegyndt, idet Vejstrækningen mellem Amtsrænsen og Birkerød er udvidet og delvis omlagt i 1940/41.

En Udvidelse og delvis Forlægning af den 21 km lange *Vej mellem Hillerød og Frederiksværk* er under Udførelse. Som vist paa hosstaaende Tværprofil udlægges Vejen i 13,2 m's Planumsbredde med en 6,5 m bred asfalteret Kørebane og 1,8 m brede Betoncyklestier; dette Profil synes vel egnet til mindre befærdede Landeveje, og det paatænkes at søge andre Veje reguleret efter samme Tværprofil.

Paa de fleste øvrige Landeveje er foretaget mindre, gennemgaaende Udvidelser og Vejsvingsreguleringer, og særlig er Vejene gennem Landsbyer og bebyggede Kvarterer udvidede og forsynede med Fortove.

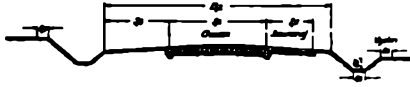
Større *Vejforlægninger* er udført ved Kelleris, Nyrup, Tikøb, Helsingør, Skærød, Karsemose, Hundested, Kagerup, Meløse, Herlev, Lyngø, Slangerup, Veksø, Udlejre og Krogstrup.

I 1888 overtager Amtsraadet den 800 m lange Broforbindelse over Roskilde Fjord, *Kronprins Frederiks Bro*, og samtidig ophæves Optrækningen af den for de Vejfarende saa generende Broafgift. Ved Overtagelsen bestod

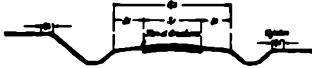

Vejprofiler Aar 1842.

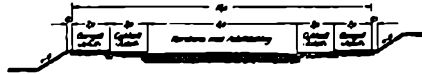
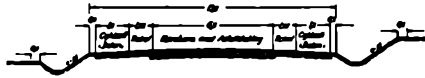
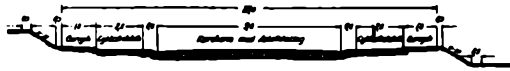
Hovedlandevej.

Mindre Landevej.

Vejprofiler Aar 1942.

Projekteret Motorvej.

Broforbindelsen af de meget smalle, 550 m lange Brodæmninger samt af en i 1868 anlagt letbygget Pontonbro, der kun kunde befærdes med Køretøjer af Egenvægt 2.500 kg. Broen var i denne Stand ganske uegnet til at modtage Motorfærdselen, og i 1916 bliver Dæmningerne udvidet, medens Pontonbroen først i 1935 bliver afløst af en fast 150 m lang Jernbro med et Klapfag bygget efter et af Professor *Anker Engelund* udarbejdet Projekt. Byggeomkostningerne ved Broen androg ca. 950.000 Kr. Broen indviedes d. 30. Oktober 1935 ved en Festlighed i Overværelse af Deres Majestæter *Kongen og Dronningen* samt Deres kongelige Højheder *Kronprins Frederik og Kronprinsesse Ingrid*.

I 1939 foretages af Amtsvejvæsenet Opstilling af ensartede *Vejvisere* paa samtlige Landeveje og offentlige Biveje.

Til Udførelse af de mange Vejarbejder er anskaffet et betydeligt *Maskinmateriel*. I 1942 har Vejvæsenet saaledes: 3 Damptrømler, 5 Motortrømler, 1 Tjærebetonblande anlæg, 3 Tjærespredemaskiner, 4 motordrevne Grusspredetromler, 5 Traktorer, 1 Stenknuseanlæg, 40 Grusspredere og 25 Snepløve til Motordrift. Maskinerne er stationeret paa Oplagsplads ved Hillerød, hvor der er indrettet et særligt Maskinværksted.

Vejvæsenets *Administrationspersonale* er i Aarenes Løb stadig udvidet, det bestaar i 1942 af: 1 Amtsvejinspektør, 5 Civilingeniører, 5 Vejassistenter og 2 Kontorassistenter; endvidere er under Amtsvejvæsenet fast ansat: 1 Maskinformand, 1 Vejformand, 5 Tromleførere, 1 Brofoged, 1 Bromedhjælper og 36 Vejmænd.

Bekostningerne ved de omfattende Vejarbejder udført i de sidste ti Aar er betydelige. Efter Fortegnelsen over Vejvæsenets Udgifter har den gennemsnitlige Aarsudgift i Aarene 1931—1941 været 1.558.491 Kr., hvoraf 1.245.093 Kr. er dækket af Motorafgifterne. Vejvæsenets Overslag for 1942/43 udviser en Udgift paa 2.334.500 Kr., hvoraf 1.654.500 Kr. paaregnes dækket af Motorafgifterne. Arbejderne er søgt gennemført uden Optagelse af større Laan, og der er Anledning til at bemærke, at der i 1942 ikke forefindes noget Vejlaan at skulle afskrive.

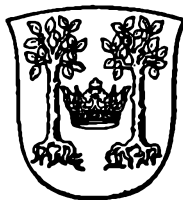
Ved Anlæg af *den midtsjællandske Jernbane* blev udført omfattende Arbejder for at bringe Vejskæringerne ud af Niveau, der er saaledes i Amtet anlagt 15 større og mindre Viaduktanlæg ved Skæringar med offentlige Veje, heraf 5 Viadukter paa Landevejene. Alle disse kostbare Anlæg er desværre overflødiggjorte ved Banens Nedlægning, og Vejvæsenet faar i de kommende Aar Besvær med Fjernelse af de fleste af Viadukterne og Omlægning af Vejene til de oprindelige Vejlinier.

Med Midler fra den i Henhold til Lov af 1. Februar 1930 oprettede Kryds-

ningsfond er der foretaget Forbedringer af *Skæringerne mellem Veje og Jernbaner*. Samtlige Niveauskæringer paa Landevejene er herefter forsynet med Afmærkning og Blinksignaler, og passende Oversigter er tilvejebragt. Paa Hovedvejen nord for Kvistgaard er i 1939—40 anlagt en 14 m Vejoverføring over Nordbanen, medens Udførelse af andre lignende Vejskæringer er under Forberedelse.

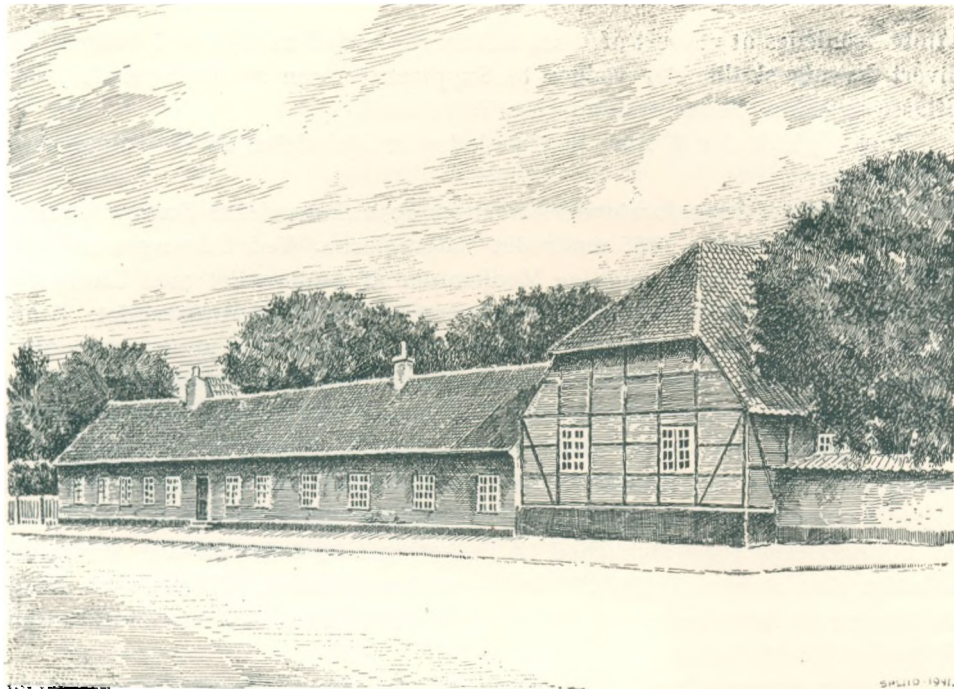
Det i Vejlovene paabudte *Tilsyn med Bivejene* udøves af Amtsrådet gennem aarlig afholdte Vejsyn, der foretages af Amtsrådets Medlemmer sammen med Vejvæsenets Personale. Bivejene i Amtets Sognekommuner har i 1942 en samlet Længde af 1125 km. Mange og ofte omfattende Arbejder, særlig ved Forbedring af Kørebanerne er i de senere Aar udført paa Bivejene. Amtsvejvæsenet har ved Udførelsen af de større Arbejder paa Bivejene ydet Sognekommunerne fornøden teknisk Medhjælp. Bivejenes Istandsættelse og Vedligeholdelse har ligesom Landevejene medført betydelige Udgifter, det skal saaledes eksempelvis anføres, at Udgifterne til samtlige Amtets Biveje i 1929—30 har været 1.481.403 Kr., hvoraf 554.801 Kr. er dækket af Motorafgifterne, og i 1939—40: 2.293.523 Kr., hvoraf 826.016 Kr. er dækket af Motorafgifterne.

I de sidste Aar har Amtsrådet behandlet Spørgsmaal om Anlæg af en Motorvej fra København uden om Bebyggelsen i Lyngby, Holte og Hørsholm, og ved Lov Nr. 168 af 11. April 1942 er Bestemmelse nu truffet om Anlæg af denne nye Vejlinie, der vil forløbe i Frederiksborg Amt fra Amtsgrænsen ved Sandbjerg, Vest om Hørsholm og Usserød og tilsluttende det eksisterende Vejnet ved Vejgaflen ved Brønsholm. Vejen paatænkes anlagt kun for Motorfærdsel, med krydsende Veje skærende ud af Niveau, og efter det paa vedføjede Tegning viste Tværprofil. Den Del af Vejen, der er beliggende i Frederiksborg Amt, vil faa en Længde af 7 km og er beregnet at ville koste 5,5 Mill. Kroner. Anlægget udføres af Staten med Tilskud fra Frederiksborg Amtskommune paa 275.000 Kr., ligesom ogsaa Staten overtager Vejens fremtidige Vedligeholdelse.

**FREDERIKSBORG AMTSRAADS
FORMÆND, MEDLEMMER OG EMBEDSMÆND
1842—1942**

**AF
AMTSFULDMÆGTIG, CAND. JUR.
MOGENS HOLCH**

Frederiksborg gl. Amtstue

FREDERIKSBORG AMTSRAAD

Amtsraadene blev oprettet ved *Anordning angaaende Landcommunevæsenet af 13. August 1841.*

Amtsraadet bestod da af Amtmanden som Formand, een af Amtets Provster, som skulde udnævnes af Kancelliet, og 6 andre af Amtets Beboere udvalgte Medlemmer. Fandtes der Len i Amtet, skulde indtil 2 Lensbesiddere indtræde i Amtsraadet.

Af de 6 valgte Medlemmer udnævnte Sædegaardsejerne 3, saafremt i det mindste Halvdelen af Amtets Hartkorn var i deres Besiddelse, men ellers 2. I Frederiksborg Amt fandtes kun een Sædegaardsejer, der i 1842 fik Sæde i Amtsraadet, nemlig Proprietær *Carl J. G. Müller* til Overberg og Pagterold. Efter hans Død i 1853 holdtes Pladsen aaben for den nye Ejer af Overberg og Pagterold, Proprietær *J. F. Hellmers*, indtil denne nærmere legitimerer at have erholdt Skjøde, jfr. Valgprotokol 1842—1907, Side 15.

De øvrige Medlemmer (4) valgtes af samtlige Sogneforstanderskaber i

Amtet, saaledes at ethvert af disse udkaarede een til at deltage i Valget. Ved hvert Nyvalg skulde der vælges to Suppleanter, een af Sædegaardsejernes Klasse og een af Sogneforstandernes Valgmænd.

Valget gjaldt for 6 Aar, dog saaledes at Halvdelen af de valgte afgik hvert 3. Aar.

Ved *Lov om Sogneforstanderskabernes og Amtsraadenes Sammensætning og Valg af 22. Marts 1855* ændredes Valgreglerne. Ved Udgangen af April Maaned 1856 aftraadte samtlige Medlemmer af Amtsraadet med Undtagelse af Amtmanden. Provsten ophørte at være Medlem af Amtsraadet. Amtsraadet bestod herefter af Amtmanden som Formand og af 7 valgte Medlemmer, af hvilke den større Halvdel valgtes af Sogneforstanderskabernes dertil udnævnte Valgmænd paa den Maade, som var foreskrevet i Anordning af 13. August 1841, § 29. Den mindre Halvdel valgtes af et ligesaa stort Antal Valgmænd, bestaaende af de Ejendomsbesiddere, der havde haft fast Ophold i Amtsraadskredsen i det sidste Aar før Valget, som var i Besiddelse af Betingelserne for Valgbarhed til Folketinget og i det nævnte Aar havde udredet den største Afgift til Amtsrepartitionsfonden. Valgbare til begge Afdelinger af Amtsraadet var enhver, der var valgbar til Amtsraadskredsens Sogneforstanderskaber.

Supplementsvalg fandt ikke Sted. Blev enkelte Pladser ledige, foretoges nyt Valg, dersom Raadet ikke med Enstemmighed vedtog, at Besættelsen af den ledige Plads kunde opsættes til næste almindelige Valg.

Valget gjaldt ligesom efter Anordningen af 1841 for 6 Aar, saaledes at de to Afdelinger skiftedes til at gaa af hvert 3. Aar.

Ved *Lov om Landcommunernes Styrelse m. v. af 6. Juli 1867* skete der ingen væsentlig Ændring i Valgmetoden. Den større Halvdel valgtes af Sogneraadens Valgmænd, den mindre af de største Ejendomsbesiddere. Valgperioden var 6 Aar med skiftevis Afgang hvert 3. Aar af den større og mindre Halvdel. Det første Valg efter denne Lov fandt Sted den 27. April 1868 med Valget af den større Halvdel af Amtsraadet. Frederiksborgs Amtsraads Medlemstal blev forhøjet til 11.

Ved *Lov om kommunale Valg af 20. April 1908* skulde Amtsraadet ifølge Lovens § 23 vælges efter følgende Regler:

Hvert Sogneraad i Amtsraadskredsen valgte af sin Midte 2 Valgmænd. Til Foretagelsen af Valget af Amtsraadsmedlemmer sammentraadte et Antal Ejendomsbesiddere med Sogneraadens Valgmænd. Dette Antal skulde svare til Antallet af Sognekommuner i Amtsraadskredsen og skulde bestaa af de Skatteydere, der i det Skatteaar, hvori Valglisterne affattedes, havde været

ansat til og havde udredet den største Afgift til Amtsrepartitionsfonden Iøvrigt var det en Betingelse, at de paagældende uden Afbrydelse havde haft Bopæl i Amtsraadskredsen i det Skatteaar, hvori Valglisten affattedes, samt i hele det forudgaaende, og at de opfyldte Betingelserne for Valgbarhed til Folketinget. De højest beskattede Vælgere Ret til som særlig Vælgerklasse at vælge den mindre Del af Amtsraadets Medlemmer var herefter bortfaldet.

Valgbar til Amtsraadet var enhver, der boede i Amtsraadskredsen og havde Valgret til Sogneraadet.

Valgperioden for det nye Amtsraad var 6 Aar, og i Modsætning til tidligere skulde samtlige Medlemmer afgaa samtidigt.

Valget skulde foregaa efter Forholdstalsvalgmetoden.

Medlemstallet blev fastsat til 13 inklusive Amtmanden.

Ved *Lov vedrørende Valg til Amtsraadene af 13. April 1916* ændredes Valgreglerne paany, idet Valget nu skulde foregaa efter følgende Regler:

Hvert Sogneraad i Amtsraadskredsen valgte af sin egen Midte i Kommuner med 600 kommunale Vælgere og derunder 3 Valgmænd, i større Kommuner endvidere en Valgmand for hvert yderligere paabegyndt Antal af 600 kommunale Vælgere i Sognekommunen.

Valgmændene valgte derefter Amtsraadsmedlemmerne og Stedfortræderne for disse paa den for Valg af Landstingsmænd i Lov om Valg til Rigsdagen af 10. Maj 1915 §§ 75—78 foreskrevne Maade. Ved Loven af 1916 bortfaldt de højtbeskattede Vælgere særlige Valgret.

Medlemstallet skulde nu med Amtmanden være lige, og det fastsattes her i Frederiksborg Amt til ialt 12. Valgperioden fastsattes uforandret til 6 Aar.

Ved *Lov om kommunale Valg af 29. Marts 1924* skete der ingen Ændring i den gældende Valgmetode. Imidlertid blev Loven ændret ved *Lov Nr. 59 af 2. Marts 1933* (jfr. Lovbekendtgørelse af 22. Decbr. 1936), der ophævede de gamle Bestemmelser om indirekte Valg gennem Valgmænd, idet Valget nu skal foretages af de samme Vælgere, som er valgberettigede til Kommunalbestyrelserne i Sognekommunerne.

Valgbar er enhver, der bor i Amtsraadskredsen og har Valgret til Sogneraadet.

Antallet af valgte Medlemmer af Frederiksborg Amtsraad udgør 11.

Valgperioden er 4 Aar, dog er Valgperioden for det siddende Amtsraad 6 Aar til 1941.

Ved Lov Nr. 75 af 24. Februar 1941 blev det Amtsraadsvalg, som skulde finde Sted i 1941, udskudt til 1942 og ved Lov Nr. 25 af 28. Januar 1942

blev Valget paany udskudt til Foretagelse i første Halvdel af Marts Maaned 1943.

Amtsraadets første Møde blev afholdt den 10. Juni 1842 i Frederiksborg Amtshuus, d. v. s. i Amtmandens Kontor paa Frederiksborg Slot. Her holdtes Møderne til og med Aaret 1855.

Fra og med den 27. Februar 1856 holdtes Amtsraads møderne paa Hillerød Raadstue (senere paa Raadhuset), medens Amtskontorerne fik til Huse i Bagbygningen til Gaarden paa Hjørnet af Søndre Banevej og Torvet. I Forhuset havde Amtmand *C. E. Rotwitt* Bopæl. Senere (1860) flyttedes Kontorerne til Amtmand, Lensgreve *J. S. Schulins* Bopæl i »Posen«, og ved Amtmandsskiftet 1880 blev Kontorerne flyttet tilbage til Slottet.

Paa 100 Aarsdagen for Amtsraadets Oprettelse holdes Amtsraads mødet for første Gang i »Annaborg«, den gamle Amtsforvalterbolig i Frederiksborg Slotsogn.

UDSKRIFT AF FORHANDLINGSPROTOKOL VEDRØRENDE MØDET DEN 10. JUNI 1842

1842 den 10. Juni afholdt Amtsraadet for Frederiksborg Amt, efter foregaaende Indbydelse fra Amtmanden, sit første Møde, og var saaledes af sammes Medlemmer foruden Amtmanden tilstede paa Amtshuset: Proprietair Müller til Overberg og Pagterold, som den eneste til Møde for Tiden kompetente Sædegaardsejer i Amtet, og som valgte udenfor Sædegaardsejernes Klasse: Proprietair David, Proprietair Hagen, Proprietair Rasmussen og Sognefoged Hans Johansen, hvorimod Districts-Propst Neergaard, der efter modtagen Anmeldelse af 8. dennes, som blev fremlagt, saae sig forhindret ved hans endnu vedvarende Sygdom, paa Grund af hvilken Amtsraadets Samling har været udsat fra sidst i forrige Maaned indtil Dato.

Amtmanden fremlagde for Forsamlingen Amtstuernes Extracter indtil Udgangen af forrige Quartal, nemlig:

- a. for Amtsrepartitionsskatten, hvorefter sammes Beholdning den 1. April sidstleden udgjorde tilsammen 6418 Rbd. 4. S.
- b. for Districtsskatten med en Beholdning af 7218 Rbd. 1½ S.
- c. for Amtsfattiggassen, hvorefter denne ejer:
  1. i Kapital ialt = 1537 Rbd. 43 S. Sølv og 7195 Rbd. Sedler,
  2. i contant Beholdning paa de forskellige Amtstuer 5 Rbd. 46 S. og 1227 Rbd. Sedler 13½ S.

Amtmanden bemærkede derfor, at efter den af ham i 1837 forfattede og det kgl. Rentekammer tilstillede Opgjørelse over den Amtsrepartitionsskatten før hans Tiltrædelse paadragne Gjæld til den kongelige Jordebogskasse udgjorde denne et Beløb af 20.159 Rbd. foruden 1277 Rbd., som skyldtes Districtsskatten paa Kronborg

Amtstue, hvilken samlede Gæld nu, saavidt af Extracterne kan sees, er formindsket til circa 15.000 Rbd.

Derefter blev behandlet de til Circulation iblandt Amsraadets Medlemmer udsendte Sager i følgende Orden:

1. Det kongelige danske Kancellies Skrivelse af 28. Oktober f. A., hvorefter Amsraadet vil have at yttre sig om, hvorvidt det maatte ansees hensigtsmæssigt at oprette een eller flere Stiftelser for deri at indsætte incurable Sindssyge:

Efter at Sagen var discuteret tiltraadte Amsraadet den af Amtmanden tidligere til det kongelige danske Kancellie over Sagen afgivne Erklæring, dog med det Tillæg, at der ved passende Midler virkes til, at der i den for Amtet oprettede Stiftelse ikke optages og forbliver hensiddende andre end aldeles incurable Personer, og herpaa tilvejebringes den størst mulige Garantie. — Sagen blev overgivet til Proprietair Rasmussen til Expedition.

2. Sagen angaaende Broen ved Strøllille Mølle.

Efter at Sagen af Amtmanden var foredraget Amsraadets øvrige Medlemmer erklærede disse med Amtmanden at maatte være enige i, at det vilde være rettest at afkjøbe Møllens Ejer Rettighed til at have Stampeværk saaledes at han tillige fraskriver sig Ret til at holde Mølle dam eller anden Opdæmning af Vandet, hvorfor det vedtoges, i Forventning om højere Approbation, at tilbyde Møllens Ejer, Hr. Reith, en Kjøbesum af 3500,00, dog saaledes at der i denne Sum tillige er indbefattet Erstatning for den Tid Mølleren ikke har haft Brug af Stampeværket. Møller Reith, som efter Foranledning var mødt, vedtog at indgaa paa ovennævnte Tilbud, dog under Forudsætning af hans Kreditorers Samtykke, hvorhos han udtrykkeligen bemærkede, at han ved at modtage den nævnte Sum ingensomhelst yderligere Fordring havde paa det offentlige, hvorom han til Bekræftelse forsynede Protokollen med sin Underskrift.

F. A. Reith.

Denne Sag blev ligeledes overleveret Proprietair Rasmussen til Expedition.

3. Et Andragende fra Lars Andersen af Pælhuset om Godtgørelse for formentligt Tab ved Indgrøftningen af en over hans Jord løbende Vej.

Sagen blev stillet i Beroe, for at det nærmere kan vorde undersøgt, hvorvidt den omhandlede Vej maa blive at betragte og behandle som offentlig Vej. — Sagen forblev hos Amtmanden.

4. Et Andragende fra Peder Andersen i Haagendrup angaaende Erstatning for lidt Tab ved Indgrøftningen af en over hans Lod løbende Vej.

Sagen blev af Amtmanden foredraget for Amsraadet, hvis øvrige Medlemmer erklærede at maatte være enige med Amtmanden i, at Godtgørelse for Vejens Indgrøftning ikke burde tilstaaes, da nemlig Vejen ikke har større Bredde end Vejanordningen foreskriver med hvilken Bredde den ved den i sin Tid passerede Udskiftning maa antages at være udlagt. Desuden vil Sagen formentligen jevne sig ved Indførelsen af den nye Matrikul. — Sagen forblev hos Amtmanden til Expedition.

5. Niels Andersen af Plejelt om at en Vej over hans Lod maatte aflægges.

Vedkommende tilkendegives, at da det ikke af Andragendet eller derover afgivne Erklæringer kan sees, hvilken Vej der ønskes aflagt, vil Amsraadet i al

Fald ikke kunne indlade sig paa Sagen, forinden nærmere Oplysninger i saa Henseende tilvejebringes. — Sagen blev afgivet til Proprietair Rasmussen til at affatte Expeditionen.

6. Blidstrup Sogneforstanderskabs Andragende om for Fremtiden at maatte levere den udskrivende Fourage til de Militaire in natura.

Det vedtoges at tilkendegive Sogneforstanderskabet, at da samme selv maatte tilskrive sig det paaklagede Tab ved ikke efter Tilsigelse at præstere den udskrevne Fourage, vilde Amsraadet ikke kunne indlade sig paa bemeldte Andragende. Sagen Prp. Rasmussen.

7. Et Forslag fra Morten Pedersen i Hanegaard sigtende til forskellige offentlige Foranstaltninger.

Amtmanden overtog at tilkendegive Morten Pedersen, at idet Amsraadet maatte anerkjende at flere af de af ham foreslaede Foranstaltninger vilde være gavnlige og nyttige, vilde man ikke være uvillige til ved given Lejlighed at benytte de af ham givne Vink, men at man iøvrigt formentede at der i denne Retning maatte søges virket igennem vedkommende Kommuner.

8. Et Forslag fra Kammerjunker og Birkedommer Haxthausen betræffende Opførelsen af et nyt Ting- og Arresthuus for Hirschholm Distrikt. Proprietair David fremlagde et Andragende betræffende samme Gjenstand, der vedtoges at sættes i Forbindelse med bemeldte Forslag. — Sagen leveredes Amtmanden for at foranstaltes documenteret med den i Frederiksborg Amts Archiv beroende Korrespondance angaaende det nuværende Arresthuuses Kjøb, hvornæst den blev at sætte i Circulation iblandt Amsraadets Medlemmer for at kunne behandles i Amsraadets næste Møde.

Derefter blev foretaget efternævnte Sager, der som senere indkomne ikke havde cirkuleret imellem Amsraadets Medlemmer.

9. Forespørgsel fra Proprietair David angaaende Hirschholm Byes kommunale Anliggender, forsaavidt disse vedkomme Byen alene, i hvilken Anledning han forlangte Amsraadets Bestemmelse. Efter de af Kammerjunker, Birkedommer Haxthausen meddelte Oplysninger antog Amsraadet, at Vægter, Lygte- og Sprøjtevæsenet, samt de øvrige Anliggender Byen har tilfælles med Kjøbstaden, maatte ansees Landcommunen uvedkommende. — Sagen medtoges af Amtmanden til Expedition.
10. Forslag fra Sognefoged Hans Johansen angaaende Indretning af et Tvangsarbejds huus herfor Amtet. — Da det forinden videre foretages maatte ansees ønskeligt at erholde Kundskab om, hvorledes der andetsteds er forholdt med andre lignende Indretninger, paatog Proprietair David sig, til hvem Sagen blev overleveret, at indhente de i saa Henseende fornødne Oplysninger.
11. Et Andragende fra Sogneforstanderskabet i Blidstrup om at det maatte paalægges Indsiddet Hans Larsen af Dønnevælde selv at forsørge sin Kone og sit Barn. Det vedtoges at tilkendegive Sogneforstanderskabet, at Amsraadet naturligviis ikke kunne indlade sig i Detaillen af Fattigvæsenets Bestyrelse, men maatte overlade til Sogneforstanderskabet at bedømme, til hvor stor en Hjælp Familien efter Omstændighederne maatte qualificere sig. — Leveret Proprietair Rasmussen til Expedition.
12. Et Andragende fra Sogneforstanderskabet i Kollerød Liunge betræffende en Ud-

videlse af Collerød Byes Gade. — Det vedtoges i denne Anledning at tilkendegive Sogneforstanderskabet, at Amtsraadet maatte antage, at det nærmest paalaae Byen at besørge Gadens Udvidelse, men at det iøvrigt antoges, at Kommunen i fornødent Fald vilde medvirke til denne Sags Regulering, hvorom det Fornødne udgaar fra Amtmanden.

13. Esbønderup Sogneforstanderskab angaaende Udvidelse af Præstevejen fra Esbønderup til Nøddebo. — Sagen afgøres overensstemmende med Resolutionen til forestaaende Sag.
14. Det kongl. danske Kancellies Skrivelse af 31. fM: angaaende Indførelsen af Anordningen om Landcommunalvæsenet af 13. August fA. paa Frederiksværk og Gods. — Kancelliets Skrivelse med 3 Bilag blev overleveret til Proprietair Rasmussen for fra ham at cirkulere videre imellem de øvrige Medlemmer.
15. Andragende fra endeel Beboere i Tikøb Sogn om Fritagelse for at præstere Kjørsler med Faschiner. Amtsraadet vedtog paa bedste Maade at understøtte det ansøgte. Sagen medtoges af Amtmanden til videre Behandling.
16. Det fra vedkommende Vejinspektører modtagne Udkast til Regulativet over de Veje heri Amtet, som bliver at henregne til Bivejenes Klasse, blev fremlagt. Udkastet fra Kronborg Distrikt blev remitteret Kapitain og Landinspektør Leschly til Omarbejdelse. De øvrige Udkast blev det derfor anset nødvendigt nærmere at gennemgaa forinden Approbation paa samme meddeles og de bleve derfor overleverede Forslaget for Frederiksborg Distrikt til Proprietair Rasmussen for dernæst at afgives til Sognefoged Hans Johansen, Forslaget for Horns Herred til Proprietair Müller og Forslaget for Hirschholm Distrikt til Proprietair David, hvilke lovede, efter at have igennemseet Forslagene, at fremkomme med deres Bemærkninger i Anledning af samme.

Dernæst blev fremlagt Calcule over Omkostningerne ved Grundforbedring og Vedligeholdelse af de mindre Landeveje i Hirschholm District i indeværende Aar tillige med Udkastet til Licitationsconditionerne. Amtsraadet fandt intet ved de fremlagte Calculer og Conditioner at erindre, og det vil derfor blive at tilkendegive vedkommende Vejinspektør, at Licitationen i Overensstemmelse dermed vil være at afholde. Calculer og Udkast til Licitationsconditionerne fra Vejinspektørerne for Kronborg og Frederiksborg District samt for Horns Herred var endnu ikke fremkomne.

H. S. Knuth

Peter M. Hagen

C. J. G. Müller

A. A. David

J. Rasmussen

H. Johansen.

AMTMÆND OVER FREDERIKSBORG AMT 1842—1942

1836—1855

1. *Hans Schack Greve Knuth*, født den 31. Marts 1787, Søn af Kammerherre Ritmester Adam Christopher Baron Knuth til Baroniet Conradsborg og Hustru Juliane Marie Baronesse Brockdorff. Student 1805. Cand. jur. 1811. Fik 25. Marts 1812 Tilladelse til at føre grevelig Titel og Rang. Kammerherre

22. Maj 1826. Undævntes 1. Oktober 1831 til Amtmand over Præstø Amt og 1. Maj 1836 over Frederiksborg Amt. Afsked p. Gr. af Svagelighed 31. Oktober 1855. Storkors af Dannebrog 1856, (Symbolum: »Sperans Futura«). Ægtede 3. Marts 1825 Frederikke Sophie Elisabeth de Løvenørn, Datter af Kontreadmiral, Generaladjutant Poul de Løvenørn og 2. Hustru Caroline Henriette Gjedde. Grev Knuth døde 5. November 1861 i Roskilde.

En Søn af Amtmand Knuth, Joachim Sigismund Ditlev Greve Knuth, stiftede ved sit Testamente af 9. August 1902 et Legat til Fordel for Syge og Trængende af enhver Stand i Frederiksborg Amt, men særligt til Bedste for ulykkeligt stillede Børn og for Mennesker, der har kendt bedre Dage. Legatet bærer efter Legatstifterens Forældre Navnet »Amtmand Greve Hans Schack Knuth og Hustru Frederikke Sophie Elisabeth Løvenørns Legat«.

1855—1860

2. *Carl Eduard Rotwitt*, født den 2. Marts 1812 i Hillerød, Søn af Toldkasserer Johan Otto Rotwitt og Hustru Else Margrethe, født Brock. Student 1828 Frederiksborg. Cand. jur. 1834. Højesteretsadvokat 1842. Folketingsmand 1849. Folketingets Formand 1853. Amtmand over Frederiksborg Amt fra 7. December 1855 til sin Død 1860. Medlem af Rigsraadet 1856. Konseilspræsident, Justitsminister samt Minister ad interim for Holsten og Lauenborg 1859. Kammerherre 1858. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Ægtede 7. November 1839 Albertine Georgine, født Ratenburg, Datter af Kancelliraad, By- og Birkeskriver i Hillerød Peter Horrebow Ratenburg og Hustru Maria Dorothea Georgine, født Kroll. Amtmand Rotwitt døde den 8. Februar 1860.

1860—1880

3. *Johan Sigismund Lensgreve Schulin*, født den 8. September 1808 paa Frederiksdal, Søn af Fideikommisbesidder, Kammerherre Sigismund Ludvig Lensgreve Schulin og Hustru Louise Elisabeth, født Brown. Student 1828 Sorø. Cand. jur. 1833. Amtmand over Ringkjøbing Amt 1843. Samme Aar Kammerherre. Amtmand over Frederiksborg Amt 18. Februar 1860. Afsked paa Grund af Sygdom i 1880. Storkors af Dannebrog den 3. Juni 1877, (Symbolum: »Deo et Rege«). Ægtede 1. Marts 1839 Charlotte, født Zeuthen, Datter af Højesteretsassessor Vilhelm Peter Zeuthen og Hustru Bolette Maria Dorothea, født Bartholin. Lensgreve Schulin døde 14. November 1880 i Hillerød.

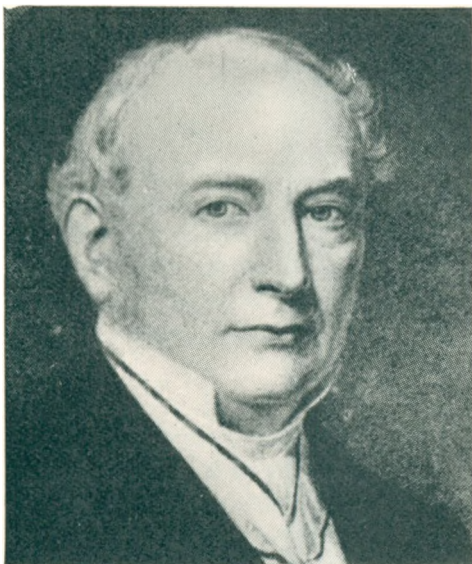
AMTMÆND OVER FREDERIKSBORG AMT FRA 1842

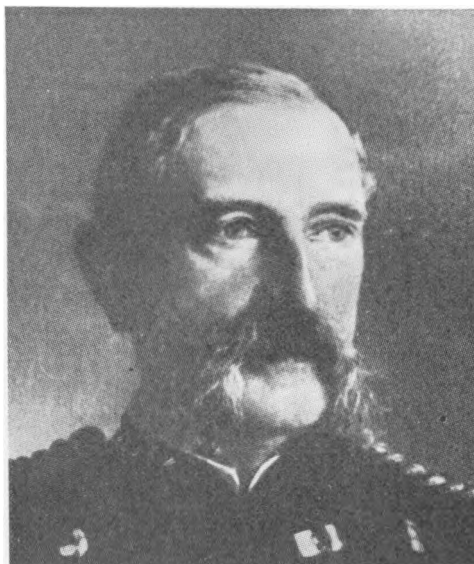
1836—1855
Kammerherre
Hans Schack Greve Knuth

1855—1860
Kammerherre
Carl Eduard Rotwitt

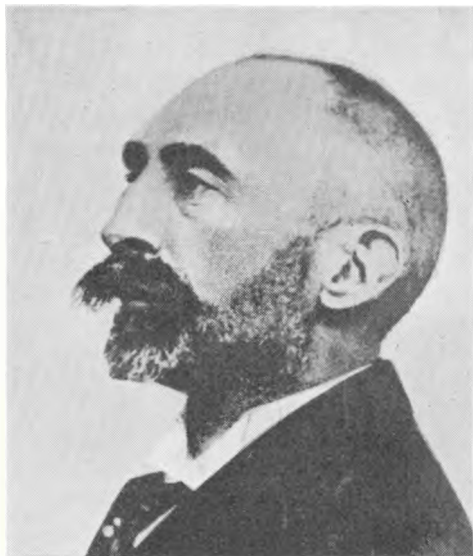

1860—1880
Kammerherre
Johan Sigismund Lensgreve Schulin

1880—1906
Kammerherre
Vilhelm Ferdinand Baron Wedell-Wedellsborg

1906 – 1921
Kammerherre
Vilhelm Peter Greve Schulin

1921 – 1931
Kammerherre
Harry Rowland Howard Grøn

1931 – 1939
Kammerherre
Waldemar Henry Theodor Oxholm

1880—1906

4. *Vilhelm Ferdinand Baron Wedell-Wedellsborg*, født den 6. December 1827 i Odense, Søn af Generalløjtnant, Kammerherre Joachim Godske Baron Wedell-Wedellsborg og Hustru Gregersine Olave, født Juel. Student 1845. Cand. jur. 1851. Amtmand over Flensborg Amt 1856 til 12. Marts 1864 ved Afstaaelsen. Amtmand over Hjørring Amt 1. Juni 1867, forblev i dette Embede indtil han 1880 forflyttedes til Amtmandsembedet i Frederiksborg Amt, hvorfra han tog sin Afsked i 1906. Kammerherre 1869. Storkors af Dannebrog 8. April 1898, (Symbolum: »Deo, Regi et Patriæ«). Ægtede 18. November 1859 Louise Marie Sophie Komtesse Schulin, Datter af Forgængeren i Embedet. Baron Wedell-Wedellsborg døde 3. August 1914.

1906—1921

5. *Vilhelm Peter Greve Schulin*, født den 17. September 1849 paa Rindomgaard, Søn af foranstaaende Johan Sigismund Lensgreve Schulin. Student 1867. Cand. jur. 1873. I Indenrigsministeriet som Assistent 1876. Fuldmægtig 1883. Amtmand over Thisted Amt 1890. Amtmand over Holbæk Amt 1900. Amtmand over Frederiksborg Amt 1906 indtil 1921, da han tog sin Afsked. Kammerherre 1907. Kommandør af 1. Grad 1920. Ægtede 19. December 1891 Olga Cecilie, født Hedemann, Datter af Godsejer Erik Oscar Julius Hedemann til Østergaard og Hustru Johanne Louise Judithe, født Wendelboe. Grev Schulin døde den 21. September 1922.

1921—1931

6. *Harry Rowland Howard Grøn*, født den 26. Februar 1861, Søn af Grosserer Ludvig Jens Tønnes Grøn og Hustru Ada, født Curtois. Student 1880. Cand. jur. 1886. Kontorchef i Ministeriet for offentlige Arbejder 1903. Stiftamtmand over Viborg Stift og Amtmand over Viborg Amt 1911. Amtmand over Frederiksborg Amt 1921. Kammerherre 1916. Kommandør af 1. Grad 1930. Ægtede 8. Marts 1889 Ida Lucinde Henriette, født Hansen, Datter af Etatsraad, Grosserer Alfred Hansen og Hustru Emmy, født Gottschalck. Stiftamtmand Grøn døde den 1. November 1934.

1931—1939

7. *Waldemar Henry Theodor Oxholm*, født den 22. November 1868 i Bogense, Søn af Postmester, Kaptajn Lorentz Lotharius Jørgen Oxholm og Hustru Henriette Olivia, født Wolder. Student 1886. Cand. jur. 1892. Kontorchef i Indenrigsministeriet 1910. Stiftamtmand over Lolland-Falster Stift

og Amtmand over Maribo Amt 1912. Marts-April 1920 Indenrigs- og Landbrugsminister i Ministeriet Liebe. Amtmand over Frederiksborg Amt 1931. Kammerherre 1916. Storkors af Dannebrog 1939, (Symbolum: »Servio«). Ægtede 8. November 1918 Muriel Monrath, født Oxholm, Datter af Christian E. Monrath Oxholm og Hustru Henny, født Mackeprang.

1939—

8. *Kay Ulrich*, født den 22. Februar 1890 paa Frederiksberg, Søn af Direktør for Krigsministeriet, Generalmajor Niels Brock Ulrich og Hustru Karen, født Hjort. Student 1907. Cand. jur. 1913. Samme Aar Amtsfuldmægtig ved Sjællands Stiftamt. Assistent i Indenrigsministeriet 1915. Sekretær 1919. Fuldmægtig 1921. Kontorchef 1926. Departementschef 1932. Amtmand over Frederiksborg Amt 1. Juli 1939. Kommandør af Dannebrog, Dannebrogsmænd. Ægtede den 26. Oktober 1917 Erica Louise, født Bojesen, Datter af Grosserer Alfred Bojesen og Hustru Marie, f. Bagger.

FORTEGNELSE OVER FREDERIKSBORG AMTSRAADS MEDLEMMER 1842—1942*)

1842—45

Amtmand H. S. Greve Knuth.

Provst Johann Thomas Neergaard til Lyngø m. fl. Herreders Provsti.

Proprietær Carl J. G. Müller til Overberg og Pagterold.

Proprietær A. A. David til Rungstedlund.

Sognefoged Hans Johansen, Knardrup.

Proprietær P. M. Hagen til Nivaagaard.

Proprietær J. Rasmussen til Louisenlyst.

1845—48

Amtmand Knuth.

Provst Neergaard.

Proprietær Müller.

Proprietær David til Rungstedlund.

Forpagter Søren Lassen, Svanholm.

Sognefoged Hans Johansen, Knardrup.

Proprietær, Kammerraad J. Rasmussen til Louisenlyst.

---

*) Fra Frederiksborg Amtsraads Valgprotokol.

1848—51

Amtmand Knuth.
Provst Neergaard (forflyttet 1850).
Provst W. Bentzien, Asminderød (tiltraadt 1851).
Proprietær Müller.
Proprietær Valdemar Engelsted til Nivaagaard.
Forpagter Lassen, Svanholm.
Sognefoged Hans Johansen, Knardrup.
Sognefoged Niels Olsen, Tisvilde.

1851—54

Amtmand Knuth.
Provst Bentzien.
Proprietær Müller (død 1853).
Sognefoged H. Johansen (tiltraadt som Suppleant for Sædegaardsejeren 1853).
Proprietær Engelsted til Nivaagaard.
Sognefoged Niels Olsen, Tisvilde.
Forstraad, Skovrider S. M. Bjørnsen paa Waldemarslund.
Gaardmand Jørgen Pedersen, Jørlunde.

1854—56

Amtmand Knuth (fratraadt 1855).
Amtmand, Kammerherre C. E. Rotwitt (tiltraadt 1855).
Provst Bentzien.
Sognefoged L. Poulsen (Suppleant).
Proprietær M. C. T. Philipsen til Høiagergaard.
Distriktskommissær C. G. J. Mentz paa Gilleleje.
Forstraad, Skovrider Bjørnsen paa Waldemarslund.
Gaardmand Jørgen Pedersen, Jørlunde.

1856—59

(Amtsraadet bestaar nu af 7 Medlemmer foruden Formanden)
(Hele det gamle Amtsraad gaar af og nyt vælges).
Amtmand Rotwitt (død 1860).
Amtmand J. S. Lensgreve Schulin (tiltraadt 1860).
Gaardejer Jens Nielsen paa Petershvile.

Proprietær Philipsen til Høiagergaard.
Gaardejer Peder Andersen i Ordrup.
Proprietær D. L. Grandjean til Leerbjerggaard.
Fuldmægtig A. Møller paa Ladegaardsmøllen.
Proprietær David til Rungstedlund.
Sognefoged Hans Johansen i Knardrup.

1859—62

Amtmand J. S. Schulin.
Gaardejer Jens Nielsen paa Petershvile.
Proprietær Philipsen til Høiagergaard.
Gaardejer Peder Andersen i Ordrup.
Proprietær Grandjean til Leerbjerggaard.
Kammerraad J. Gammeltoft til Herløvgaard.
Kammerraad Rasmussen til Flynderupgaard.
Gaardejer Hans Hansen i Isterød.

1862—65

Amtmand J. S. Schulin.
Gaardejer, Landvæsenskommissær Jens Nielsen paa Petershvile.
Gaardmand, Sognefoged Niels Rasmussen, Uggeløse.
Gaardmand Ludvig Sørensen, Skuldelev.
Proprietær, Landvæsenskommissær Philipsen til Høiagergaard.
Kammerraad Gammeltoft til Herløvgaard.
Kammerraad Rasmussen til Flynderupgaard.
Gaardejer Hans Hansen i Isterød.

1865—68

Amtmand J. S. Schulin.
Gaardejer, Landvæsenskommissær Jens Nielsen paa Petershvile.
Gaardmand, Sognefoged Niels Rasmussen, Uggeløse.
Gaardmand Ludvig Sørensen, Skuldelev.
Proprietær, Landvæsenskommissær Philipsen til Høiagergaard.
Proprietær C. Brun til Borupgaard.
Kammerraad C. Christensen i Hørsholm.
Kammerraad Gammeltoft til Herløvgaard (død 1867).
Proprietær V. N. Lund til Annissegaard (valgt 1867).

1868—71

(Medlemstallet forhøjet fra 7 til 11).

Amtmand J. S. Schulin.

Gaardmand Hans Christian Larsen af Skuldelev.

Gaardejer, Landvæsenskommissær Jens Nielsen, Petershvile.

Møller Peder Andersen, Haagendrup.

Gaardmand Jens Andersen, Sigerslevvester.

Gaardmand Hans Jensen, Langerød.

Gaardmand Niels Rasmussen, Stavnsholt.

Proprietær Theodor Vilhelm Bonnesen til Nyrupgaard.

Godsejer J. F. Hellmers paa Overberg.

Proprietær Brun til Borupgaard.

Kammerraad Christensen i Hørsholm.

Proprietær Lund til Annissegaard.

1871—74

Amtmand J. S. Schulin.

Gaardmand Hans Christian Larsen af Skuldelev.

Gaardejer, Landvæsenskommissær Jens Nielsen, Petershvile.

Møller Peder Andersen, Haagendrup.

Gaardmand Jens Andersen, Sigerslevvester.

Gaardmand Hans Jensen, Langerød.

Gaardmand Niels Rasmussen, Stavnsholt.

Proprietær, Landinspektør Bonnesen til Nyrupgaard.

Proprietær Selchau Hansen til Torp.

Proprietær J. Weber til Friheden.

Proprietær Henrik Helleman til Grønnæssøgaard.

Lieutenant A. C. Abrahams, Højager.

1874—77

Amtmand J. S. Schulin.

Proprietær, Landinspektør Bonnesen til Nyrupgaard.

Proprietær Selchau Hansen til Torp.

Proprietær Weber til Friheden (død 1874).

Proprietær I. Wedel paa Prøvelyst (valgt i St. for Weber).

Proprietær Hellemann til Grønnæssøgaard.

Lieutenant Abrahams, Højager (fraflyttet 1875).

Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard (valgt i St. for Abrahams).

Gaardmand Anders Christensen, Ørby.
Gaardmand P. Pedersen, jun., Oppesundby.
Gaardmand H. Jensen, Langerød.
Prokurator H. C. Holch, Helsinge.
Gaardejer Jens Andersen, Sigerslevvester.
Gaardejer Peder Hansen, Stenløse.

1877—80

Amtmand J. S. Schulin.
Gaardmand Anders Christensen, Ørby.
Gaardmand P. Pedersen, Oppesundby.
Gaardmand H. Jensen, Langerød.
Prokurator H. C. Holch, Helsinge.
Gaardejer Jens Andersen, Sigerslevvester.
Gaardejer Peder Hansen, Stenløse.
Landinspektør Bonnesen, Fredensborg.
Proprietær Selchau Hansen, Selsø.
Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard.
Proprietær Wedel, Prøvelyst (udtraadt 1879).
Godsejer, Lieutenant Johannes Hage paa Nivaagaard (valgt i St. for Wedel).
Proprietær Hansen, Skovlund (fraflyttet 1877).
Proprietær H. Nielsen, Landlyst (valgt i St. for Hansen).

1880—83

Amtmand V. F. Baron Wedell-Wedellsborg.
Landinspektør Bonnesen, Fredensborg.
Proprietær Selchau Hansen, Selsø (udtraadt 1881).
Forpagter Edvard G. Hansen, Overberg (valgt i St. for Selchau Hansen).
Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær Nielsen, Landlyst.
Gaardejer Anders Christensen, Ørby.
Gaardejer P. Pedersen, Oppesundby.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer P. Hansen, Stenløse.
Prokurator H. C. Holch, Helsinge (fraflyttet 1882).
Gaardejer Jeppe Heje Petersen af Thoruplille (valgt i St. for Holch).
Sognefoged A. Nielsen, Nr. Herløv.

1883—86

Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg.
Gaardejer Anders Christensen, Ørby.
Gaardejer P. Pedersen, Oppesundby.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer P. Hansen, Stenløse.
Gaardejer Jeppe Heje Petersen, Thoruplille.
Sognefoged A. Nielsen, Herløv.
Forpagter Edv. G. Hansen, Overberg (død 1884).
Godsforvalter C. S. Frandsen, Skibby (valgt i St. for Hansen).
Proprietær F. Crone, Høveltegaard.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard.
Landinspektør Bonnesen, Fredensborg (udtraadt 1883).
Proprietær Nielsen, Landlyst (valgt i St. for Bonnesen).

1886—89

Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg.
Godsforvalter Frandsen, Skibby.
Proprietær Crone, Høveltegaard.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard.
Proprietær Nielsen, Landlyst.
Gaardejer Anders Christensen, Ørby.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer A. Nielsen, Herløv.
Gaardejer Jeppe Heje Petersen, Thoruplille.
Gaardejer P. Hansen, Sperrestrup.
Gaardejer J. P. Jørgensen, Ganløse.

1889—92

Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg.
Gaardejer Anders Christensen, Ørby.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer A. Nielsen, Herløv.
Gaardejer Jeppe Heje Petersen, Thoruplille.
Gaardejer P. Hansen, Sperrestrup.
Gaardejer J. P. Jørgensen, Ganløse.

**Godsforvalter Frandsen, Skibby.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard.
Proprietær Lund, Annissegaard.
Landinspektør Bonnesen, Fredensborg.**

1892—95

**Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg.
Godsforvalter Frandsen, Skibby.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard.
Proprietær Lund, Annissegaard (udtraadt 1892).
Forpagter W. Saxtorph, Sophienborg (valgt i St. for Lund).
Landinspektør Bonnesen, Fredensborg (død 1893).
Proprietær C. Hoffmeyer, Skovlund (valgt i St. for Bonnesen).
Gaardejer A. Christensen, Ørby.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer J. P. Jørgensen, Ganløse.
Gaardejer Jeppe Heje Petersen, Thoruplille.
Gaardejer A. Nielsen, Herløv.
Gaardejer P. Hansen, Sperrestrup.**

1895—98

**Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg.
Gaardejer A. Christensen, Ørby.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer J. P. Jørgensen, Ganløse.
Gaardejer Jeppe Heje Petersen, Thoruplille.
Gaardejer A. Nielsen, Herløv.
Gaardejer P. Hansen, Sperrestrup.
Proprietær Barner, Mørdrupgaard.
Godsforvalter Frandsen, Skibby.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær Saxtorph, Sophienborg.
Proprietær Hoffmeyer, Skovlund.**

1898—1901

Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg.
Proprietær Barner, Mørdrupgaard.
Godsforvalter Frandsen, Skibby.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær W. Saxtorph, Sophienborg.
Proprietær Hoffmeyer, Skovlund (udtraadt 1899).
Proprietær Cordua, Nellerupgaard (valgt i St. for Hoffmeyer).
Møller L. Pedersen, Strøllille.
Gaardejer H. Jacobsen, Birkerød.
Møller L. Pedersen, Annisse.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer I. P. Jensen, Søsum.
Gaardejer Chr. Jacobsen, Vejleby.

1901—04

Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg.
Møller L. Pedersen, Strøllille.
Gaardejer H. Jacobsen, Birkerød.
Møller L. Pedersen, Annisse.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer I. P. Jensen, Søsum.
Gaardejer Chr. Jacobsen, Vejleby.
Godsforvalter, Justitsraad Frandsen, Skibby.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær V. C. Barner, Mørdrupgaard (død 1903).
Proprietær Chr. Christiansen, Fredtofte (valgt i St. for Barner).
Proprietær W. Saxtorph, Sophienborg.
Proprietær F. Smith, Nyrupgaard.

1904—07

Amtmand V. F. Wedell-Wedellsborg (fratraadt 1906).
Amtmand Vilh. Greve Schulin (tiltraadt 1906).
Godsforvalter, Justitsraad Frandsen, Skibby.
Godsejer Hage, Nivaagaard.
Proprietær Chr. Christiansen, Fredtofte.
Proprietær W. Saxtorph, Sophienborg.
Proprietær F. Smith, Nyrupgaard.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.

Gaardejer Chr. Jacobsen, Vejleby.
Møller L. Pedersen, Strøllille.
Gaardejer I. P. Jensen, Bjellekjær.
Møller L. Pedersen, Annisse.
Gaardejer P. Olsen, Thorup.

1907—10

Amtmand V. Schulin.
Gaardejer Fr. Andersen, Uggeløse.
Gaardejer Chr. Jacobsen, Vejleby.
Møller L. Pedersen, Strøllille.
Gaardejer I. P. Jensen, Bjellekjær.
Møller L. Pedersen, Annisse.
Gaardejer P. Olsen, Thorup.
Forpagter H. Dons, Svanholm.
Proprietær E. Schmidt, Eskemosegaard.
Proprietær F. Smith, Nyrupgaard.
Proprietær Lund, Annissegaard.
Forpagter Langermann, Faurholm.

1910—16

(Amtsraadets Medlemsantal foruden Formanden forhøjet til 12).
(Samtlige Medlemmer vælges paa 6 Aar).

Amtmand V. Schulin.
Forligskommissær L. Pedersen, Skævinge.
Gaardejer I. P. Jensen, Bjellekjær.
Folketingsmand L. Pedersen, Annisse (fracflyttet 1913).
Proprietær F. Smith, Nyrupgaard.
Proprietær E. Schmidt, Eskemosegaard.
Forpagter Langermann, Faurholm.
Afbygger J. Pedersen, Skævinge.
Gaardejer L. Pedersen, Børregaard.
Gaardejer V. Hansen, Jørlunde.
Gaardejer P. C. Pedersen, Søborg.
Møller A. P. Jørgensen, Torupmagle (død 1910).
Branddirektør O. Skeel, Fredensborg (valgt i St. for Jørgensen).
Proprietær S. Ludvigsen, Skibby (død 1912).
Gaardejer P. Hansen, Nyvangsgaarden, Kyndby (valgt i St. for
Ludvigsen).

1916—22

(Amtsraadets Medlemsantal foruden Formanden nedsat til 11).
Amtmand V. Schulin (fratraadt 1921).
Amtmand, Kammerherre H. R. H. Grøn (tiltraadt 1921).
Direktør I. P. Bjellekjær, Søsum.
Gaardejer H. Hansen, Karlebo.
Husmand Karl Hansen, Lyng.
Gaardejer V. Hansen, Jørlunde.
Forpagter L. Harboe, Hellebæk.
Ekspedient Chr. Jensen, Hørsholm.
Gaardejer N. P. Jensen, Nøjsomhed.
Gaardejer Jørgen O. Nielsen, Nejlinge (fracflyttet 1916).
Købmand Jens Larsen, Vejby (valgt i St. for Jørgen O. Nielsen)
(udtr. 1919).
Gaardejer N. H. Nielsen, Skævinge.
Gaardejer R. J. Olsen, Melby.
Gaardejer L. Pedersen, Børregaard.

1922—28

Amtmand H. R. H. Grøn.
Direktør I. P. Bjellekjær, Søsum.
Husmand Karl Hansen, Lyng.
Fhv. Forpagter L. Harboe, Hornbæk.
Fhv. Gaardejer N. P. Jensen, Nøjsomhed (død 1923).
Blikkenslager Hans Rasmussen, Birkerød (indtraadt i St. f. Jensen).
Overlærer J. I. Jørgensen, Birkerød.
Gaardejer N. H. Nielsen, Skævinge.
Gaardejer Carl A. Jørgensen, Tollerup.
Husmand Carl Jørgensen, Lindbjerg.
Gaardejer J. Mogensen Larsen, Venslev.
Gaardejer N. J. Nielsen, Ramløse.
Afbygger Olaf Olsen, Jørlunde (bortrejst 1925).
Entreprenør Hans Olsen, Espergærde (indtraadt i St. for Olaf Olsen).

1928—35

Amtmand H. R. H. Grøn (fratraadt 1931).
Amtmand, Kammerherre W. Oxholm (tiltraadt 1931).
Direktør I. P. Bjellekjær, Søsum (død 1928).
Afbygger Marinus Laustsen, Sundbylille (indtraadt i St. for Bjellekjær).
Husmand Karl Hansen, Lyng.

Fhv. Forpagter L. Harboe, Hornbæk.
Overlærer, Folketingsmand J. I. Jørgensen, Birkerød.
Gaardejer J. Mogensen Larsen, Venslev.
Gaardejer N. H. Nielsen, Skævinge.
Gaardejer N. J. Nielsen, Ramløse.
Møllejer Chr. Larsen, Birkerød.
Gaardejer Anton Petersen, Uggeløse.
Læge Arnold Skovgaard, Ølstykke.
Købmand A. Warrer, Hundested.

1935—

Amtmand W. Oxholm (fratraadt 1939).
Amtmand K. Ulrich (tiltraadt 1939).
Entreprenør Alex. I. Hansen, Hørsholm.
Viceinspektør Jonas Jonassen, Nyhuse.
Gaardejer N. H. Nielsen, Skævinge.
Afbygger Emil Rasmussen, Skibby.
Gaardejer N. J. Nielsen, Ramløse.
Baadebygger Axel Andersen, Gilleleje.
Gaardejer Hans Nielsen, Dageløkke.
Entreprenør Hans Hansen, Kvistgaard.
Afbygger Marinus Laustsen, Sundbylille (død 1938).
Gaardejer P. Pedersen, Damgaard, Knardrup (indtr. i St. for Laustsen).
Købmand Evald Andersen, Gilleleje.
Gaardejer Peter Thomsen, Tikøb.

AMTSRAADSSEKRETÆREN

I Aarene umiddelbart efter 1842 havde Amtsrådet ingen lønnet Sekretær, men naturligt nok lønnet Kontorassistance. I en Kancelliskrivelse af 25. August 1842 til Rentekammeret udtaltes det overfor Københavns Amtsråd og den 9. September 1842 overfor Maribo Amtsråd, at der ikke findes at være tilstrækkelig Grund til Ansættelsen af en Sekretær ved Amtsrådene, hvorimod der i fornødent Fald maa kunne antages en Skriver til at besørge saadanne Udskrifter m. m., som maatte være af særdeles Vidtløftighed. Landkommunalloven af 13. August 1841 § 31 bestemte, at Amtsrådsforhandlingsprotokollen skulde føres af et Medlem, som hvergang af Raadet dertil udnævnes, og af Amtsrådets 1. Forhandlingsprotokol fremgaar det, at et

eller flere Medlemmer fik overdraget de i det paagældende Møde behandlede Sager til videre Ekspedition. Denne Ordning har ikke været holdbar i Længden, og Rentekammeret har da ogsaa senere meddelt Tilladelse til, at Amsraadet antager en Sekretær.

Amsraadets første Sekretær har vistnok været Procurator *Jens Vilhelm Riber Albrechtsen*, der i de første Aar oppebar 100 Rd. aarlig. Den 27. August 1852 (A 8—52) indgiver han et Andragende til Amsraadet om Forhøjelse af Vederlaget, idet han som Begrundelse for Andragendet anfører: »Paa Grund af den Udvidelse, som Amsraadets Virksomhed har erholdt siden dets Stiftelse i 1842 er Raadets skriftlige Arbejder siden den Tid forøgede i en saadan Grad, at de i Omfang nu ikke engang kunne sammenlignes med de i Begyndelsen forefaldne Forretninger. Det Honorar af 100 Rbd., som dengang blev tilstaaet Raadets Secretair eller Assistent ved Udførelsen af det med Raadets Forretninger forbundne Skriveri, synes derfor nu ikke længere at staa i Forhold til det udfordrende fleredobbelte Arbejde, og jeg tillader mig desaarsag underdanig at henstille, om ikke Amsraadet i Betragtning heraf maatte finde Føie til at give hiint Honorar en passende og billig Forhøjelse. Med Hensyn hertil bemærkes, at der efter den af mig derom indhentede Oplysning i følgende Amter tilstaaes efternævnte Summer til Udførelsen af Secretair-Forretningerne ved de respective Amsraad, nemlig: Gl. Kiøbenhavns Amt 300 Rbd., i gl. Roeskilde Amt 250 Rbd., i Maribo Amt 300 Rbd., i Wiborg Amt 300 Rbd., i Sorø Amt 250 Rbd., i Randers 320 Rbd. (foruden iaar et aparte Gratiale af 150 Rbd.), i Ringkiøbing 150 Rbd., i Thisted Amt 100 Rbd., i Svendborg Amt 100 Rbd. og i Præstø Amt 100 Rbd., alt aarlig. For de øvrige Amters Vedkommende har jeg ingen Underretning herom kunnet erhverve«.

— I Mødet den 31. August 1852 bevilgede Raadet »paa derom indgivet Andragende og i Betragtning af den tiltagende Udvidelse af de Amsraadet underlagte Forretninger en Forhøielse af 150 Rbd. af den Amsfuldmægtig Albrechtsen hidtil tilstaaede Betaling for hans Assistance ved Udførelse af Raadets skriftlige Arbejder«.

Den 1. Januar 1868 traadte Landkommunalloven af 6. Juli 1867 i Kraft og ved den ved denne Lovs § 54 hjemlede Vedtægt for Amsraadet blev Amsraadets Sekretær og Bogholder en fast Institution. Ifølge Amsraadets Vedtægt af 4. Juli 1868 stilles »Secretairen og Bogholderen til Formandens og Amsraadets Tjeneste. Han fører Protocollen i Møderne. Han affatter Regnskabet som foreskrevet«.

Fortegnelse over Amtsraadssekretærerne.

(—1859.)

Jens Vilhelm Riber Albrechtsen, født den 17. Juni 1824. Exam. jur. 1844, Amtsfuldmægtig umiddelbart herefter. Amtsraadets Sekretær. Procurator. Afskediget efter Ansøgning pr. 31. December 1859, se Forhandlinger 29. Februar 1860 No. 63. Død 1863.

(1860—81.)

Jens Bloch Gjern, født den 3. August 1827. Exam. jur. 1856. Amtsfuldmægtig. Sekretær og Bogholder pr. 1. Januar 1860. Afskediget efter Ansøgning i Amtsraadmødet 28. Maj 1881 (D. 24). Sparekassebogholder. Død 1897.

(1881—86.)

Andreas Bertelsen Nørgaard, født den 25. Januar 1846 i Krejberg. Student 1864, Viborg. Cand. jur. 1870. Amtsraadssekretær 1881, ansat i Mødet 28. Maj 1881 (D. 24). Byfoged og Birkeskriver i Hasle fra 1. Maj 1886. Død 1896.

(1886—87.)

Axel Stilling, født den 6. September 1856 i København. Student 1875, Frederiksborg. Cand. jur. 1881. Amtsfuldmægtig 1883. Amtsraadssekretær fra 1886—87. Sagførerfuldmægtig 1887. Død 1930.

(1887—88.)

Joachim Baron Wedell-Wedellsborg, født 19. September 1860 i Flensborg. Søn af Amtmand V. F. Baron Wedell-Wedellsborg. Student 1878, Frederiksborg. Cand. jur. 1884. Fungerende Amtsraadssekretær 1887—88. Senere Amtmand over Hjørring Amt og senere Svendborg Amt. Død 1937.

(1888—91.)

Knud Nielsen Seith, født den 30. Oktober 1865 i København. Student 1884, privat. Cand. jur. 1888. Amtsraadssekretær 1. Juni 1888 til 1891. Senere Herredsfoged i Kallundborg. Død 1917.

(1891—95.)

Stephan Peter Hansen Skouenborg, født den 20. Juni 1861 i Mosevraa. Student 1881, Fredericia. Cand. jur. 1888. Amtsraadssekretær 1891, ansat i Mødet 11. Marts 1891. Auditor 1895 i Odense. Revisor af de sognekommunale Regnskaber i Frederiksborg Amt 1897—1904. By- og Herredsfoged i Salling Herred 1904. Samme Aar tillige Borgmester i Faaborg. Død 1922.

(1896—1903.)

Henrik Emil Brendstrup, født den 7. Juli 1862 i København. Student 1879, Haderslev Læreres Skole. Cand. jur. 1884. Byfogedfuldmægtig i Helsingør 1885. Fuldmægtig ved Frederiksborg Amt 1886. Samme Aar Amtsfondsbogholder. Ansat som Amtsraadssekretær i Mødet den 30. Januar 1896. Birkedommer paa Samsø 1903. Byfoged i Randers 1912. Dommer i Nykøbing Sj. 1919. Afsked 1934. Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd.

(1903—17.)

Henrik Georg Clausen-Bagge, født den 7. November 1871. Student 1890, Herlufsholm. Cand. jur. 1896. Amtsfuld­mægtig 1897 ved Frederiksborg Amt, 1903 ved Sorø Amt. Samme Aar igen ved Frederiksborg Amt. Amtsraadssekretær fra 1. November 1903. Afsked med Pension p. Gr. af Helbredssvaghed i Mødet 26. Januar 1918. Overretssagfører. Revisor af de sognekommunale Regnskaber 1917—19. Død 1933.

(1918—19.)

Viggo Florander, født den 16. Januar 1890 i Falkerslev. Student 1910, privat. Cand. jur. 1916. Fuldmægtig ved Øster Flakkebjerg Herred 1916, ved Frederiksborg Birk 1917, ved Frederiksborg Amt 1918. Amtsraadssekretær fra 1. April 1918. Fuldmægtig ved Præstø Amt 1. Oktober 1919, ved Tønder Amt 1920.

(1919— .)

Aage Fløystrup, født den 17. Marts 1888 i København. Student 1908, privat. Cand. jur. 1915. Fuldmægtig ved Lejre Herred 1916, ved Frederiksborg Birk 1918, ved Frederiksborg Amt 1919. Amtsraadssekretær fra 1. Oktober 1919. Sagfører. Ridder af Dannebrog 1941.

AMTSKONTORETS PERSONALE I 1942

Amtsfuld­mægtig, cand. jur. *Aage Fløystrup*, Amtsraadssekretær og Amtsfondsbogholder, ansat 1919.

Amtsfuld­mægtig, cand. jur. *Peter Dines Nielsen*, Skolefondskasserer, ansat 1927.

Amtsfuld­mægtig, cand. jur. *Mogens Eichmüller Holch*, Skoledirektionssekretær og Skolefondsbogholder, ansat 1934.

Amtsfuld­mægtig, cand. jur. *Peter Christian Bianco Boeck*, Regnskabskonsulent, Sekretær for Arbejdsanstalten, ansat 1935.

Slotsorganist *Jens Laumann*, Sekretær ved Amtsbrændselsudvalget, midlertidig Ansættelse i Juni 1940.

Fru *Magna Reimer*, Journalfører, ansat i 1926.

Fru *Gerda Herrmann*, Kontorassistent, ansat i 1939.

Frøken *Ebba Christoffersen*, Kontorassistent, ansat 1941.

Aage Larsen, Kontorassistent ved Bogholderiet, ansat 1937.

Hans Christiansen, Kontorassistent ved Bogholderiet, ansat 1941.

Frøken *Elisabeth Jørgensen*, Kontormedhjælper, midlertidig Ansættelse 1941.

AMTSREVISOR

Ved *Anordningen af 13. August 1841 § 32* var det paalagt Amtsraadet at gennemgaa Regnskaberne over Amtsrepartitionsfonden og indsende det til Revision og Decision i Rentekammeret. Regnskabet over Amtsfattiggassen blev derimod indsendt til Revision og Decision i Kancelliet.

Ved *Loven om Landcommunernes Styrelse af 6. Juli 1867 § 54* blev det bestemt, at Regnskabet for Amtsrepartitionsfonden og Amtsfattiggassen skulde gennemgaaes af en af Amtsraadet paa 6 Aar valgt Revisor og paakendes af Raadet, og inden hvert Aars 30. September indsendes til Indenrigsministeriet til yderligere kritisk Gennemgang. Revisors Arbejde var nærmere bestemt ved Instruks vedtaget i Amtsraadmødet den 13. Marts 1868.

Ved *Lov om Landkommunernes Styrelse af 25. Marts 1933, § 24*, overgik den hidtidige Amtsfattiggasse med samtlige de denne tilkommende Rettigheder og paahvilende Forpligtelser til *Amtsfonden*, Amtsrepartitionsfondens nye legale Navn. Den i Henhold til denne Lov udarbejdede Vedtægt af 27. November 1936 indeholder i § 30 de nærmere Regler for Amtsrevisors Arbejde.

Amtsraadets første Revisor var Landvæsenskommissær *M. C. T. Philipsen*, der i Amtsraadmødet den 17. November 1868 blev valgt til Revisor af Amtsraadskredsens kommunale Regnskaber for Perioden 1869—74. Ifølge Instruksen af 1868 omfattede Revisionen alle Amtskommunens og Sognekommunernes Regnskaber.

I Amtsraadmødet den 30. Juli 1870 søgte og fik Landvæsenskommissær Philipsen sin Afsked som Amtsrevisor, og efter Opslag blev Stillingen i Amtsraadmødet den 27. Maj 1871 besat med Amtsfuldmægtig, cand. jur. *Topp Nielsen* for Perioden 1870—75.

Efter Amtsfuldmægtig Topp Niensens Død i 1876 valgtes Bogholder i Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse, Sagfører *P. T. Arntzen* til at revidere

Regnskaberne for 1875—76 og de kommunale Regnskaber for 1874. Det blev i Amsraadmødet den 11. November 1876 besluttet at dele Revisionsarbejdet, saaledes at Revisionen af de sognekommunale Regnskaber for Fremtiden overdroges Amsraadssekretæren, medens Amsregnskaberne skulde revideres af en særlig Revisor. Til at revidere Amsregnskaberne valgtes i Amsraadmødet den 7. Juli 1877 Assistent i Revisionsdepartementet, senere Statens Kasseinspektør og derefter Assistenthusforvalter *Schønberg*, der reviderede Amsregnskaberne til og med 1912—13. Derefter antoges Justitsraad C. S. *Frandsen*, Skibby, der fungerede indtil 1927. I Amsraadmødet den 1. Oktober 1927 valgtes Amsfuldmægtig, senere Sparekassedirektør C. F. *Ander- sen*, der i Amsraadmødet den 26. Februar 1936 efter Ansøgning fritoges for Hvervet, som herefter blev overdraget til nuværende Amsrevisor, stats- autoriseret Revisor *Poul Voss*, Hillerød.

Revisionen af de sognekommunale Regnskaber blev som nævnt i 1876 overdraget til Amsraadets Sekretær J. B. *Gjern*, der beklædte Stillingen indtil han den 19. August 1897 afgik ved Døden. I Amsraadmødet den 25. Sep- tember 1897 meddeltes det, at Amtmanden under 24. August 1897 havde konstitueret Amsraadssekretær H. *Brendstrup* som Revisor, og i Amsraads- mødet den 27. November 1897 vedtoges det eenstemmigt for Seksaaret 1897 —1902 at overdrage Regnskabernes Revision til Auditor P. *Skouenborg*, Odense, der efter Ansøgning fritoges for Hvervet pr. 1. April 1904, jfr. For- handlingerne for Mødet den 29. Juli 1905, i hvilket Møde Justitsraad C. S. *Frandsen* valgtes som Revisor af de sognekommunale Regnskaber. Da Stil- lingen som Revisor af Amtskommunens Regnskaber ved *Schønbergs* Afgang i 1914 blev ledig, overdroges den til Justitsraad *Frandsen*, der samtidig ned- lagde Stillingen som Revisor af de sognekommunale Regnskaber. Revisionen heraf overdroges Amsfuldmægtig *Richard Nielsen*, der i 1915 efter 46 Aars Tjeneste paa Amtskontoret (ansat fra 1. August 1869) tog sin Afsked som Amsfuldmægtig og Revisor 60 Aar gl. I Stedet ansattes Amsfuldmægtig *Axel P. E. T. v. Kohl*, der atter fratraadte i 1916 efter fuldendt Revision af Regnskaberne for 1915—16. Derefter ansattes Amsraadssekretær *Clausen- Bagge* i Amsraadmødet den 17. Marts 1917; han fratraadte dog allerede i 1919. Fru *Valborg Scheibel*, Hillerød, ansattes i Mødet den 30. August 1919 og fungerede indtil 1920, da Sogneraadsformand *Peder M. Pedersen*, Sten- løse, blev antaget. Han døde i 1926, og som Revisor ansattes den nuværende Revisor af de sognekommunale Regnskaber, tidligere Førstelærer ved Fem- høj Hovedskole, F. K. *Larsen*, jfr. Forhandlingerne for Mødet den 29. Maj 1926.

AMTSVANDINSPEKTØREN

I *Anordning indeholdende Bestemmelser angaaende Vands Afledning m. m. af 29. Juli 1846*, § 27, blev det tilladt Amtsraadene, saavidt det maatte anses fornødent, at antage en kyndig Mand for Amtsrepartitionsfondens Regulering til Hjælp saavel ved de Arbejder, der var nødvendige til de første Reguleringer af de større Vandløb, som ved Kontrollen med deres fremtidige Vedligeholdelse.

Landmaaler *Wilsbech*, der fra Anordningens Ikrafttræden havde været Vandinspektør for Frederiksborg Distrikt og Horns Herred, fik i 1849 overdraget Inspektionen tillige over Kronborg og Hørsholm Distrikter, jfr. Forhandlingerne i Amtsraadmødet den 31. Maj 1849, efter Engvandingsmester *Rasmussen*, der var blevet afskediget.

I 1853 opsiges Vandinspektør *Wilsbech* det Hverv, som har været ham overdraget ved Reguleringen af Amtets større Vandløb, til Fratrædelse den 1. November 1853. I Amtsraadmødet den 31. August 1853 vedtoges det at inddele Amtet saaledes som det oprindeligt var bestemt, i 2 Distrikter, hvoraf Frederiksborg Distrikt og Horns Herred udgør det ene og Kronborg og Hørsholm Distrikter samt Frederiksværk Gods det andet Distrikt. Landmaaler *Wilsbech* blev antaget som Vandinspektør i Kronborg og Hørsholm Distrikter samt Frederiksværk Gods, medens Vejinspektør *Lundberg* blev konstitueret til indtil videre at føre Opsynet i Frederiksborg Distrikt og Horns Herred.

Fra 1. April 1858 konstitueredes Landinspektør *Lars L. Bentzon* som Vandinspektør for Frederiksborg Distrikt og Horns Herred, jfr. Resolution i Amtsraadmødet den 27. Februar 1858.

Fra 1. Januar 1861 overtager Landinspektør *Lars L. Bentzon* Vandinspektionen for hele Amtet, jfr. Forhandlingerne i Amtsraadmødet den 31. Maj 1860.

I Amtsraadmødet den 30. November 1891 tillader Amtsraadet, at Landinspektør *Bentzons* Søn, Landinspektør cand. polyt. *Povl Bentzon* paa Faderens Vegne ekspederer saadanne af Vandinspektørens Forretninger, som han (Sønnen) dels allerede er inde i dels ved mundtlig Konference med Faderen let kan faa Besked paa. Den 27. Juni 1893 afgaar Amtsvandinspektør *Lars L. Bentzon* ved Døden, og Landinspektør, cand. polyt. *Povl Bentzon* konstitueres for Juli og August Maaneder med fuld Løn, jfr. Amtsraadets Forhandlinger 29. Juli 1893.

I Amtsraadmødet den 10. Marts 1894 valgtes Landinspektør *O. Sørensen*,

Hillerød, til Amtsvandinspektør fra 1. April 1894 at regne. Han fungerede indtil 1. April 1927, og efterfulgtes i Bestillingen af Sønnen, Landinspektør *Kaj Sørensen*, Hillerød.

AMTSVEJINSPEKTØREN

Iflg. *Forordning af 29. September 1841* skulde *Hovedlandevejene* anlægges og vedligeholdes af Ingeniørkorpset, altsaa Staten, under Overtilsyn af Indenrigsministeriet.

De mindre Landeveje skulde bestyres af Amtsraadene gennem de af disse antagne og lønnede Amtsvejinspektører under Overtilsyn af Indenrigsministeriet.

De offentlige Biveje var underlagt Bestyrelse af Sogneforstanderskaberne under nærmere Medvirkning af Herredsfogederne eller Birkedommerne. Tilsynet førtes af Amtsraadet i Reglen gennem dettes Medlemmer.

I Amtsraadets ældste Protokoller nævnes som Vejinspektører

Vejinspektør *Ørsleff*, Frederiksborg Distrikt,

Vejinspektør, Kaptajn, Landinspektør *Ernst M. Leschly*, Kronborg Distrikt, medens Kammerjunker, Birkedommer *Haxthausen*, Justitsraad, By- og Herredsfoged *Hertz* og Justitsraad, Birkedommer *Chr. Meinig* gjorde Indstilling til Amtsraadet vedrørende Vejene i henholdsvis Hørsholm Distrikt, Horns Herred og Kronborg Birk.

I 1844 afskediges Landinspektør Leschly efter Ansøgning, og Forst- og Jagtjunker, Landmaaler *Ørsted* konstitueres fra 1. November 1844 som Vejinspektør i Kronborg Distrikt, senere i Hørsholm Distrikt og Frederiksborg Distrikt.

Da Jagtjunker *Ørsted* døde i 1849, deltes disse 3 Distrikter i 2, nemlig: »Frederiksborg og Hørsholm Distrikt« og »Kronborg østre og vestre Distrikt«. I Amtsraadsmødet den 28. Februar 1850 besattes Vejinspektoraterne over disse Distrikter med henholdsvis Ingeniør, Konduktør *Adolph Lundberg*, Fredericia, og den konstituerede Vejinspektør *F. L. Høeg*.

Ved *Lov om Bestyrelsen af Veivæsenet af 21. Juni 1867* overgik Hovedlandevejene fra Statens til Amtsraadenes Bestyrelse, hvorefter samtlige Distrikter samledes til eet Distrikt omfattende hele Amtsraadskredsen. Statens Overtilsyn udførtes gennem den nyudnævnte Overvejinspektør.

Særlig Tilfredshed med den nye Ordning havde der ikke været i Amtsraadet, og herom vidner følgende Indstilling til Indenrigsministeriet afgivet Amtsraadsmødet den 9. August 1865:

»Hvorvidt den Control med Veivæsenets Bestyrelse, der agtes etableret, og den kritiske Revision af Regnskaberne i Veicontoiret vil vise sig hensigtssvarende, forekommer Amtsraadet meget tvivlsomt. Erfaringen har nemlig hidtil tilfulde viist, at Regjeringens Control med de mindre Landeveje aldeles ikke har ført til nogen Gavn, nemlig at Veiene er blevne bedre, men ene og alene til unyttige Skrивerier og Rivninger mellem de forskjellige Autoriteter, hvorimod det vist af Alle maa erkjendes, at hvor Veiene er blevne forbedrede og nu ere i en fyldestgjørende Tilstand, dør skyldes det de communale Autoriteters forstandige Opfattelse af Vigtigheden af gode Veie, sammenparret med den ønskelige Samstemning med den locale Øvrighed. Man mener, at en utilbørlig Tilsidesættelse af Veienes Vedligeholdelse meget snart enten ved directe Klager eller gennem Pressen vil komme til Ministeriets Kundskab, som da extraordinairt, men derfor just desto kraftigere, kan skride ind.«

Amtsraadets Administration af Landevejene er ordnet ved den under 4. Juli 1868 vedtagne Vedtægt for Frederiksborg Amtsraadskreds. Til Behandling af de enkelte Vejsager, før de forelægges det samlede Amtsraad, er der nedsat et staaende Udvalget: *Vejudvalget*, som »skulle forberede alle større Sager, førend de forelægges Raadet, og afgjøre alle løbende Sager, forsaavidt det kan skee uden at komme i Strid med Lovens § 52 (c: Landkommunalloven af 1867), og forsaavidt der ikke fremsættes Begjæring af noget af Raadets Medlemmer om Sagens Foretagelse i det samlede Raad.«

Med Hjemmel i Vedtægten ansættes en *Vejinspektør*, som »besørger den heele Veitjeneste overensstemmende med den ham meddelte Instrux og er for dens Udførelse Amtsraadet ansvarlig.« Den først ansatte var *Niels Peter Severin Mørch*, der fungerede fra 1868 til 1880.

Siden 1881 har følgende været Amtsvejinspektører:

(1881—1908.)

Claus Lykke Birk, født den 17. April 1835 i Vadumtorp ved Aalborg, Søn af Stiftslandinspektør P. L. Birk. Præliminæreksamen 1851. Bestalling som Landmaaler 1854. Praktiserede som Landmaaler i Hjørring 1856—64. Vejinspektør i Hjørring Amt 1864, i Frederiksborg Amt fra 1. Maj til 31. Marts 1911. Ridder af Dannebrog 1885, Dannebrogsmænd 1908. Død 18. Maj 1915.

(1908— .)

Andreas Kjærgaard, født den 15. Februar 1880 i Thisted, Søn af Købmand, Dampmøller N. C. Kjærgaard og Hustru Clara Constance, født Heegaard.

Cand. polyt., Bygningsingeniør, 1903. Assistent ved Frederiksborg Amts Vejvæsen 1903—08. Amtsvejnspektør 1908. Amtsbygningsinspektør 1911. — Ridder af Dannebrog 1930.

Amtsvejvæsenet har hidtil haft til Huse i Staldgaden paa Frederiksborg Slot. Den 8. Maj 1942 flyttedes Kontorerne til »Annaborg«, den gamle Amtsforvalterbolig i Frederiksborg Slotssogn.

AMTSVEJVÆSENETS PERSONALE I 1942

Administrationskontoret.

Civilingeniør <i>Johan Lintrup,</i>	ansat 1923
Civilingeniør <i>Carl Christian Schou,</i>	› 1928
Civilingeniør <i>Asger Hjelm Knudsen</i>	› 1939
Civilingeniør <i>Poul Pedersen,</i>	› 1941
Civilingeniør <i>Rudolf Schondel,</i>	› 1941
Vejassistent <i>Henry Jørgensen,</i>	› 1922
Kontorassistent, Frøken <i>Tove Larsen,</i>	› 1937
Kontormedhjælper <i>Anders Madsen,</i>	› 1941

Distriktsassistenter.

Vejassistent <i>Aage Edelhardt Nielsen,</i> Rungsted,	ansat 1919
Vejassistent <i>Niels Carl Julius Robert Nielsen,</i> Helsingø,	› 1926
Vejassistent <i>Otto Nielsen,</i> Frederikssund,	› 1926
Vejassistent <i>Otto Fritzboeger,</i> Hillerød,	› 1933

Kronprins Frederiks Bro.

Brofoged <i>Folmer Møller Thorsbro,</i>	ansat 1937
---	------------

AMTSFORVALTEREN

Amtsforvalteren er Amtsraadets Kasserer. I *Reglement for Fattigvæsenet paa Landet af 5. Juli 1803* er det i § 47 med Hensyn til *Amtsfattigkassen* udtalt, at »denne Kasse bevares hos Amtsforvalteren, som fører Regnskabet over samme, hvilket til Amtsfattigdirektionen indgives . . .«, og i *Plakat for Danmark indeholdende Bestemmelser angaaende Ligningen af de paa Hartkornet hvilende Kommuneafgifter af 31. December 1819 § 4* bestemmes

det, at det, som ifølge de i denne Plakat hjemlede Udskrivninger, indkommer, forbliver, under Benævnelse af *Amtsrepartitionsfonden*, indestaaende i Amtstuerne, indtil det efterhaanden afbenyttes til de løbende Udgifter efter Amtmændenes Udgiftsordrer.

I disse Bestemmelser skete der ingen Ændringer ved *Forordning angaaende Amtstue-Oppebørselerne m. v. af 8. Juli 1840*, jfr. Kancellie-Skrivelse af 8. Februar 1842 med Hensyn til Amtsfattiggassen. I denne Skrivelse udtales det bl. a., at »den i Reglement af 5. Juli 1803 § 47 givne Bestemmelse, at Amtsfattiggassen skal bevares hos Amtsforvalteren, der skal føre Regnskabet, ikke ved den nye Ordning af Kasse- og Regnskabsvæsenet er undergaaet nogen Forandring, ligesom en saadan ei heller paa nogen Maade er antydet i Kommunalanordningen af 13. August 1841.«

Efter den af Indenrigsministeriet i Henhold til Lov om Landcommuner-nes Styrelse af 6. Juli 1867 § 45 stadfæstede Vedtægt af 4. Juli 1868 for Frederiksborg Amtsrads-kreds udfører »Amtsforvalteren i Amtsrads-kredsen fremdeles de Amtsrepartitionsfonden og Amtsfattiggassen vedkommende *Kassererforretninger* og opbevarer de disse Fonds tilhørende Activer, hvorimod Regnskabsførelsen overgaaer til *Bogholderen*«. Denne Bestemmelse er gaaet over i den seneste Vedtægt for Frederiksborg Amtsråd af 27. November 1936 og gælder saaledes nu for Amtsfonden.

Amtsraadssekretær *A. Fløystrup* er tillige Amtsfondsbogholder. Denne Stilling har fra Begyndelsen været knyttet til Amtskontoret, snart beklædt af Amtsradssekretæren og snart af en anden af Amtets Fuldmægtige.

Fortegnelse over Amtsforvaltere 1842—1942.

Frederiksborg Amtstue

- 1840—42 *Carl Ludvig Paulsen.*
1843—54 *Christopher Adrian Engelbrecht Bentzon.*
1854—55 *Andreas From* (konstitueret).
1855—83 *Henrik Georg Flemming Lerche.*
1884—1903 *Michael Johannes Vilhelm Funch.*
1903—09 *Janus Lauritz Andreas Rothe.*
1909—24 *Carl Nicolai Christian Gottlieb.*
1924—25 *Peter Christian Bianco Boeck* (konstitueret).

Foranst. Oplysn. om Amtsforvalterne fra Henry Bruun: Danmarks Amtsforvaltere 1660—1848 (1919); Harald Hatt: Danmarks Amtsforvaltere 1848—1932 (1933), og fra Viceinspektør H. C. Rosted, Hørsholm.

- 1926—38 *Aage Ravn.*
 1938—39 *Jens Peter Christian Jensen Valbjørn.*
 1940— *Albert Sønderup Thrane.*

Frederikssund Amtstue

(oprettet $\frac{1}{1}$ 1926)

- 1926—38 *Ejgil Halfdan Perbøl.*
 1938— *Chr. Martinus Christensen.*

Kronborg Amtstue (Esrum)

(nedlagt $\frac{1}{10}$ 1878)

- 1821—74 *Hans Christian Fasting.*
 1874—75 *Peter Christian Wilhelm Werner.*
 1875—77 *Valdemar Jacob Emil Schoubye.*
 1877—78 *Ole Christian Schlichtkrull.*

Hørsholm Amtstue

(nedlagt pr. $\frac{1}{4}$ 1858)

- 1822—42 *Carl Henrik Lytz.*
 1843—57 *Peter Sadolin Neergaard.*

Roskilde Amtstue

(vedrørende Horns Herred indtil $\frac{1}{1}$ 1926)

- 1829—49 *Niels Olaus Münster.*
 1829—50 *Povel Povelsen.*
 1859—54 *Andreas Peter Bjerg.*
 1855—62 *Andreas From.*
 1862—63 *Jens Johan Schönberg.*
 1863—85 *Ove Malling.*
 1885—91 *Johan Caspar Christiansen.*
 1891—99 *Ole Christian Schlichtkrull.*
 1899—1904 *Jess Sophus Regenborg.*
 1904—09 *Carl Nicolai Christian Gottlieb.*
 1909—28 *Otto Sophus Leopold Ernst.*

Esrumfilialen

(1878—1925)

- 1878—83 *Ole Christian Schlichtkrull.*

1884—1907 *Johan Christian Sophus Høyer.*
1907—25 *Carl Emil Sehlichtkrull.*

Hørsholmfilialen
(1857—1928)

1857—75 *Kammerraad C. Christensen.*
1875—87 *Overretssagfører H. Lerche.*
1887—1913 *Landinspektør Søht.*
1913—28 *Landinspektør Hj. Larsen.*

MEDLEMMER AF DET JUBILERENDE AMTSRAAD

Aksel Kaj Andersen, født 9. August 1889 i Gilleleje. Skibsbygmester fra 1915, Medlem af Søborg-Gilleleje Sogneraad fra 1921—1929. Medlem af Budgetudvalg, Forsørgelsesudvalg og Skolekommission. 1921—35 Medlem af Bygningskommission, fra 1922 Formand og Inspektør for samme. 1929—34 Formand for Handels- og Teknisk Skole, de to første Aar tillige Forstander. 1928 Suppleant til Amtsraadet. Indvalgt i Amtsraadet 1935. Bestyrelsesmedlem for Frederiksværk Sygehus og Kagerup-Hel-singebanen. Landvæsenskommissær fra 1938.

Evald Sophus Helveg Andersen, født den 25. September 1894 i København. Udlært Maskinarbejder hos Burmeister & Wain i 1914. 1917—22 Ma-skinarbejder paa Orlogsværftet. 1922 til Dato Købm. i Gilleleje. 1925—33 Medlem af Søborg-Gilleleje Sogneraad (Udvalg: Skolekommission, Byg-ningskommission, Kasse- og Regnskabsudvalg). 1935 af Finansministe-riet valgt til Bestyrelsesmedlem i Gribskovbanen. 1935 Amtsraadsmed-lem (Udvalg: I Bestyrelsen for Esbønderup Sygehus, Sygehusudvalget og Beværternævn).

Alex. I. Hansen, født den 23. December 1885 i Hørsholm. Entreprenør og Muremester i Hørsholm. Amtsraadsmedlem fra 1935, Formand for Bygnings- og Havneudvalget fra 1935, Formand for Beværter- og Vand-løbsudvalget fra 1935, Bestyrelsesmedlem af Usserød Sygehus fra 1935, Bestyrelsesmedlem af Nivaagaards Hospital fra 1935, Medlem af Hør-sholm Sogneraad fra 1925, Næstformand fra 1925—1937 og Formand fra 1937, Formand for Teknisk Udvalg fra 1925—1937, Formand for Kasse- og Regnskabsudvalget fra 1937, Formand for Skatteudvalget fra 1937, Formand for Beskæftigelsesudvalget, oprettet 1940, Formand for Byplanudvalget fra 1940 og Formand for Kriseudvalget fra 1940. Med-

FREDERIKSBORG AMTSRAAD 1942

**Amtmand Kay Ulrich,
Amsraadets Formand**

**Skibsbygmester, Baadebygger
Aksel Kaj Andersen,
Gilleleje**

**Købmand
Evald Sophus Helveg Andersen,
Gilleleje**

**Entreprenør og Muremester
Alex I. Hansen,
Hørsholm**

**Entrepreneur
Hans Viggo Hansen,
Kvistgaard**

**Viceinspektør
Jonas Martin Jonassen,
Nyhuse**

**Gaardejer
Hans Jørgen Nielsen,
Dageløkke**

**Fhv. Gaardejer
Niels Hansen Nielsen,
Nyhuse**

lem af Bygningskommissionen fra 1921 til 1942, Medlem af Repræsentantskabet for Østifternes Kreditforening fra 1930, Formand for Haandværkerforeningen for Hørsholm og Omegn samt for Teknisk Skole i Hørsholm fra 1918, Bestyrelsesmedlem i Grundejer- og Kommunalforeningen for Hørsholm Sogn fra 1923. Medlem af Præsidiets og Bestyrelsen for Jagt- og Skovbrugsmuseet i Hørsholm fra 1940.

Hans Viggo Hansen, født 24. Juli 1903 i Udby. Entreprenør, Kvistgaard. 1928 Formand for Tikøb socialdemokratiske Forening og er det endnu samt Kredsbestyrelsesmedlem og Bestyrelsesmedlem af Fællesorganisationen i Helsingør. 1934—1938: Formand for Forældrerådet i Nyrup Skole. 1935—1940: Næstformand og Kontrolbestyrer i »Dansk Arbejdsmandsforbund« i Tikøb Afdeling. 1935: Medlem af Amtsraadet, Medlem af Bygningsudvalget i Frederiksborg Amt, 1940 Landvæsenskommissær, Medlem af Fredningsnævnet, Medlem af Havneudvalget samt Delegeret for Karlebo, Lillerød og Uvelse Kommuner.

Jonas Martin Jonassen, født d. 2. September 1876 i Ejstrup. Viceinspektør, Møllersvej 10, Nyhuse. 1917—21 Formand for Frederiksborg Slotssogns Hjælpekasse. 1920—21 Formand for Sammenslutningen af Hjælpekasser i Frederiksborg Amt, Medlem af Frederiksborg Slotssogns Sogneraad fra 1921—1937, Formand for Socialudvalget fra 1933—1937, Amtsraadsmedlem fra 1935, Landvæsenskommissær fra 1942.

Hans Jørgen Nielsen, født 5. Marts 1875 i Langstrup, Gaardejer i Dageløkke. 1907—13 Sogneraadmedlem, 1935 Amtsraadsmedlem, 1940 Landvæsenskommissær. 1910 Vurderingsmedlem til Ejendomsskyld, 1926 Medlem af Tilsynsraadet i Den sjællandske Bondestands Sparekasse, 1927 Tilsynsraadets Sekretær og fra 1939 Tilsynsraadets Formand.

Niels Hansen Nielsen, født 15. Juli 1871 i Skovlund, Meløse, Søn af Gdr. Ole Nielsen og Hustru Ane Kirstine Johansen. Gift 5. Okt. 1900 med Bodil Kristine, Datter af Møller L. Pedersen, Strøllille, og Hustru Karen, født Sylvest. Uddannet ved Landbruget, Elev paa Lyngby Landbrugsskole 1891—92, Gaardejer paa Markebæk i Skævinge Aar 1900 og paa Holstrupgaard i Grimstrup Aar 1927, Medlem af Skævinge-Gørløse Sogneraad 1909—13, Sogneraadformand 1913—17, Medlem af Frederiksborg Amtsraad fra 1916, Medlem af Beværterudvalget og af Amtsskatteklageudvalget, af Amtsskoledirektionen og Vejudvalget i 1922, valgt til Landvæsenskommissær i 1926, af Decisionsudvalget og af Udvalget ang. Understøttelse til Elevers Ophold paa Landbrugs- og Højskoler 1928, Medlem af Skævinge-Gørløse Menighedsraad i to Perioder, Medlem af Be-

styrelsen for Frederikssund Andels-Svineslagteri, Formand for Borup Andelsmejeri, Medstifter og Bestyrelsesmedlem af Grimstrup Andels Kartoffelmelsfabrik, fra 1903 til 1912 Bestyrelsesmedlem i Frederiksborg Amts Landboforening og siden Revisor, Medlem af Bestyrelsen for Hillerød—Frederiksværk og Frederiksværk—Hundested Banen. Ridder af Dannebrog. Adresse: Frederiksværkgade 13, Hillerød.

Niels Jensen Nielsen, født 29. Novbr. 1871 paa Horsebjerggaard i Ramløse Sogn som Søn af Gaardejer Jens Nielsen og Hustru Birthe Marie, f. Villumsen. Blev uddannet ved Landbruget. Elev paa Høng Højskole i Vinteren 1893—94. Gift 29. April 1896 med Signe Marie, f. Hansen, Datter af Gaardejer Christoffer Hansen, Ramløse. Overtog samtidig Fødegaarden, der i 1934 blev overdraget til en Søn. Var fra 1901 til 1909 Formand for Skærød Andelsmejeri. Medlem af Bestyrelsen for Frederikssund Andels-Slagteri fra 1909—12. Formand for Ramløse-Annisse Sogneraad fra 1. April 1909—31. Marts 1921. Næstformand i Strø Holbo Herreds Elektricitetsforsyning fra 1922—34, er nu Revisor i Selskabet. Indvalgt i Amdsraadet fra 1. Maj 1922 og fra Begyndelsen Medlem af Bygningsudvalget til 1928 og fra 1928 Medlem af Vejudvalget. Medlem af Kystfrednings- og Sandflugtskommissionen samt Medlem af Realskoleudvalg. Indvalgt af Amdsraadet 1926 til Medlem af Tisvildebanens Bestyrelse og 1931 i Gribskovbanens Bestyrelse. Fra 1922 Medlem af Bestyrelsen for Frederiksværk Sygehus og nu ogsaa Medlem af Amtets Sygehusudvalg. Medlem af Folketingsvalgbestyrelsen for Amtet. Blev i 1922 af Ministeriet valgt til Medlem af Tilsynsraadet for Kronborg vestre Birks Sparerkasse, Formand for Tilsynsraadet fra 1929, Landvæsenskommisær 1926, Forligsmægler for 5. Kreds Helsingør fra 1934. Var i en Aarrække Formand for Venstres Organisation i Frederiksværkkredsen og for Frederiksborg Amt. Ridder af Dannebrog. Adresse: Horsebjerggaard, Ramløse pr. Helsingør.

Peder Pedersen, født 7. Juni 1889 paa Damgaard, Ganløse Sogn. Landmand, Gaardejer, Bopæl: Damgaard, Knardrup pr. Maaløv. Efter endt Skolegang uddannet ved Landbruget, har været paa Høng Højskole 1906—07 og paa Tune Landbrugsskole 1909—10. Gardehusar 1910, Korporal, indkaldt mange Gange under Sikringsstyrken, ialt Soldat 38 Maaneder. Overtaget Fødegaarden 1. Marts 1915 og drevet denne siden. Sogneraadsmlem 1925—1929 og igen 1933—37. Medlem af Værgeraadet 1921. Bestyrelsesmedlem i Frederikssund Svineslagteri 1924. Formand for Kontrolforeningen 1925 og for Frederikssundbanens Mælkeleveran-

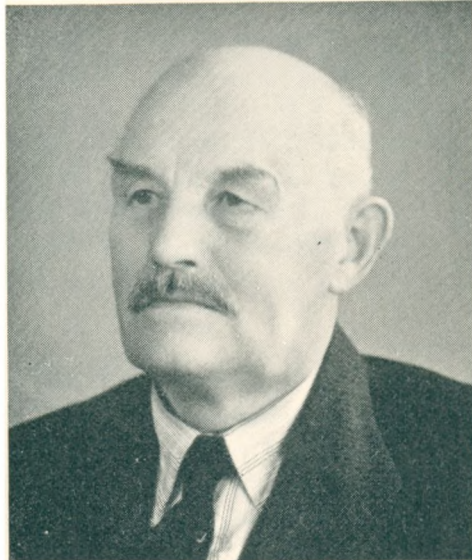
Gaardejer
Niels Jensen Nielsen,
Horsbjerggaard, Ramlose

Gaardejer
Peder Pedersen,
Damgaard, Knardrup

Afbygger
Emil Rasmussen,
Manderup, Skibby

Gaardejer
Jens Peter Thomsen,
Stengård, Tikøb

dørforening 1928. Amdsraadsmedlem fra Maj 1938. Landvæsenskommissær fra 1941.

Emil Rasmussen, født uden for Ægteskab 26. November 1894; været i Pleje, ude at tjene fra det 9. Aar, lærte Mejeri fra 1911—1914, Soldat i 2 Aar og derefter ved Landbruget; selvstændig Landmand i Skibby fra 15. Jan. 1925. Gift den 28. November 1919. 1916 Tillidsmand i Landarbejderforbundet i 11 Aar til 1930. Indtraadte i Social-Demokratiet i 1916, været Formand i 2 socialdemokratiske Foreninger i ialt 13 Aar, og forskellige andre Tillidsposter. Suppleant til Skatteraadet i Frederikssund Skattekreds fra 1. Jan. 1936. Suppleant til Repræsentsantskabet i den almindelige Brandforsikring for Landbygninger fra 1. April 1938. Medlem af Skibby Sogneraad fra 1. April 1929, Bestyrelsesmedlem i Frederiksborg Amds Sogneraadsforening fra 1. Juli 1931, Vurderingsmand til Ejendomsskyld i Skibby fra 1. April 1937, Medlem af Tilsynsraadet for Statens Optagelseshjem i Skibby fra 1. Juli 1938, Formand for Statens Grundforbedringsudvalg for Frederiksborg Amdskreds fra 1. April 1933, Medlem af Frederiksborg Amdsraad fra 1. April 1935, Medlem af Vejudvalget, Sygehusudvalget, Vejkrydsudvalget og Ekspropriationskommissær for de grønne Omraaders Stianlæg, Landvæsenskommissær fra 1. Januar 1941, Formand for Husmandsforeningen i Skibby fra 1935 og i Bestyrelsen for Frederikssundkredsen for Husmandsforeninger. Bopæl: Manderup pr. Skibby.

Jens Peter Thomsen, født den 26. Oktober 1873 i Torpen pr. Humlebæk. Gaardejer, Stengaard, Tikøb. Købte Stengaard i 1903 efter at have været Forvalter paa Herregaarde i 8 Aar. Medlem af Bestyrelsen for Frederiksborg Amds Planteavlsforening 1905—15, for Hillerød Andels Svineslagteri 1914—24 og af Repræsentsantskabet i Dansk Andels Gødnings-Forretning siden 1935, Medlem af Bestyrelsen for Tikøb Sogns konservative Forening i 35 Aar, Medlem af Tikøb Sogns Hjelpekasses Bestyrelse fra 1921—29, af Tikøb Sogneraad 1929—33, af Frederiksborg Amdsraad fra 1935, Landvæsenskommissær fra 1941.

SKOLERAADDET OG SKOLEDIREKTIONEN

Ved Lov om forandrede Bestemmelser for Borger- og Almuekolevæsenet i Kjøbstæderne og paa Landet af 8. Marts 1856 oprettedes Skoleraadet, som fik til Opgave at bestyre den ved samme Lov oprettede Skolefonds Kapitaler, og hvis Samtykke skulde indhentes, forinden Amtsskoleledirektio-

nen, som bestod af samtlige Skoledirektioner i Amtsraads kredsen, kunde udbetale Midler af Skolefonden.

Skoleraadet bestod af Amtsraadsmedlemmerne og nogle af Borgerrepræsentanterne for 6 Aar valgte Mænd. Denne Bestemmelse er uændret i *Skoletilsynsloven af 20. Maj 1933*, der i § 21 udtaler, at Skoleraadet bestaar af Amtsraadet og Repræsentanter for Købstæderne. Skoleraadet har Valgperiode sammen med Amtsraadet.

Amtsskoledirektionen var blevet oprettet ved *Anordning for Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark af 29. Juli 1814* og bestod da af Amtmanden og Amtsprovsten; men var der 2 Amtsprovster i eet Amt, udgjorde hver af disse for sit Distrikt sammen med Amtmanden en Skoledirektion.

Ved Skoletilsynsloven af 1933 ophævedes Amtsskoledirektionen og Skoledirektionerne og i Stedet er traadt en Skoledirektion for hele Amtsraads kredsen.

Amtmanden er fortsat Formand for Skoledirektionen, der iøvrigt bestaar af en af Amtets Provster, der for et Tidsrum af 6 Aar af Undervisningsministeren beskikkes til Medlem af Skoledirektionen, og 3 Medlemmer valgte af Amtsraadet indenfor eller udenfor dets Midte. Skoledirektionen har Valgperiode sammen med Amtsraadet.

Til Hjælp for Skoledirektionen er der ved Skoletilsynslovens § 17 oprettet en Stilling som *Amtsskolekonsulent*, der er Skoledirektionens pædagogiske Raadgiver.

Medlemmer af Skoleraadet:

Amtsraadet samt

Borgmester *L. Bram*, Frederiksværk.

Redaktør *L. Hansen*, R. af Dbg., Hillerød.

Folketingsmand, Borgmester *E. Retoft*, Frederikssund.

Folketingsmand, Montør *S. Schytz*, Helsingør.

Skolefondens Revisorer:

Fhv. Overlærer *O. C. Andersen*, R. af D., Hillerød.

Statsaut. Revisor *Poul Voss*, Hillerød.

Medlemmer af Skoledirektionen:

Amtmand *K. Ulrich*, Formand.

Provst, Dr. theol. *S. A. Becker*, R. af Dbg., Ølstykke.

Amtsraadsmedlem *N. H. Nielsen*, Nyhuse.

Landstingsmand *Hans Hansen*, Usserød.
Sogneraadsmlem Fru *C. Nordkild*, Frederiksborg Slotssogn.

Amtsskolekonsulent:

Lærer *L. C. Jensen*, Gilleleje.

VEJKRYDSUDVALGET

Til at undersøge de Krav, der rejses om Sikring af Færdselen ved farlige Vejkryds eller Vejsving paa offentlige Veje (Gader) eller Pladser, ved ubevogtede Krydsninger mellem Jernbanen og offentlige Veje (Gader) eller private Veje, der er aabne for den almindelige Færdsel, ved Broer, som fører saadanne Veje over Vandarealer, samt ved Viadukter, ad hvilke saadanne Veje føres over eller under Jernbanen, er der ved *Lov Nr. 28 af 1. Februar 1930* nedsat et Udvalg for hvert Amt paa 5 Medlemmer, bestaaende af Amtmanden som Formand, et af Justitsministeren blandt Amtets Beboere udnævnt Medlem, der er sagkyndigt paa det heromhandlede Omraade, et af Ministeren for offentlige Arbejder efter Forslag af Organisationerne af motorkørende udnævnt Medlem, som er bosat i Amtet, samt to af Amdsraadet valgte Medlemmer.

For Frederiksborg Amts Vedkommende bestaar Vejkrydsudvalget af

Amtmand *K. Ulrich*, Formand.

Politimester *K. Wineken*, R. af D., Helsingør.

Apotheker *P. Scheel*, K. af D., Dbmd., Hørsholm.

Amdsraadsmedlem *N. J. Nielsen*, Ramløse.

Amdsraadsmedlem *Emil Rasmussen*, Skibby.

FREDERIKSBORG AMTSRAADSKREDS' ARBEJDS-NÆVN

Ved *Lov Nr. 152 af 30. Marts 1942 om Tilskud fra den fælleskommunale Udligningsfond til visse kommunale Arbejder* er der i hvert Amdsraadskreds nedsat et Nævn, der har til Opgave at træffe Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvorvidt et Arbejde kan godkendes med den Virkning, at Kommunen kan erholde Refusion for en vis Del af Udgifterne til Arbejdslønnen ved det paagældende Arbejde. Nævnet bestaar af Amtmanden som Formand, et af den danske Købstadforening valgt Medlem, der skal være Medlem af Kommunalbestyrelsen i en af de i Amdsraadskredsen beliggende Købstæder, et af Sogneraadforeningen for vedkommende Amdsraadskreds valgt Med-

lem, der skal være Medlem af Kommunalbestyrelsen i en af de i Amtsraads-kredsen beliggende Landkommuner, samt yderligere af to henholdsvis af Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund valgte Medlemmer, der skal være bosatte i Amtsraadskredsen.

For Frederiksborg Amts Vedkommende bestaar Arbejds-Nævnet af

Amtmand *K. Ulrich*, Formand.

Borgmester *Herm. L. Melskens*, Hillerød.

Sogneraadsmedlem, Gaardejer *Jens Kr. Jensen*, Gørlose.

Direktør, Civilingeniør *G. Monberg*, Rungsted.

Gasværksarbejder *Chr. Andersen*, Frederiksværk.

SÆRLIGE UDVALG

I Medfør af *Handelsministeriets Bekendtgørelse af 3. April 1940, § 1.* er der af Amtsraadet nedsat et *Brændselsudvalg* for Amtsraadskredsen, der har til Opgave efter Retningslinier, der fastsættes af Ministeren for Handel, Industri og Søfart efter Forhandling med Ministeren for Landbrug og Fiskeri, at yde Bistand til Gennemførelsen af saadanne Foranstaltninger, der maatte blive truffet med Hensyn til Tilvejebringelse og Fordeling af indenlandsk og udenlandsk Brændsel.

Til dette Udvalg blev i Amtsraadsmødet den 29. Maj 1940 efter Indstilling af Forretningsudvalget valgt Amtmand *K. Ulrich* som Formand, kgl. Skovrider *Poul Rosen*, R. af D., Nødebo, og Ingeniør *V. Kabell*, Nyhuse.

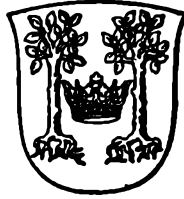
I Medfør af *Handelsministeriets Bekendtgørelse af 19. Oktober 1939 om Varepriser m. v.* er der af Amtsraadet nedsat et *Prisudvalg* for Amtsraadskredsen, hvis Opgave er at følge Prisudviklingen og yde Priskontrolraadet og de stedlige Myndigheder Bistand ved Tilsynet med Overholdelsen af Bestemmelserne i nævnte Bekendtgørelse.

I Amtsraadsmødet den 17. November 1939 valgtes til dette Udvalg, hvori Amtmanden er Formand, et Medlem, der skal repræsentere Forbrugerne i Amtsraadskredsen, nemlig Fru *Marie Nielsen*, Vennekilde, Grønholt, og et Medlem, der skal repræsentere de næringsdrivende: Direktør *Azel Nielsen*, Helsingø. Efter Direktør Niensens Død i 1940 valgtes Købmand *Svend Johansen*, Mørdrup, der afgik ved Døden i 1941. I Amtsraadsmødet den 6. Juni 1941 blev derefter valgt Købmand *Valdemar Pedersen*, Helsingø. Senere er tiltraadt som Repræsentant for Politimestrene i Amtet Politimester *K. Lassen*, R. af Dbg., Hillerød.

Det tredje Udvalg, der i Anledning af Krigen er nedsat, er *Amtskornnævnet*, der har Hjemmel i § 3 i *Landbrugsministeriets Bekendtgørelse af 11. Oktober 1939*, jfr. § 38 i *Bekendtgørelse af 10. Juli 1941*. Amtskornnævnet virker som Overinstans med Hensyn til de af de kommunale Kornnævn truffne Afgørelser. Nævnet bestaar af Amtmanden som Formand og 4 Medlemmer, hvoraf 1 udpeges efter Indstilling af Landboforeningerne, 1 efter Indstilling af Husmandsforeningerne, og 1 skal være Møller eller Bager, medens det fjerde Medlem vælges frit af Amdsraadet.

I Amdsraadsmødet den 17. November 1939 blev følgende valgt: Amtmand *K. Ulrich*, Formand, Forstander *Oluf Jensen*, R. af D., Slingerup, Parcellist *Nicolaj Jensen*, Grønholt, Møller *Th. Hartvig Petersen*, Karlebo, og Bager *Chr. M. Kirkegaard*, Nyhuse.

FREDERIKSBORG AMTSKOMMUNES VAABEN

Frederiksborg Amtskommunes Vaaben er af nyere Dato. I Amdraads-mødet den 30. September 1936 vedtoges det at rette Henvendelse til Indenrigsministeriet om, hvorvidt et af Arkivar Poul Bredo Grandjean, Statsministeriets Konsulent i heraldiske Spørgsmaal skitseret, af Gravør F. Britze, København, udfærdiget Vaaben for Amtskommunen kunde forventes approberet. Den 28. Oktober 1936 meddelte Indenrigsministeriet, at man efter Andragende fra Amdraadet vilde være sindet at søge udvirket kgl. Approbation paa det forelagte Udkast. Den 30. December 1936 meddelte Indenrigsministeriet, at »det under 29. s. M. havde behaget Hans Majestæt Kongen til Brug for Frederiksborg Amtskommune at approbere det af Hr. Amtmanden paa Frederiksborg, Amdraads Vegne foreslaede Vaaben og Segl: En Guld-Krone mellem to Guld-Træer i rødt«. Kongeslottet — symboliseret ved en Krone af lignende Form som paa en af Christian IV's Mønter — beliggende i den skovrige Egn. (F. A. J. 1895/1936).

REGISTER

A.

Abrahams, A. C., Lieutenant 103
Albrectsen, J. V. R., Procurator, 111, 112
Albrethsen, Dr. 37
Alexandrine, Dronning 86
Amtsbrændselsudvalg 128
Amtsfondsbogholder 21, 120
Amtsforvalteren 21, 119
Amtskontoret 94, 113
Amtskornnævnet 129
Amtsvandinspektøren 116
Amtsvejinspektøren 117
Amtsraad, Københavns 111
    » Maribo 111
    » Præstø 111
    » Randers 111
    » Ringkjøbing 111
    » Roskilde 111
    » Sorø 111
    » Svendborg III
    » Viborg 111
Amtsraadets Tilsyn med Sognekommunerne 46
Amtsraadssekretæren 110
Amtsrevisor 114
Amtsvaaben 130
Andersen, A., Baadebygger 40, 110, 122
    » , A., Sygehusforvalter 40
    » , Chr., Gasværksarbejder 128
    » , C. F., Sparekassedirektør 115
    » , Ev., Købmand 40, 110, 122
    » , Fr., Gaardejer 104 ff.
    » , J., Gaardmand 103 f.
    » , O. C., fhv. Overlærer 126
    » , Peder, Gaardejer 101 f.
    » , Peder, Møller 103
Annaborg, 94, 119
Arbejdsanstalten 70
Arbejds-Nævn 127
Arntzen, P. T., Sparekassebogholder, 114

B.

Balle, N. E., Bishop 60
Barner, V. C., Proprietær 103 f.
Becker, S. A., Provst 126
Bentzien, W., Provst 101
Bentzon, C. A. E., Amtsforvalter 120
    » , L. L., Amtsvandinspektør 71, 116
    » , P., Amtsvandinspektør 116
Birch & Krogboe, Ingeniørfirma 44
Birk, C. L., Amtsvejinspektør 118
    » , P. L., Stiftslandinspektør 118
Bjellekjær, I. P., Gaardejer, 107 ff.
Bjerg, A. P., Amtsforvalter 121
Bjørnson, S. M., Skovrider, 101
Boeck, P. C. B., Amtsforvalter 120
    » , P. C. B., Amtsfuldægtig 46, 70, 113
Bojesen, A., Grosserer 100
    » , Marie, født Bagger 100
Bonnesen, T. V., Proprietær 103 ff.
Bram, L., Borgmester 40, 126
Bremer, I., 31
Brendstrup, H. E., Birkedommer 113, 115
Britze, F., Gravør 130
Brun, C., Proprietær 102 f.

C.

Christensen, C., Kammerraad 102 ff., 122
    » , A., Gaardmand 104 f.
    » , C. M., Amtsforvalter 121
Christian IV 130
Christian X 86, 130
Christiansen, A., fhv. Gaardejer 40
    » , Chr., Proprietær 107
    » , Hans, Kontorassistent 114
    » , J. C., Amtsforvalter 121
Christoffersen, Ebba, Kontorassistent 114
Clausen-Bagge, H. G., Amtsraadssekretær, 113, 115

Cold, D., Læge 36, 37
Cordua, Proprietær 107
Crone, F., Proprietær 105

D.

Dahl, H. B., Overlæge 33
David, A. A., Proprietær 94 ff., 100 ff.
Dons, H., Forpagter 108

E.

Egelund 81
Engelsted, V., Proprietær 101
Engelund, A., Professor 86
Eriksen, L., Muremester 63
Ernst, O. S. L., Amtsforsvalter 121

F.

Fanøe, Opvarter 30
Fasting, H. C., Amtsforsvalter 121
Fenger, L. P., Arkitekt 33
Finansielle Forhold, Frederiksborg Amtskommunes 17
Florander, V., Amtsraadssekretær 113
Fløystrup, A., Amtsraadssekretær 17, 113, 120
Frandsen, C. S., Godsforvalter, Revisor 105 ff, 115
Frederik IV 57, 63, 67
Frederik VI 36, 37, 67
Frederik, Kronprins 86
Friderichsen, Arkitekt 39
Fritzbøger, O., Vejassistent 119
From, A., Amtsforsvalter 120, 121
Funch, M. J. V., Amtsforsvalter 120

G.

Gammeltoft, J., Kammerraad 102
Giese, H., Amtslæge 70
Gjern, J. B., Amtsraadssekretær 112, 115
Gottlieb, C. N. C., Amtsforsvalter 120, 121
» , W., Dr. 34
v. Gram, F., Amtmand 29, 30, 58, 67
Gram, J., Overlæge 37
Grandjean, D. L., Proprietær 102
» , P. B., Arkivar 130
Grøn, Ada, født Curtois 99
» , H. R. H., Amtmand 99, 109
» , Ida L. H., født Hansen 99
» , L. J. T., Grosserer 99

H.

Hage, Johannes, Godsejer 104 f.
Hagen, P. M., Proprietær 94, 97, 100
Halskov, R. H., fhv. Førstelærer 40

Hansen, Proprietær, Skovlund 104
» , A., Grosserer 99
» , A. I., Entreprenør 40, 110, 122
» , C., Gaardejer 124
» , E. G., Forpagter 104 f.
» , Emmy, født Gottschalck 99
» , H., Gaardejer, Karlebo 109
» , Hans, Entreprenør 110, 123
» , Hans, Gaardejer, Isterød 102
» , Hans, Landstingsmand 127
» , J. J., Sygehusforvalter 40
» , K., Husmand 109
» , L., Redaktør 126
» , P., Gaardejer, Kyndby 108
» , P., Gaardejer, Sperrestrup 105 f.
» , P., Gaardejer, Stenløse 104 f.
» , Selchau, Proprietær 103 f.
» , V., Distriktslæge 39
» , V., Gaardejer 108 f.
Harboe, L., Forpagter 109 f.
Haxthausen, Birkedommer 96, 117
Hedemann, E. O. J., Godsejer 99
» , Johanne L. J., født Wendelboe 99
Heiberg, Overlæge 42
Heilmann, Landvæsenskommissær 36
Hellemann, H., Proprietær 103
Hellmers, J. F., Proprietær 91, 103
Hengst, G. E., Amtskirur 30
Herrmann, Gerda, Kontorassistent 114
Hersleb, P., Biskop 57, 63, 67
Hertel, Overlæge 42
Hertz, By- og Herredsfoged 117
» , E. C., Direktør 40
Hindborg, C. E., Overlæge 39
Hoffmeyer, C., Proprietær 106 f.
Holch, H. C., Prokurator 104
» , M. E., Amtsfuldmægtig 89, 113
Holck, V., Arkitekt 38
Høeg, F. L., Amtsvejinspektør 117
Høyer, J. C. S., Amtstuefilialbestyrer 122

I.

Ingrid, Kronprinsesse 86

J.

Jacobsen, Chr., Gaardejer 107 f.
» , H., Gaardejer 107
Jensen, Chr., Ekspedient 109
» , H., Gaardmand 103 f.
» , J., Inspektør 70
» , I. P., Gaardejer, Bjellekjær 107 ff.
» , J. K., Gaardejer 128
» , L. C., Amtsskolekonsulent 57, 127
» , N., Parcellist 129

Jensen, N. P., Gaardejer, Nøjsomhed 109
 » , O., Forstander 129
 Jensen-Klint, Arkitekt 81
 Johansen, Ane Kirstine 123
 » , H., Sognefoged 94 ff, 100 ff.
 » , S., Købmand 128
 Jonassen, J., Viceinspektør 40, 110, 123
 Jørgensen, A. E., Direktør 40
 » , A. P., Møller 108
 » , C., Husmand 199
 » , C. A., Gaardejer 109
 » , Elisabeth, Kontormedhjælper 114
 » , Henry, Vejassistent 119
 » , J. I., Overlærer 109 f.
 » , J. P., Gaardejer 105 f.

K.

Kabell, V., Ingeniør 128
 Kirkegaard, Chr. M., Bager 129
 Kjelstrup, O., Sygehusforvalter 40
 Kjærgaard, A., Amtsvejsinspektør 75, 118
 » , Clara C., født Heegaard 118
 » , N. C., Købmand 118
 Klingenberg, Assessor 33
 Knudsen, A. Hjelms, Civilingeniør 119
 Knuth, A. C., Baron 97
 » , Frederikke S., født de Løvenørn 98
 » , H. S., Greve, Amtmand 94 ff, 97, 100 ff.
 » , J. S. D., Greve 98
 » , Juliane M., født Baronesse Brockdorff 97
 v. Kohl, A. P. E. T., Amtsfuldmægtig 115
 Krieger, Dr. 33
 Krogh, J. K., fhv. Viceskoleinspektør 70
 Køhler, Murermester 36

L.

Lange, G., Sygehusforvalter 40
 Langermann, Forpagter 108
 Larsen, Aage, Kontorassistent 114
 » , Chr., Møllejer 110
 » , F. K., fhv. Førstelærer 115
 » , H., Landinspektør 122
 » , H. C., Gaardmand 103
 » , J., Købmand 109
 » , J. Mogensen, Gaardejer 109 f.
 » , Tove, Kontorassistent 119
 Lassen, Overlæge 42
 » , K., Politimester 128
 » , S., Forpagter 100 f.
 Laumann, J., Slotsorganist 114
 Laustsen, M., Afbygger 109
 Lerche, H., Amtstuefilialbestyrer 122
 » , H. G. F., Amtsforvalter 120

Leschly, E. M., Landinspektør 117
 v. Levetzau, H., Amtmand 58, 67
 Levin, Dr. 34
 Lindegaard, Dr. 38
 Lintrup, J., Civilingeniør 119
 Ludvigsen, S., Proprietær 108
 Lund, V. N., Proprietær 102 f, 106, 108
 Lundberg, A., Amtsvejsinspektør 116 f.
 Lundby, Lærer 36
 Lundqvist, C., Arkitekt 38, 44
 Lytz, C. H., Amtsforvalter 121
 de Løvenørn, Caroline H., født Gjedde 98
 » , P., Kontreadmiral 98

M.

Maag, Overlæge 43
 Madsen, A., Kontormedhjælper 119
 Malling, O., Amtsforvalter 121
 Meinig, Chr., Birkedommer 117
 Melskens, H. L., Borgmester 128
 Mentz, C. G. J., Distriktskommisær 101
 Meyn, Dr. 33
 Monberg, G., Direktør 128
 Mühlertz, Arkitekt 39
 Müller, C. J. G., Proprietær 91, 94, 100 f.
 Münter, F., Biskop 58
 Münster, N. O., Amtsforvalter 121
 Møller, A., Fuldmægtig 102
 » , A., Dr. 38, 39
 » , W., Distriktslæge 38
 Mørch, N. P. S., Amtsvejsinspektør 118

N.

Neergaard, J. T., Provst 94, 100 f.
 » , P. S., Amtsforvalter 121
 Nielsen, A., Sognefoged 104 f.
 » , A., Direktør 128
 » , A. E., Vejassistent 119
 » , Birthe M., født Villumsen 124
 » , Bodil K., født Johansen 123
 » , H., Gaardejer 40, 110, 123
 » , H., Proprietær 104
 » , J., Gaardejer, Petershvile 101 ff.
 » , J., Gaardejer, Ramløse 124
 » , J. O., Gaardejer 109
 » , Marie, Frue 128
 » , N. C. J. R., Vejassistent 119
 » , N. H., Gaardejer 40, 70, 109 f, 123, 126
 » , N. J., Gaardejer 40, 109 f, 124, 127
 » , O., Gaardejer 123
 » , O., Vejassistent 119
 » , P. D., Amtsfuldmægtig 113
 » , R., Amtsfuldmægtig 115
 » , R., Dr. 34
 » , Signe M., født Hansen 124

Nielsen, T., Amtsfuldmægtig 114
Nordkild, C., Frue 127
Nørgaard, A. B., Amdraadssekretær 112

O.

Olrik, Distriktslæge 37
Olsen, H., Entreprenør 109
» , N., Sognefoged 101
» , O., Afbygger 109
» , P., Gaardejer 108
» , R. J., Gaardejer 109
Oxholm, C. E. Monrath 100
» , Henny, født Mackeprang 100
» , Henriette O., født Wolder 99
» , L. L. J., Postmester 99
» , M. Monrath, født Oxholm 100
» , W. H. T., Stiftamtmand 43, 99, 109 f.

P.

Paulsen, C. L., Amdraadforvalter 120
Pedersen, H. Th., Tandlæge 40
» , J., Afbygger 108
» , J., Gaardmand 101
» , Karen, født Sylvest 123
» , L., Gaardejer, Børregaard 108 f.
» , L., Møller, Annisse 107 f.
» , L., Møller, Strøllille 107 f, 123
» , P., Gaardmand 104
» , P., Gaardejer, Damgaard 40, 110, 124
» , P., Civilingeniør 119
» , P. C., Gaardejer 108
» , P. M., Sogneraadformand 115
» , V., Købmand 128
Pehrsson, Dr., 33
Perbøll, E. H., Amdraadforvalter 121
Petersen, A., Gaardejer 110
» , J. Heje, Gaardejer 104 f.
» , Th. H., Møller 129
Pfützner, Hoftømrermester 30
Philipsen, M. C. T., Proprietær 101 f, 114
Povelsen, P., Amdraadforvalter 121
Poulsen, L., Sognefoged 101
Prisudvalg 128

R.

Rasmussen, Engvandingsmester 116
» , E., Afbygger 40, 110, 125, 127
» , J., Proprietær 94 ff, 100, 102
» , Blikkenslager, Birkerød 109
» , N., Gaardmand 103
» , N., Gaardmand 102
Ratenburg, Maria D. G., født Kroll 98
» , P. H., Byskriver 98
Ravn, A., Amdraadforvalter 121

Recke, Landinspektør 63
Regenburg, J. S., Amdraadforvalter 121
Reimer, Magna, Journalfører 114
Reith, F. A., Møller 94
Retoft, E., Borgmester 40, 126
Reventlow, Chr., Greve 58, 60, 67
» , Ludv., Greve 58, 60, 69
Rosen, P., kgl. Skovrider 128
Rothe, J. L. A., Amdraadforvalter 120
Rotwitt, Albertine G., født Ratenburg 98
» , C. E., Amtmand 94, 98, 101
» , Else M., født Brock 98
» , J. O., Toldkasserer 98
Rømer, Ole 81

S.

Sager, A., Distriktslæge 37
Saxtorph, M., 33
» , W., Forpagter 106 f.
Scheel, P., Apoteker 127
Scheibel, O. H., Overlæge 39
» , Valborg, Frue 115
Schlichtkrull, C. E., Amtstuefilialbestyrer 122
» , O. C., Amdraadforvalter 121
Schmaltz, J. H., Amdskirurg 30
Schmidt, E., Proprietær 108
Schondel, R., Civilingeniør 119
Schou, C. C., Civilingeniør 119
Schoubye, V. J. E., Amdraadforvalter 121
Schulin, Charlotte, født Zeuthen 98
» , J. S., Lensgreve, Amtmand 94, 98, 99, 101 ff.
» , Louise E., født Brown 98
» , Olga C., født Hedemann 99
» , S. L., Lensgreve 98
» , V. P., Greve, Amtmand 99, 107 ff
Schønberg, Assistenthusforvalter 115
» , J. J., Amdraadforvalter 121
Schytz, S., Folketingsmand 126
Schwimmer, J. G., Feltskærer 30
Seedorff, M., Overlæge 34
Seith, K. N., Amdraadssekretær 112
Selchau Hansen, Proprietær 103 f.
Skatteudskrivning 19 f.
Skeel, O., Branddirektør 108
Skoledirektionen 125
Skoleraadet 125
Skolevæsen, Frederiksborg Amts 57
Skouenborg, S. P. H., Amdraadssekretær 112, 115
Skovgaard, A., Læge 110
Smith, D., Snedker 30
» , F., Proprietær 107 f.
Stilling, A., Amdraadssekretær 112
Sygehusbestyrelser 40
Søht, Landinspektør 122

Sørensen, Kaj, Landinspektør 71, 117
» , L., Gaardmand 102
» , O., Landinspektør 116

T.

Tage-Hansen, Professor 42
Thomsen, I. P., Gaardejer 110, 125
Thorbro, F. M., Brofoged 119
Thrane, A. S., Amtsforvalter 121
Tvermose, C. A., Regnskabsfører 40

U.

Ulrich, Erica L., født Bojesen 100
» , Karen, født Hjort 100
» , Kay, Amtmand 9, 70, 100, 110, 126,
127, 128, 129
» , N. B., Direktør for Krigsministe-
riet 100
Ulstrup, Amtsforvalter 30
Ussing, C. W., Professor 39
» , J., Overlæge 28, 39, 44

V.

Vaaben, Frederiksborg Amtskommunes
130
Valbjørn, J. P. C. J., Amtsforvalter 121
Vandløbsvæsen, Frederiksborg Amts 71
Vejkrydsudvalget 127
Vejudvalg 118
Vejvæsen, Frederiksborg Amts 75
Voss, P., statsaut. Revisor 115, 126

W.

Warrer, A., Købmand 110
Weber, J., Proprietær 103
» , Chr. F., Distriktslæge 38
Wedel, I., Proprietær 103 f.
Wedell-Wedellsborg, Gregersine O., født
Juel 99
» , J., Baron, Amtmand
112
» , J. G., Baron, Gene-
raløjtnant 99
» , Louise M. S., født
Komtesse Schulin
99
» , V. F., Baron Amt-
mand 99, 104 ff.

Wendt, Stabskirurg 31
Werner, P. C. W., Amtsforvalter 121
Wilsbech, Amtsvandinspektør 116
Wineken, K., Politimester 127

Z.

Zeuthen, Bolette M. D., født Bartholin 98
» , V. P., Højesteretsassessor 98

Ø.

Ørsleff, Amtsvejsinspektør 117
Ørsted, Amtsvejsinspektør 117
Østerbye, R., Overlæge 37